

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!



БУРЯАД

БҮГЭДЭ АРАДАЙ СОНИН

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана



2008 оной
сентябриин
11
Четверг

№ 105
(21648)

Намарай
үлүү
нарын
12
гарагай
5

Бурятия

Манай сонин Россин хэблэлэй алтан жасада оруулагданхай

УРМА БАЯРАА ДЭЛГЭН БАЙНАШ...



УЛГЫ ТООНТО УЛААН-ҮДЭМНАЙ

Үндэр түрэлтэ Улаан-Үдэмнай
Мэндэ амарым хүлээн абыш даа -
Ураг ёһоор урдашни хүгэдэнхэй,
Урма баяраа дэлгэн байнам даа...
Үдэ, Сэлэнгын уулзуур хүбөөдэ
Үдэр, хүнигүй гэрэлтэн байдаг
Улгы тоонто Улаан-Үдэмнай
Ульгэр мэтэ түүхын үндэһэнши,
Үнэр баян Буряад оромнай
Үзэмжэ хайхан замайн эхинши.
Ажалша түрүү арад зонойшни
Амжалтаар урмашанаб хүхинги.
Зали ехэтэй завод, фабрикашни
Дали жэгүүртэй болоһон шэнгил -
Урган хүгжэһэн индустрииншни
Удамаршад болоһон заяатайл.
Соёл гэгээрэлыш һонирхоо наа,
Сохом түрүүлһэн унгитайлыш.
Суута хүнүүдыш тодолоо наа,
Сүлөөгөө алдан тоолохоор лэ...
Улаан-Үдэ - уласаймнай ниислэл
Урма баярым үргэн суурханалши,
Улад зоной бата омогорхолнайш -
Урдаа хараха найдалнайлыш.
...Улгы тоонто Улаан-Үдэмнай,
Үдэрһөө үдэртэ урган һалбарыш даа,
Үргэн нийтэ арад бүгэдымнай
Улзы хайхан омогорхол больш даа!
Арсалан ЖАМБАЛОН,
Буряадай арадай поэт.
Р.-Н.БАЗАРОВАЙ фото.



Буряад ороноймнай ойн баярта зорюулагдан материалнууды 12-13-даху хуудануудта уншагты.

АРАД ЗОНОЙНГОО АЛДАР СОЛЫЕ ҮРГЭЛСӨӨЛ

Хүхэ мүнхэ тэнгэрийн ашаар

(Хориин зоной хүлдэ гуун)

Байгаа юртэмсын бүмбэ болоһон
Байгал далаймнай,
аршаан сүршөөрэй.
Булган дайдада буусаа олоһон
Буряад-Монголым,
Бурхан, үршөөгыш!
Дабталга: Жаргалантай,
Жабхалантай,

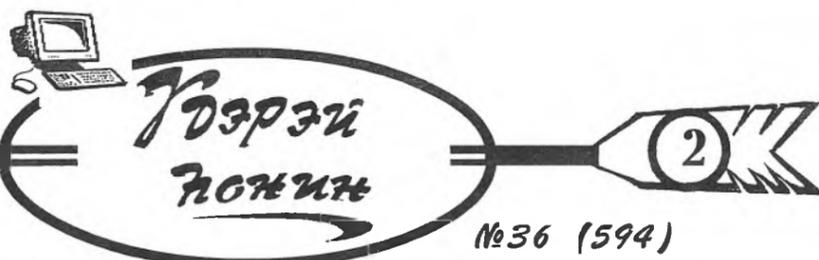
Жагсаал хүсэлнай залан урагшаа.
Хоридойн албатан
Хүхэ Мүнхэ тэнгэрийн ашаар!
Наран түрэлтэ Арын ноёдтой
Нармай байгаалиа
нангин сахяабди.
Нютаг орондоо нүүдэл зөөдөлөөр
Наян-Наваагаа дуулан ябаабди.

Цыден-Жаб Жимбиев

Дабталга.
Түрэл арадай түүхэ
гайхамшаг -
Түрэ наранайн тугууд
мандана,
Түби бүхэнэй түмэн айлашды
Торгон хадагаар золгон угтана...
Дабталга.

Буряадай арадай уран зохёолшо Цыден-Жаб Арсаланович Жимбиевэй 80 жэлэй ойдо зорюулагдан материалнуудтай 10-11-дэху хуудануудта танилсагты, хүндэтэ уншагшагнай!





Буряад Республикын Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ В.В.Наговицынай түсэблэлгын зүблөөнэй АУНГУУА

Байгша оной январь наһаһа июль хүрэтэр Буряад Республикын социально-экономическа байдал тухай түсэблэлгын зүблөөнэ дээрэ Буряадай Президент мэдээсэбэ. Гадна хэдэн даалгаваринуудые даалгаба.

Гол шухала эдеэнүүдэй сэн, ашагта малтамалуудые нөөсөлгэ, зайн гал хэрэглэлгэ гэхэ мэтыг шэнжэлээд, мэдээсэл бэлдэхыень РБ-гэй Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо А.Е. Ченигтэ даалгаа. "Макбур"компаниин болон мяханай комбинадай эдэе хоол үйлдбэрлэгэ, мүн хүн зоной тоотой мяханай хэмжээ зэргэсүүлжэ шэнжэлхыень Хүдөө ажахын болон эдэе хоолой министр Ж.Д. Батуевта даабари үгтөө. Республикада түрэн ба наһа бараһан хүн зоной тоогой хэмжээ шэнжэлхыень А.О. Зандановта даалгагдаа.

РБ-гэй Президентын болон Правительствын Захиргаанай хүтэлбэрлэгшын уялгануудые даагша П.А. Носков ерэхэ һунгалта тухай мэдээсэбэ. 2009 ондо баригдаха объектуудэй данса тухай Барилгын болон гэр-байрын коммунальна ажахы шэнэжэлгын министр В.А. Рубан дуулгаба. Удаань зайн галаар хангалгын хэлсээнүүдые баталха тухай, Хойто-Байгалай болон Муяын аймагуудта хүн зонһоо абтадаг түлбэрин хэмжээн тушаа, урьһаламжа абалгыг гуримшуулаха тухай, Хани барисаанай ордон хэлбэн шэнэлхэ тухай мэдээсэбэ. Аймагуудай болон нутагуудай захиргаанай толгойлогшонорой хабаадалгатай газар дансаалха хэрэг хүдөөдэ хэр ябуулагданаб гэжэ РБ-гэй Эд зөөрин болон газарай харилсаанай министр А.Н. Мотошкин дуулгаһан байна. РБ-гэй муниципальна байгуулануудай гүлваанарта һуралсал эмхидхэхэ тухай, мүн 2009 оной январин 1-нээ аша үрэ ехэтэй хүдөө ажахын проектүүдые дэмжэхэ тухай Ж.Д. Батуев хөөрөбэ.

Буряадай дээдэ һургуулинуудые сэгнэхэ даабари РБ-гэй Эрдэм ухаанай болон һуралсалай министрэй уялгануудые даагша А.В. Дамдиновта даалгагдаа. 2010 ондо хүн зоной тоо бүрихэлгэдэ бэлдэлгын асуудалуудые Бурятстадтай хамта А.Е. Ченигтэй хараалхыень даабари үгтөө. Хянгын гахай тэжээдэг комплекс хэлбэн шэнэлэлгэ эсэстэ хүрөө, түгэсхэлэйн түсэб тушаа, мүн Бурятмьясопромой мүнүнэй дутадал усадалга тухай зүблөө үнгэргөөд, дүнгүүдыень удаадахи түсэблэлгын зүблөөн дээрэ мэдээсэхыень Ж.Д. Батуевта даалгагдаба. Элүүрые хамгаалгын, һуралсалай болон соёлой министрүүдтэ шэнэ онһон түхээрлэгэ республикада нэбтэрүүлхэ тухай дурдхалнуудые бэлдэхыень даабари үгтөө.

Янза бүрийн үлүү гаргашануудые усадалгын хэмжээ эрхилхыень Буряадай Правительствын Түрүүлэгшын орлогшонорто, министерство болон эмхи зургаануудай толгойлогшонорто даалгагдаа.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын мэдээсэлэй албанай материалаар С.ЭРДЫНЕЕВА бэлдэбэ.

ЯПОНОЙ ПОСОЛ БУРЯАДАТА

Росси дотор ажал ябуулдаг Япон ороной онсо ба бүрин эрхэтэ элшэн сайд Сайто Ясуо эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хото айлшаар бууба.

Буряад орондо анха түрүүшынхыен ерэнэн элшэн сайд Эрхүү хотодо үнгэргэгдэхэ Байгалай экономика форумдо хабаадаха түсэбтэй. Олон жэлэй туршада Бельгидэ, Филиппинэнүүдтэ, США-да, Саудовска Аравида дипломатическа алба хэжэ ябаһан господин Сайто Ясуо 2006 онһоо эхилжэ, Росси гүрэндэ Японой элшэн сайдаар хүдэлнэ.

Буряадай Правительствын түрүүлэгшын 1-дэхи орлогшо Иннокентий Егоровтой уулзаха үедөө үндэр тушаалта Байгал далайда һонирхол татаһанаа мэдүүлбэ.



Байгал далайн эрье дээрэ зохид буудалуудай барилгануудые хэхэ талаар харилсаа холбоонуудай арга боломжонууд тухайгаа өөрын талаһаа Иннокентий Егоров найдуулба.

Японой хүндэтэ элшэн сайд Сайто Ясуо журналистнуудай асуудалуудта хариуусадаа, Буряад орондо хүрэхэ ерэнэн баяраа мэдүүлнэ һэн. Дээдэ зиндаагай элшэн сайд Ивалгын дасан ошожо мүргэбэ, мүн Стеклозаводой япон сэрэгшэдэй хүүр хаража үзэбэ. Хоёр үдэрэй албан ёһоной уулзалгада ерэнэн айлшан Буряад Республикын Арадай Хуралай болон Улаан-Үдэ хотын захиргаанай хүтэлбэрлэгшэдтэй уулзаһан байна.

Янжама ЖАПОВА.

Р-Н. БАЗАРОВАЙ фото.

ГЭР БАЙРЫН-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫ ШЭНЭЛЭГДЭНЭЭР



Гэр байрын-коммунальна ажахы хубилалгада нүлөөлхэ жасын түлөөлэгшэд генеральна директор О.В.Кичиков түрүүтэй манай республика ерэнэн байна.

2007 оной июль наһада баталагдаһан "Гэр байрын-коммунальна ажахын хубилалгада нүлөөлхэ жаса тухай" №185 РФ-гэй хуулигай зохицуулал, иимэ жаса байгуулагдаһан. Жасын мүнгэ ашаглаха үүргэтэй тухай корпораци һүүл тээхэнэ Москвад мүнцэлһэн юм. Россин регионуудай ЖКХ хэлбэн шэнэлхэ програмлануудые тус корпораци хаража үзөөд, зүбшөөлөө үгэдэг заншалтай.

2008 оной июлин 17-до Буряадай Правительство корпорацигай хэлсэ баталаа. Тэрэнэй ёһоор, дүрбэн жэлэй туршада 1400 миллион түхэриг Буряад руу шэглүүлэгдэхэ болоно. Харин байгша ондо 356 миллион түхэриг унахаар хэлсэгдэнхэй. Барилгын болон Гэр байрын-коммунальна ажахы шэнэлгын министерство жасаһаа дамжуулагдаһан мүнгэ хубааха уялгатай. Тухай программада оролсодог муниципальна байгуулануудтай тус министерство хэлсэ баталанхай.

Жасын түлөөлэгшэд Буряадай Президент В.В. Наговицынтай уулзаба. Хамтын ажал ябуулагая эхилһэндэ урматай байһанаа Буряадай Президент мэдүүлэ.

Уулзалгын удаа О.В. Кичиков журналистнуудай асуудалуудта хариуусаба. Олег Владимирович Хальмагһаа гарбалтай гээд элирбэ. "Хэгдэхэ ажадаа нарин хандаса ажаглагдана. Тиймһээ түсэбөө бэлүүлхэбди гээд найдагдана", - гэжэ О.В. Кичиков һанаһанаараа хубаадаба. Россин 83 регион корпорацигай иимэ хэлсээнүүдые баталанхай. Жэдээ нэгэ удаа корпораци шалгалта хэхээ Буряадта ерэхэ байхаар хүлээгдэнэ.

Даржана ЦЕЛОВАЛЬНИКОВА.

Р-Н. БАЗАРОВАЙ фото.

УУЛЗАЛГЫН БАЯР

2006 ондо «Уулзалгын баяр» гэжэ Монголой «UBS» телекомпани ба манай Буряадай гүрэнэй телекомпани хоёр хамтаржа, энэ проект бэлүүлжэ эхилэбди. Бидэнэр, буряадууд, монгол угсаата хүн зон хадаа хэр угһаа хойно бэсэ бэстэйгээ харилсаатай, һабагша залгаатай, нэгэ газар дайда эзэлһэнхэй ажаһуудаг байгаабди.

Тээд түүхын хуудаһад ирагдажа, номгон тала дайдаар хубисхалай сууриан дууджа хилэ харуулууд табигдаа, олон аха дүүнэр, абгайнэр, нагасанар холбоогоо таһарһан байна. Хэды сагай үнгэрбэшье, хүн зоной сэдхэлдэ эдэгшэгүй үбшэн шэнги элинсэг хулинсагуудаймнай эхэ нутаг тээшээ тэгүүдһэн эрмэлзэл үлэшһэн байна.

Мүнөө 70-80 наһатай ябаһан хүнүүд эжы абынгаа гэрээд үгые һанажа, Буряад орондо аха дүүнэрээ бэдэрнэ. Манайшые Буряад орондо иимэ хүнүүд олон. 95 наһатай Цэцэгма Дабеева Загарайн аймагһаа ерэхэ, маңда хандахадань, аяар 1924 ондо Монгол ошонон Дашын Доржо нагасын үри һадаһадые олообди. Иимэ уулзалганууд олон байгаа, үшөө урдамнай олон уулзалганууд болохо гэжэ найданабди. Улаан-Баатарһаа холо бэшэ Гашуурта гэжэ тосхондо Дамдинай Намадондог Дашинмын

Дэлгэрмээтай суг олон жэлэй туршада ажаһуудаг. Намадондог абгай өөрынгөө уг гарбалые һайн мэддэг. Чингис хаанай һамган Оулэнэй үри һадаһанби гэжэ хөөрөдэг. Чингис хаан тухай дуу абамни сээжэлдээрэй, саашань дамжуулаарай гэжэ хэлһэн юм.

Дашинмын Дэлгэрма Яруунаһаа уг гарбалтай. Эгэтын Адагта ажаһуудаг Цэдэндамбаевтанда мэндэ хүргөө, Хорин аймагта ажаһуудаг Тожол нагасатай уулзадаг һаа гэжэ ехэ найдадаг юм байна.

Энэ дамжуула бэлдэжэ ябахадань, үндэр наһатайшуултай харилсажа хөөрөлдэжэ байхадань, тэдэнэрэй гуниг, бэлүүлэг-дээгүй хүсэл бодолнууд эзэлүүдгүй сэдхэлэһенин дайраха шэнги болодог.

Совет засагай үедэ олон манай мэргэжэлтэд Монголодо хүдэлдэг байгаа, Монгол оюутад Россин дээдэ һургуулида һурадаг һэн.

Һара жэлнүүд һубарилдан, хубилган шэнэжэлгын үйлэ хэрэгүүд манай гүрэнүүдэй ажаһуушадые олон янзаар дайраа. Зарим хүнүүдэй холбоо харилсаан таһараа, мүнөө тэдэнэр бэе бэе бэдэрнэ. Бидэнэр энэ хэрэгтэ туһалжа шадаа болобол, тон баярлагдабди.



Сентябрийн 27-до үдэрэй 12 сагта Буряадай гүрэнэй телерадиокомпани ба Монголой UBS телекомпани «Улаан-Үдэ-Улаан-Батор» гэһэн телемост үнгэртэхэнэ. Хүндэтэ уншагшад, «Уулзалгын баяр» гэһэн проектдэ хабаадалсагы (түлбэриггүй), аха дүүнэрээ, анда нүхэдөө бэдэрэгтэй!

Баярма РАДНАЕВА.

БУРЯАДАЙ ТҮРҮҮ ХҮНҮҮД НЭРЛЭГДЭБЭ

Буряад Республикын элитэ хүнүүдые шэлэлгэдэ Буряадай арад түмэн эдэбхитэй хабаадаа. Республикын янза бүрийн һалбариде ялас гэмэ ажал хэрэгээрээ шалгарһан габыяа ехэтэй хүнүүдэй нэрэнүүдые бэшһэн аяар мянгаһаа үлүүтэй купонууд эмхидхэгшэдтэ эльгээгдээ.

Августын 16-һаа Буряад Республикын Правительствын сайт дээрэ һунгалта зарлагдаа, мүн баһа SMS-ээр шэлэлгэн эрхилэгдээ. Буряадай түрүү хүнүүдые элирүүлгын мурьсөөн тухай Буряадай гүрэнэй телерадиокомпани болон республикын хэблэлнүүд мэдээсэжэ байгаа.

Республикын 20 мянга үлүүтэй зон энэ һунгалтада хабаадаа. 85 жэлэй ойн баяр тэмдэглэжэ байха үедэ республикын эрхим түрүү зоной нэрэнүүд мэдэгдэбэ.

Олонитын ажал ябуулагша, эрдэмтэ лама, XIII-дүгээр Далай ламын багша, Санкт-Петербургийн дасан барилга эрхилэгшэ Агван Доржиев, Афанасий епископ, XII-дугаар пандида Хамба-лама Даша-Доржо Этигилов, уран зохёолшо Исай Кашингратович Калашников, Буряадай партиин обкомой нэгэдхэй секретарь Андрей Урупхеевич Модогоев, СССР-эй арадай артистка, балерина Лариса

ТОБШО ҺОНИН

Петровна Сахьянова, Буряадай түрүүшын Президент Леонид Васильевич Потапов, Улаан-Үдын авиазаводой директор Леонид Яковлевич Бельх, СССР-эй спортын габыята мастер, СССР-эй, Азин, Европын болон дэлхэйн чемпион, Россин габыята тренер Борис Дугданович Будаев, СССР-эй арадай артистка, дуушан Галина Бадмажановна Шойдагбаева гэгшэд энэ мурьсөөндэ илаба.

Буряад Республикын ойн баярай олонитын суглаан дээрэ илагшадта дипломууд болон дурасхаалай тэмдэгүүд барюулагдаба.

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГТА - ШЭНЭ ПОЛИКЛИНИКЭ

Байгуулагдаһаар 360 жэлэйнгээ ойн баяр угтажа байһан Баргажанай аймагта мүнөө үсын эрилгэдэ таарам шэнэ поликлиникэ нээгдээ. Баргажан тосхоной айлшадтай буудалай байшан хэлбэн шэнэлэгдэжэ, элүүржүүлгын поликлиникэ болгодоо.

Хэлбэн шэнэлэлгэ 2005 ондо эхилэгдэн байна. Республикын бюджетһээ энэ хэрэгтэ 7 миллионһоо үлүү түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа. 2 миллионһоо үлүү

түхэригтэй шэнэ онһон түхээрлэгнүүдые муниципальна байгуулга худалдан абажа үгөө. 80 хүнэй хандалга хангаха аргатай поликлиникэ ажалаа ябуулжа эхилбэ.

БАЙГАЛАЙ ОЁОРТО АЛТА ОЛОХООР ГҮ?

Адмирал Колчагай абдар алта Байгалай оёрто "Мир" аппарадууд бэдэрхэ хүсэлтэй. Сентябрьин 5-да аппарадууд Ангар мүнүнэй эхиндэ оршодог Листьянка тосхон ошобо. Эрхүү хотодо эрхилэгдэн Байгалай экономика форумдо хабаадагшад Байгалай оёор руу буужа болохо.

ТАРЯА ХУРЯАЛГАН ЭХИЛЭЭ

Республикын таряа хуряалгын хаһа Мухар-Шэбэрэй аймагай "Искра"совхоз нээбэ.

Таряа хуряалган гон эршэтэйгээр захалаа. Дүрбэн үдэрэй туршада Хонхолын таряашад нэгэ гектар үлүүтэй газарһаа таряа хуряжа үрдһэн байна. Бороотой уларилай урдахана шэнэ ургасын

түрүүшын тонно орооһо хуряан абажа үрдихын тулада оролдоо.

Кабанскын, Зэдын болон бэшэ аймагуудта таряа хуряалган мүн баһа эхилэнхэй. Буряадта бүхыдөө 96,6 мянган гектар хэмжээнэй таряалан хуряагдахаар хараалагдана.

БАЙГАЛАЙ ЭКОНОМИЧЕСКА ФОРУМ

Эрхүү хотодо сентябрийн 8-да эхилээ. Россин 30 регион, харин 17 орон нутагай түлөөлэгшэд энэ хэмжээндэ хабаадаа. Форумдо бүхыдөө мянгаһаа үлүүтэй зон оролсоо.

Россин Федерацийн Федеральна Суглаанай Федерацийн Советэй Түрүүлэгшэ Сергей Миронов, Түрүүлэгшын орлогшо Дмитрий Мезенцев, Гүрэнэй Дүүмын депутатууд, олонитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд нээлгын баяр ёһололдо хабаадаа. "Энэ форум Росси гүрэнэй зүүн болон баруун зүгүүдэй харилсаанай талмай болоод үгэнэ. Форум дээрэ Сибирийн болон Алас Дурнын регионуудай хүгжэлтын хараа шэглэлнүүдые тодорүүлнабди", - гээд Сергей Миронов нээлгын баяр ёһололдо хэлээ.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын мэдээсэлэй албанай материалаар С.ЭРДЫНЕЕВА бэлдэбэ.

**МИНИИ УЛААН-ҮДЭ
- ЭГЭЭЛ ГОЁ!**

Иймэ үгэнүүдээр түрэн хотоёо хэн нэрлэхгүй нэм? Улаан-Үдэ хотодо ажауудаг радиожурналист Ольга Намдакова хото тухайгаа иимэ дулаан үгэнүүдэе хэлэхэл байха. Тэрэ Бурядай ниислэл түб хото тухай олон дамжуулгануудэе бүтээжэ, радио шагнагшадта дурадхаа.



Ольга Намдакова 9 жэлэй туршада Бурядай телерадиокомпанида ажаллана. Наяын үдэрнүүдтэ бэрхэ журналист «Минии хото» гэжэ конкурсно хабаадажа шалгараа.

Конкурсын дүнгүүдээр, хото тухай гоё найханаар бэшэн, теле-дамжуула буулганан журналистнууд нэрлэгдэ: Алёна Богатырёва (ГТРК), Алла Галлас («Номер один» сонин), Оксана Сажина (Тивиком).

«Русское радио», «Бурятия» ГТРК, «Экос» гэжэ хэлбэлэй байшан, «Правда Бурятии», «Бурятия» гэжэ сонинуудай редакцинууд бэлэгүүдээр, сэсэгүүдээр урмашуулагдаа.



ГҮРЭНЭЙ ШАГНАЛНУУД - ЭРХИМ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

«Ажалаар амжаа наа, алдар зүүхэш» гэнэн арадай аман үгэ бии. Энэ хэлэгдэн гүрэнүүд минии багахан статьягай геройнуудта хабаатай. Тэдэнэр Бурядай эгээл бэрхэ хүдэлмэрилэгшэд юм, тиин хаяхан Гүрэнэй үндэр шагналнуудта хүртөө.

Манай «Буряад үнэн» хэлбэлэй байшангай генеральна директорэй орлогшо Туяна Владимировна Самбялова «Россин Федерациин соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» гэнэн нэрэ зэргэдэ хүртэнэинь тон баярламаар.

Бэшэ бусад шагналнуудта республика доторхи хорин нэгэн хүн хүртэбэ. Бурядай хүдөө ажахын академин проректор Мария Туманова Хани барисанай орденээр шагнагдаа, иимэ түхэлэй орден Ахын аймагай районно соведэй депутат Валерий Монголовто зүүлэгдэбэ.

«Эсэгэ ороной урда габыятай байһанай түлөө» II шатын орден медальда анхан ажалай болон нийтын хүгжэлтын талаар министрэй орлогшо Л.К.Санхядова, Президентын болон Правительствын территориальна хүгжэлтын талаар хороной таһагай дарга А.Ц.Мородоев, Буряад Республикын Президентын ахалагшануудай соведэй гшүүн И.Ф.Воробьев, Буряад Республикын финансын талаар министрэй орлогшо Л.А.Самбарова гэгшэд хүртөө.

«Россин Федерациин габыята эмшэн» гэжэ хүндэтэ нэрэ республиканска клиническэ эмшэлэгын газарай эмшэн Б.Ц.Бальжинимаевта, тус больницын эмшэд Е.С.Богдановада, Г.Д.Цыбенновтэ, «Байкалурорт» гэжэ санаторно-курортно эмхи

зургаанай генеральна директор Л.Н.Лубсановада, хотын халдабаритай үбшэнүүдэй эмшэлэгын газарай таһагай даагша Б.Э.Бадмаевта, хүүгэдэй республиканска клиническэ больницын ахамад эмшэн А.Б.-Ж.Бимбаевта, Республиканска психоневрологическа диспансерэй таһагуудэе даагша А.А.Дымчиковтэ зүүлэгдэбэ.

«Россин Федерациин элүүре хамгаалгын габыята хүдэлмэрилэгшэ» гэнэн нэрэ зэргэдэ республиканска эмшэлэгын мэдээсэлэй түбэй таһагай даагша Х.Р.Янданова хүртэбэ.

Бурядай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай дуушан Т.Б.Шойдогбаева, Бурядай Хоца Намсараевтай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай артистка Г.Батомункуева «Россин Федерациин габыята артист» гэнэн нэрэ зэргэдэ зэргэсүүлэгдэбэ.

«Россин Федерациин соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» гэжэ нэрэ Улаан-Үдын локомотивна дөпогой хоорой хүтэлбэрилэгшэ А.П.Анисимовта, Захааминай аймагай Холтосоной соёлой байшангай директор Л.Ф.Орловада зүүлэгдэбэ.

«Россин Федерациин габыята багша» хотын мэргэжэлэй 14-дэхи лицейн директор О.С.Гонжитова болоо, «Россин Федерациин габыята уран зурааша» - уран зурааша В.А.Базаров.

«Россин Федерациин габыята энергетик» гэжэ нэрэ зэргэдэ Зүүн Сибирийн түмэр харгын Мысовской дистанциин электромеханик Н.Г.Колбасенко хүртэбэ.

А.БАТОМУНКУЕВАЙ дүрэ зураг.

«Пуралсал» гэнэн үндэнэн түлэб

ЭНЭ НУРГУУЛИДА БЭЕЭ ПОРИДОГ, АЖАЛШЬЕ ХЭЖЭ НУРАДАГ...

Хотын 2-дохи нургуули-интернат шэнэ нуралсалай жэлдэ уужам харуул таһагуудтай, шэнэ евро-сонхонуудтай болобо. Шэнэ Комушка гэжэ газарта энэ нургуули хоёрдохи жэлээ байрланхай. Нургуули-интернатта хэлэ муутай, нийтын талаар тулюур ядуу байдалтай бүлэнүүдэй үхибүүд нурадаг заншалтай юм.

Нургуулиин директор Сергей Семенович Макаровой хэлэнээр, нургуулиин нэльбэн шэнэлэгдэ нэгэ миллион зургаан зуун мянган солхооб гаргашалагдаа. Тус байшангай дулаагаар хангалгын утаһан бүхыдөө шэнэлэгдэбэ.

Мүнөө дээрэ нургуули-интернатта 130 нурагшад нурадаг юм. Тэдэнэр эндээ байжа, ном үзэнэ.

Нина Шипицына 8-дахи классай нурагша. Тэрэ энэ интернатта нэгдэхэ класснаа эхилжэ нурана. Басаган хатарха, дуулаха ехэ дуратай. Тиимэ нэн тула нургуулиин хэмжээ ябуулгануудта ото хабаадажа байдаг юм. Дүрбэдэхэ классай нурагша Гена Тудохонов пластилинээр элдэб бүтээнүүдэе хэдэг. Генын хэһэн пластилиновэ хүүхэдэйнууд ехэ зохидхон.

Эдэ хүүгэдтэ бэрхэ багшанар заадаг. Багшанарай бүлэмдэ дээдэ категориин олон багшанар тоологдоно, тэдэнэр булта «дефектологой» курсануудта нуража гаранхай. Шэнэ жэлдэ нургуули-интернатта залуу багшанар хүдэлхэ болоо. Хоёрдохи жэлээ интернатта директорээр Сергей Семенович Макаров хүдэлнэ. Анхан тэрэ Муйска аймагай нуралсалай таһагыг даагшаар ажалланан байна. Мэргэжэлээрээ тэрэ физкультурын багша, тиимэ хадаа интернат-нургуулида спорт болон бэсын хорилгодо ехэ анхарал хандуулна. Хоёрдохи жэлээ тус нургуули спортивна мурьсөөнүүдтэ түрүү



хурунуудэе эзэлнэ. Нёдондо жэл нурагшад мини-футболээр Санкт-Петербургда 4-дэхи нуури эзэлэ, энэ жэл «Зарница» гэжэ хүүгэдэй нааданда түрүү нуурида хүртэбэ. Нурагшад футбол, волейбол, теннис, хүнгэн атлетикэдээ бэрхэ. Харин эндэхэ үхибүүд гансал бээ хоридог бэшэ, тэдэнэр тон ажалша юм. Нургуулида слесарна, столарна, оёдоллой мастерскойнууд бии. Ажал хэжэ нураһан үхибүүд, интернатта дүүргээд, 7, 8, 13-дахи мэргэжэлэй училищинуудта, 6-дахи лицейдэ нураха аргатай болоно. Интернат дүүргэгшэд токарь, слесарь, оёдолшон, штуркатур-маляр гэжэ мэргэжэлээр эхэнхидээ хүдэлнэ. Соня Лебедева интернат дүүргэмсээрээ, Олимпиин резервын нургуулида нураха аргатай болоо.

Үдэрэй таба дахин амтатай эдэе хоол хүүгэдтэ байха, уужам харуул таһагууд соо тэдэнэр байдаг юм. Үдэр дунда тэнэжэ, муу ябадалда хүүгэд орожо ябанагүй: тэдэнэртэ нургуулидань олон тоото кружогууд (драматическа, дуунай, хатарай) бии. Интернет утаһанда интернат хаяхан холбогдоһон байна. Эндэхэ үхибүүд компьютерна азбука табадахи класснаа үзэжэ эхилнэ. Хүүгэдтэ ном миинтээр үгтэнэ. Тэдэнэрэй элүүре хамгаалагшад: педиатр, психиатр, хоёр медсестра бии.

Олон жэлэй туршада тус нургуули-интернатта Альбина Батуевна Сахаровская ажаллана. Нургуулиин түрүү багшанар гэхэдэ: Галина Дабеевна Жамьяндабаева, Светлана Ивановна Хоржирова, Людмила Александровна Осколкова гэгшэд мүн.

Тус хуудаһа Янжам ЖАПОВА бэлдэбэ. Авторай дүрэ зурагууд.



**УРАН ГАРТАНАЙ
УРЛАЛ
БҮТЭЭЛНҮҮДЭЙ
ШЭМЭГ**

Сампиловой нэрэмжэтэ уран найханай музейдэ республикын 85 жэлэй ойн баярда дашарамдуулан, гоё найхан үзэсхэлэн үнгэрбэ. Тус выставкэдэ Буряад Республикын гурбан арадуудай (буряад, шэмээшэг, эвенк) уран бүтээнүүд табигдажа, зоной нюдэ хужарлуулжа, шэдигтэ шэмээшэг дэлгээн барибан. Выставкэ дээрэ бүхы

республика доторхи аймагуудһаа сугларһан бүтээнүүд табигдаа. Тус выставка «Луу, Буга, Гамаюн шубуухай» гээд нэрлэгдэбэ. Иимэ нэрлээ дулдыданан байжа, уран гартанай хэһэн бүтээнүүд өөрын онсо маягтай. Тэрэнэй маягын гэхэдэ, урданай бөө шажанай дэлгэржэ байһыень тон найнаар харуулна. Харанхы үе сагыг гэршэлнэ бэшэ, сагай эхиндэ хүнэй оршон тойронхи байгаалитай нягта холбооень элэрүүлнэ.

Бөө эхэнэрэй бөө дүрсэтэй хүүхэдэй энээнине тон тодоор харуулна. Эвенк арадай бүтээнүүдэй хажууда буряадуудай уран бүтээнүүд. Сувенир-хүүхэдэйнууд шэл витринин саана табыатай. Ханаар элдэб янзын панно үлгөөтэй: «Гэсэрэй нэлмэ», «Бүргэдэй хатар», «Луу», «Сайлаалган», «Гэсэр».

Шэмээшэг арадай бэрхэ уран гартан бүтээнүүдээ дэлгээн табинхай: урданай ээрсэгээр ноһоо ээрэжэ байһан шэмээшэгүүд байна. Тэдэнэр Хори ногагай байба.

Энэ үзэсхэлэндэ республикын аймагуудай уран гартанай бүтээнүүд суглуулагдаа.

**ПРЕЗИДЕНТЭ БЭЛЭГНИ
ХОЖОМДОО ГЭЭШЭ ГҮ?**

Иимэ бодолдо Нина Яковлевна Рыбникова абтагдана. Үндэр наһа хүрэнэн хүгшэн республикатай сасуутан гээд хэлэбди. Тэрэ олон үнгэтэ утаһаар гоё найхан зурагуудыг шэрэнэ, оёно. Хүгшэнэй оёһон зурагууд дээрэ саб сагаан хун шубууд тэнгэри руу дэгдэнэ. Хоёрын үһэн дээрэ буужа, далина хүмин зогсонод. Доронь далай намхалзан, үлгыдөөд абана. Байгалай эрье дээрэхи байгаалишье уран гартай эхэнэр зураглана: наранай түрүүшын туяагай зүүн хадын оройгоор сасарна, хамаг байгаали нойрһоо хэринэ. Дуутай шуутай зунай халуун үдэр эхилнэ. Шара улаахан сэсэгүүд наран тээшэ толгойгоо үргэжэ, үе мүсөө тэниилгэнэ.



Уран гартанай утаһанһаа олон найхан зурагууд бэшэгдэнэ. Тиин хаяхан үнгэрһэн хотын Октябрьска районной ойн баярай найндэртэ тэрэ далина хүминан хун шубуудаа Буряад Республикын Президентдэ бэлэглэхэеэ хананан байна. Тэрэнэ бүтөөгүй.

К 85-летию Республики Бурятия

Балетная труппа Бурятского Государственного академического театра оперы и балета им.Г.Ц.Цыдынжапова с блеском завершила свои гастроли в столице Забайкальского края в г. Чите. Эту встречу с прославленным Бурятским театром оперы и балета читинские любители изящного искусства ожидали давно и с большим нетерпением. «Наконец-то это произошло», - радостно воскликнула журналист К.Раздобреева в рецензии «Любовь, любовь...» в газете «Читинское обозрение» за 20.08.08г. «Ровесник нашего драматического в рамках творческого проекта организовал гастроли, посвященные 85-летию Республики Бурятия. Чита, где нет своей балетной труппы, сможет наслаждаться этим элитным искусством до 30 августа». В другой рецензии «И снова в Чите балет», опубликованной в газете «Эффект» (20.08.08 г.), М.Жукова пишет: «С 15 августа на сцене Читинского драматического театра-балета. Редкий и долгожданный гость столицы Забайкалья. Предыдущие гастроли Бурятского академического театра оперы и балета прошли в Чите пять лет тому назад».

Как далее говорит М.Жукова: «что за эти годы балетная труппа, практически, обновилась, стала молодежной. И для некоторых из них, Чита стала городом, где они дебютировали в главных ролях. И вообще, вся труппа сейчас находится на подъеме. И это несмотря на то, что здание их родного театра уже третий год на ремонте. И репетировать, и выступать артистам приходится в очень жестких условиях. Поэтому неудивительно, что гастроли для артистов из Бурятии - настоящий праздник (не говоря уж о зрителях). Недавние выступления в Монголии и на Украине прошли с большим успехом». Журналист А.Бахметьева в рецензии «Изящный язык балета» («Забайкальский рабочий» 22.08.08 г.), констатирует: «что читинский зритель находился в предвкушении чего-то, если не волшебного, то уж точно завораживающего от выступлений артистов бурятского балета. И неизвестный читинским балетоманам спектакль К.Орфа «Кармина Бурана» в постановке Г.Ковтуна, и решенный на основе лексик современной хореографии, произвел огромное впечатление на аудиторию зрительного зала. И это было что-то новое, неведомое для местных поклонников Терпсихоры, т.е. тем самым волшебным и завораживающим в спектакле, которого так ожидала читинская публика». Далее А.Бахметьева говорит о том, что: «гастроли театра проходят в столице Забайкалья в рамках юбилея Республики Бурятия и, как сказали, на открытии гастролей представители Читинского театра драмы являются для Читы, значимым масштабным проектом». - «Мы рады вновь уже в который раз приехать в ваш светлый и прекрасный город. Нынче мы привезли новые, неизвестные вам спектакли и очень надеемся, что вы их полюбите, - сказала на открытии гастролей художественный руководитель труппы народная артистка РФ Е.Б.Самбуева. Действительно, репертуар интересен и разнообразен: у нас есть возможность насладиться настоящими шедеврами мировой классики. Это и «Лебединое озеро», «Ромео и Джульетта», «Тысяча и одна ночь». В день открытия гастролей были представлены читинцам два одноактных балета К.Орфа «Кармина Бурана» и П.Чайковского «Франческа да Римини». Изящный язык балета не требует перевода, именно потому он оказался понятен всем. Зрители не отрываясь следили за каждым движением артистов и искренне переживали за героев, в жизни которых случилась любовная драма». И по описанию К.Раздобреевой, главная героиня спектакля «Кармина Бурана», Фортуна, показывает себя в исполнении Юоны Надмитовой во всей красе. Танец влюбленных (нар.арт.РБ Б.Надмитов и Е.Мижитова) робок; Слепец (засл.арт.РФ В.Кожевников) выразителен, юноша, ловящий Фортуну (засл.арт. РБ Б.Дамбаев) бодр и игрив; а мать (С.Шмыгина) ласкова и заботлива». «В балете Франческа да Римини» великолепно показано развитие ситуации: радостный, легкий танец Франчески в исполнении молодой солистки балета Е.Хыщиктуевой, когда она вспоминает счастливые минуты жизни, сменяется робкими, просительными шагами на грани отчаяния, ког-

да она видит своего законного мужа. Печальному, пораженному несправедливостью жизни Паоло (в этот раз дебютировал молодой солист балета В.Дампилов) противостоит разгневанный Джотто (И.Иванов), и Данте (нар.арт. РБ В.Васильев) остается только переживать, исправить что-либо он не в силах. Вместе с ним переживают и зрители. Вон она та самая обшая нить этих спектаклей - любовь! Страсть за которую приходится терпеть муки ада. Жизнь, которая не в радость без нее. Зрители аплодировали стоя, не жалея рук и не отпуская артистов со сцены, а после спектакля все поспешили к книге отзывов. И это только начало гастролей». На второй день гастролей был показан шедевр русской и мировой классики - балет П.Чайковского «Лебединое озеро». И как пишет журналист М.Жукова: «Лебединое озеро» во все времена - украшение любых гастролей. Зрительный зал в дни выступлений бурятского балета - особый мир, где царят восхищение, восторг, радость от общения с прекрасным и вечным искусством балета». Бурятский балет показал свой высокий профессионализм в классическом балете академического танца. Особо выделялась исполнительница главной роли Одетты - Одиллии, замечательная балерина Б.Цыбыкова. Она, как зрелый мастер, прекрасно создала два различимых образа своих героинь. Обладая филигранной техникой танца, она безупречно исполнила сложные 32 двойных фуэте, что вызвало бурю аплодисментов в зрительном зале. Ее партнером был молодой дебютант Б.Цыдыпылов, имеющий великолепную внешность и одаренность, удачно исполнил роль Принца Зигфрида. Опубликованная в газете «Забайкальский рабочий» (27.08.08 г.) рецензия «Очень современная история» журналиста О.Стефанович говорит о том, что: «На балете «Ромео и Джульетта» царил обстановка настоящего праздника. Многие зрители еще до начала спектакля запасались цветами, надеясь, что эта балетная постановка окажется такой же замечательной, как и «Кармина Бурана», «Франческа да Римини», прошедшие раньше. И артисты не обманули предчувствие своих поклонников и представили на суд забайкальцев качественную работу. Очень порадовали массовые балетные сцены, а также все солисты. Прекрасно исполнили главные роли, Ромео - Б.Раднаев, Джульетта - Е.Мижитова. Ромео-Раднаева романтичен, искренен, обаятелен. Ему удаются и сложные поддержки, и высокие прыжки и шпагаты. Е.Мижитовой, исполнительнице роли Джульетты, языком танца удалось выразить и боль, и любовь, и уныние, и смерть... Своей актерской выразительностью Е.Мижитова на протяжении всей балетной поста-

новки приковывала к себе внимание сотен восхищенных глаз. Бурятский балет с первых аккордов спектакля подарил атмосферу праздника, к которому так тщательно готовились и которого так ждали благодарные читинские зрители». Балет А.Мирова «Тысяча и одна ночь», очень интересен. Она уводит зрителя в сказочный мир древнего Востока. Замечательны в спектакле все артисты, а в особенности главные герои. Изумительно прелестна А.Баданова в роли Шехерезады, очаровательна засл.арт.РБ А.Башанова (Нурида), отважен Б.Надмитов (Шахрияр). В рецензии О.Стефанович «Настоящая страна чудес» говорится: «Поистине удивительный подарок преподнесли забайкальским ребятишкам артисты бурятского балета. Они представили вниманию юных зрителей яркую, красочную музыкальную сказку-балет В.Бочарова «Буратино». В роли Буратино предстал артист



БЛЕСТЯЩИЙ УСПЕХ БУРЯТСКОГО БАЛЕТА В ЧИТЕ!

З.Хамаганов, который замечательным языком балета поведал забайкальским ребятишкам о том, как важно сохранить веру в мечту». И свой восторг прекрасным искусством бурятского балета выразил в книге отзывов, благодарный читинский зритель.

«Браво! Улан-Удэнцы! Молодцы! Получили огромное удовольствие. Труппа просто блеск. Завидую жителям г.Улан-Удэ, что у них есть такой замечательный оперный театр, которого, к сожалению, нет в нашем городе Чите. Спасибо Вам за то, что вы к нам приезжаете, приносите радость и удовольствие!» Благодарный житель г.Читы.

«Получила истинное наслаждение от мастерства бурятских артистов балета. Хотелось бы чаще видеть вас на Забайкальской земле!» Лена, Г.Чита.

«Спасибо большое, после спектакля «Лебединое озеро» хочется быть чище и лучше». Петров А.И. Чита.

«Все великолепно! Но редко приезжаете, а ведь живете рядом». Зритель, Чита.

«Прекрасно, удивительно, особенно Одетта. Замечательные чувства. Брависсимо!» Гость из Красноярска.

«Мы в восторге! Какая декорация! А артисты - чудо! Приезжайте еще!» Ольга, Ирина. Чита.

«Очень редко приезжаете. Спасибо за большое удовольствие!!! Прекрасно!!!». Семья Сушко. Чита.

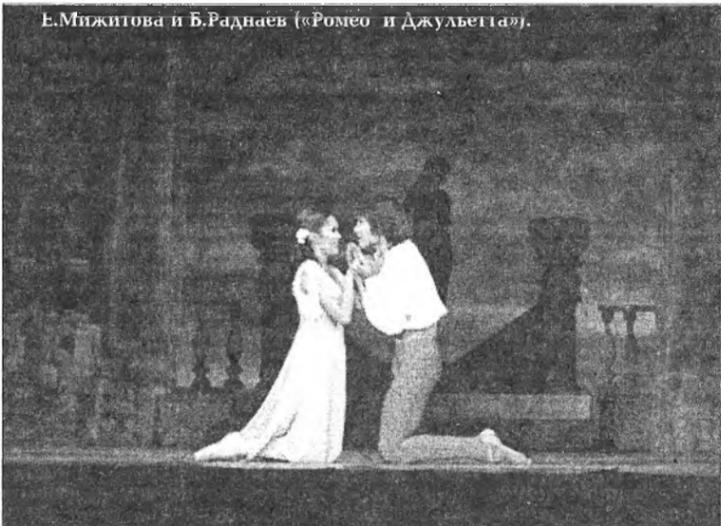
«Отлично! Потрясающе! Огромное спасибо артистам балета г.Улан-Удэ за доставленное сказочное удовольствие. Шикарные костюмы, постановка, отличные солисты! Bravo!» Беспрозрачных Н.А. Гость из Тулы.

«Мы искренне рады, что встретились с настоящим чудом. Это замечательно, что у нас есть такие талантливые соседи. Приезжайте к нам почаще, ждем». Жители Читы. «Чудесно! Восхитительно! Bravo, бурятскому балету! Спасибо за замечательный праздник!» Т.Макарова.

«Пронизаны гордостью за своих земляков, за их высокое исполнительское мастерство и талант!». Бадамаев З.О.

«Потрясены! Спасибо за чудную игру солистов и всей труппы в «Лебедином озере». Bravo, бурятским артистам балета!». Астафьева, Долматова. Чита.

Очень много восхищенных отзывов зрителей. Просто трудно в этой публикации их перечислить. (Смотрите в книге отзывов в театре). И вот настал заключительный день гастролей. Благодарная публика, стоя, возгласами «браво» и долгими аплодисментами выразила свое восхищение прекрасным искусством бурятского балета. На сцене царил атмосфера праздника, было много цветов и приветственных речей. За высокое искусство, продемон-



рированное бурятским балетом во время гастролей в г.Чите, оперному театру были вручены благодарственные письма от губернатора Забайкальского края Р.Ф. Гениатулина, мэра г.Чита А.М.Михалева, замминистра культуры Забайкальского края А.Д.Жамсоевой. В своем выступлении директор Бурятского Государственного академического театра оперы и балета им.Г.Ц.Цыдынжапова, засл. работник культуры РБ Л.Н. Намсараева поблагодарила губернатора, мэра и Министерство культуры Забайкальского края за исключительное внимание к гастролям бурятского балета. А также сказала огромное спасибо директору Читинского драматического театра Ю.И.Пояркину за предоставленную сцену театра. Успешные гастроли балета состоялись благодаря огромной работе, проведенной директором театра Л.Н.Намсараевой, по организации гастролей в городе

Чите и отличной подготовкой балетной труппы художественным руководителем балета нар.арт. РФ Е.Б. Самбуевой. Также большая работа проведена администрацией театра, которая обеспечила благоприятными условиями во время гастролей коллектив театра в лице В.Б.Лобановой, Т.А.Квашниной, Т.П.Узлыгуевой и все технические цеха.

В 2009 году исполняется 50 лет балету Б.Ямпилова и Л.Книппера «Красавица Ангара» и 70 лет театру оперы и балета. Хотелось бы встретить юбилей прославленного Бурятского Государственного академического театра оперы и балета являющегося флагом культуры и искусства Республики Бурятия, на его родной сцене.

Бакалин ВАСИЛЬЕВ,
народный артист РБ,
Почетный профессор ВСГАКИ.

АРТ-ПРОЕКТ «ЛУЧШИЕ ВЫПУСКНИКИ ОРБФ-ФБФ-НГИ»

С 1 сентября 2008 г. в Национально-гуманитарном институте Бурятского государственного университета стартовал очередной проект учебно- и научно-исследовательской ла-

боратории им. Б.Д. Баяртуева «Лучшие выпускники ОРБФ-ФБФ-НГИ», посвященный 10-летию кафедр бурятского языка и бурятской литературы.

Конкурсный проект осуществляется в рамках проведения международных научных чтений «Баяртуевские чтения – 1. Мир бурятских традиций в контексте истории и современности», посвященных памяти первого заведующего кафедрой бурятской литературы Баяртуева Бата Дугаржаповича. Конкурс проводится по 7 номинациям. Каждая номинация соотносится с конкретным направлением деятельности выпускников и соответствует той области, в которой они смогли достичь наиболее заметных результатов: «Наука», «Культура», «Образование», «Масс-медиа», «Государственная служба, муниципальное управление», «Гуманитарная (общественная) деятельность», «Предпринимательская деятельность».

На первом этапе конкурс носит сугубо корпоративный характер. Его основной целью является выявление лучших выпускников отделения факультета-института, креативный положительный опыт которых может служить дополнительным стимулом привлечения в родной альма-матер нового контингента абитуриентов, а главное, новым априори импульсом более осознанного выбора студентами своих будущих специальностей, рационального поиска и реализации внутреннего потенциала.

Организатор-заявитель конкурсного проекта, учитывая здоровый прагматизм эпохи, преследует и несколько другие цели, решает конкретные задачи. Потому ожидаемым конечным результатом его первого этапа выбрано создание не только «е»-галереи выпускников, но и мощной общественной организации – ассоциации выпускников ОРБФ-ФБФ-НГИ, которая по аналогии известных управляющих советов разных образовательных учреждений могла бы участвовать в судьбе родного института, в разработке его новой научно-образовательной политики, способствовать его дальнейшему поступательному развитию. Ибо в современном открытом образова-



тельном пространстве дальнейшая подготовка национальных кадров, специалистов, бакалавров и магистров в области бурятоведения, по всей вероятности, в скором времени окажется в таком критическом положении, что ей опять же неминуемо потребуются специальное государственное вмешательство в виде какого-то нового спасительного «нацпроекта», поддержка всего народа, всех его прогрессивных сил. ОРБФ-ФБФ-НГИ за все эти годы уже подготовил тысячи специалистов. Это огромная консолидирующая сила, это громадные ресурсы человеческих возможностей и способностей, которые уже сейчас нужно разумно направить на благо своего народа.

Проведенные лабораторией им. Б.Д. Баяртуева мониторинговые исследования показали, что только за пер-

вые 10 дней сентября электронный банк данных проекта уже пополнился 79 фамилиями наиболее известных (узнаваемых) выпускников нашего подразделения. К сожалению, многие из них уже ушли из жизни, но остались в истории их имена, дела, сама память о них.

В силу целенаправленно выбранного образовательного курса, проводимого вначале отделением русско-бурятской филологии, затем факультетом бурятской филологии, а потом уже и Национально-гуманитарным институтом, первые позиции рейтингового списка по праву занимают работники образования, культуры и науки. Это, прежде всего, наши учителя средних общеобразовательных школ, чей каждодневный титанический труд де-факто давно заслужил всенародного признания, но де-

юре все еще в ожидании нормальной оплаты-воздаяния. Это наши поэты и писатели, которые оказались не до конца востребованными поколениями *next*, но все еще остаются совестью нации, сохраняют верность себе и своему делу. Это наши ученые, которые, несмотря на отдаленный сегодня естественным и техническим наукам приоритет, все еще увлеченно занимаются «неперспективной» гуманитарной наукой.

Как показывают предварительные итоги, в «е»-рейтинговом списке проекта с большим отрывом лидируют в области:

- науки Балданов Саян Жимбеевич, Раднаев Эрхит Раднаевич, Шагдаров Лубсан-Доржи Доржиевич;
- культуры Дашибылов Георгий Цыренович, Дондой Цырендулма Цыреновна,

Тапхаев Лопсон Дунзынович; образования Дампилова Хандажап Дармаевна, Жамьянова Цырен-Ханда Жамсуевна, Ивахинова Янжима Цыдендамбаевна;

масс-медиа Базаржапова Галина Хандуевна, Жигмитов Баир Григорьевич, Ширапов Баир Кимович;

государственной службы, муниципального управления Балданов Баир Дашевич, Будаев Сергей Дмитриевич, Гармаев Ревомир Баярович;

гуманитарной (общественной) деятельности Баяртуев Бата Дугаржапович, Гомбожабай Зэгбэ Дамбаевич, Чойбонов Матвей Рабданович;

предпринимательской деятельности Дамбиев Цыренбэлиг, Номшиев Зандан Аюшеевич, Раднаева Светлана Байдовна.

Нужно особо отметить, что в виртуальном рейтинге самых популярных имен достаточно обнадеживающие позиции занимают и выпускники НГИ последних лет, требующие к себе не менее достойное внимание и уважение. Так, например, проведенный выборочный экспресс-опрос студентов и преподавателей показал, что выпускники НГИ последних 5 лет наиболее часто ассоциируются с именами Болотова Даши-Доржи (2003 г.), Жамсаранова Дандара (2004 г.), Жимбеева Булата (2005 г.), Дамбаева Леонида (2006 г.), Раднаева Эрдэни (2007 г.) и Содбоева Тимура (2008 г.). Такой информационный контент, такая позитивная расстановка имен не может не радовать нас, особенно тех, кто имел честь преподавать им. Будущее всем нам выбирать вместе!

Лаборатория им. Б.Д. Баяртуева до 27 сентября 2008 г. продолжает принимать заявки от всех желающих по e-mail: Bayartuevconfer@mail.ru под заголовком «ИМЯ», и напоминает о том, что итоги арт-проекта «Лучшие выпускники ОРБФ-ФБФ-НГИ» будут подведены 29 сентября 2008 г. в рамках Недели бурятской литературы международных «Баяртуевских чтений-1».

Булат БАДМАЕВ,
доцент БГУ.

Сэлэнгын аймагтай Загастайн дунда хургуулийн 90 жэлэй ойдо

Октябрийн хубисхалай удаахи 1918 ондо Загастайн-Адаг хууринда (мүнөөнэй Гусиноозёрскын ГРЭС-эй дэргэдэ) эхин хургуули нээгдээ бэлэй. Тэрэнэй үндэс хууриие нютагтаа хүндэтэй, урда гээн Хяагтын Алексеевскэ реальна училищи дүүргэнэн Аюур Ширапович Цыбикдоржиев табиһан түүхэтэй. Уданшьегүй Сталиной нэрэмжэтэ колхозой түб Арбузово хууринда зөөгдэжэ, түрүүн долоон жэлэй, удаань арбан жэлэй дунда хургуули болоһон байна. 1959 онһоо хургуулимнай Тохой зөөжэ ерээ һэн.

1950-яад онуудһаа манай хургуулийн директорнууд, эрхим түрүү багшанар ябаһан гэбэл, С.Г. Дугаров, И.Е. Тугутов, Б.Б. Шагдыров, Б.Б. Нехуров, Б.А. Раднаев, Р.Ц. Найданов, Д.Р. Очиров, Б.Б. Пурбуев, З.Д. Дабаева, бусад болоно.

Тэрэшлэн мүнөө үеын эрхим багшанарые нэрлэбэл, Россин Федерацийн юрэнхы хуралсалай хүндэтэ хүдэлмэрлэгшэд Н.В. Раднажапова, А.С. Алдырова, Д.Д. Гуржапова, Т.Г. Эрдынеева, А.Ж. Соктоева, Россин Федерацийн хуралсалай отличник Р.Г. Егорова, РБ-гэй габьяата багша Е.Н. Бузаева, РБ-гэй соёлой габьяата хүдэлмэрлэгшэ И.В.Соктоева бусад болоно.



50 жэлэй илгаатайгаар хургуули дүүргэгшэдэй уулзалга

Залуу багшанарай дунда В.В. Дылыкова, Б.В. Бальчинова, Б.Ц. Дамбаева, Д.П. Очирова, Т.А. Цоктоева, О.И. Поспелова, А.В. Поспелова, А.П. Соктоев гэгшэдые тэмдэглэмээр.

хургуулимнай гол зорилго гэбэл, нютагайнгаа үхибүүдые мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ хүрэмэ эрдэм мэдэсэтэй, зохёохы хүбэлгэн бодолтой болгохо ябадал болоно. Энэ зорилгоёо манай багшанар яһала һайнаар дүүргэжэ шадаһа гэхэ байнаб.

2008 ондо хуралсалай талаар районно мурьсөөндэ эхин шатын хурагшадай дунда Т.К.Балдановагай хурагшад амжалтануудые туйлаа гэбэл, Зоригма Будацыренова ород хэлээр 1-дэхи, оршон тойронхи байгааһин талаар Коля Леонтьев – 2-дохи, математикаар Ярослав Завгородний – 4-дэхи хуури эзлээ.

Хүгжөөдэг хуралсал эрхилдэг хургуулинуудай 3-дахы республиканска олимпиадада хургуулимнай команда эрхимүүдэй тоодо ороо. Эндэ математикаар 1-дэхи хуури В. Дансорунова (2 класс), 2-дохи хуури – М. Дульский (3 класс), 3-дахы хуури – Д. Шаванов (6 класс), мун ород хэлээр Л. Буянтуева, Э. Санжиева, литератураар Н.Алексеева шангай хууринуудта гараа. 2-3-дахы классудай дунда ород хэлээр Э. Бадмаринчинова, А. Буянтуева эрхимлэбэ. Энэ амжалтануудтань эхин классуудай багшанар Н.Н.Медведевагай, Е.Н. Бузаевагай, математикийн багша А.Ж. Соктоевагай, ород хэлэнэй багша М.Н. Бальчиновагай орууһан хубита ехэ.

2007-2008 онуудай хуралсалай жэлдэ олимпиадануудта шалгараа гэбэл, С. Бадмаев (багшань Д.Д. Гуржапова) хуули ёһоной талаар 1-дэхи хуури, С. Плевов (багшань А.А. Цыденова) ИВТ-гэй олимпиадада – шангай хуури, С. Балданов (А.Н. Валович) черченээр шангай хуури эзлэбэ. Тэрэшлэн Э. Дабаева (С.Г. Хамтаева), А. Дабаева (Т.Г. Эрдынеева), Л. Спиридонов (Т.В. Баендуева), С. Бадмаев гэгшэд болоно.

2008 оной март соо 10-дахы классай хурагша С. Бадмаев (хүтэлбэрлэгшэнь Д.Д. Гуржапова) Эрхүүдэ болоһон «Сибирин түүхын, соёлой, байгааһин уг баялиг» гэгэн хизаар ороноо шэнжэлгын конференцидэ, мун республикын «Шаг в будущее» конференцидэ шангай хууринуудые эзлэбэ. Харин И. Кудряшова (хүтэлбэрлэгшэ У.Л. Кудряшова) тус конференцидэ экономикын секцидэ 3-дахы хуурида гараа.

Тээд гол амжалтамнай гэбэл, ЕГЭ-гээр үрэ дүнгүүд болоно. Тус шалгалтада манай хургуули район доторой рейтингээр эрхимлээ гэбэл, ород хэлээр (багша С.Г. Хамтаева), математикаар (Н.В. Раднажапова), түүхээр (А.С. Алдырова) гэгшэд болоно. 2008

ЭРДЭМ МЭДЭСЭЭР БУРЬЯЛАГША НАНГИН ГУЛАМТА



Шатараар К.Г.Бадмаевагай дурасхаалай мурьсөөн



Шэнэ үеын хурагшад

ондо хургуули дүүргэнэн Эржена Дабаева мүнгэн медальда хүртэнэн байгаа.

Эхин болон дунда шатын хуралсалда Д.Б. Элькониной – В.В.Давыдовой хүгжөөдэг хуралсалай талаар системэ 6-дахы жэлээ нэбтэрүүлэгдэнэ. Багшанар В.Ф. Ковригина, У.Л. Кудряшова, А.Э. Раднажапов, Н.Н. Медведева, Т.К. Балданова мэдээсэлэй-коммуникационн системэнүүдые, Д.Д.Гуржапова, А.Ж. Соктоева, Е.Н.Бузаева, О.М.Тайшихина, Е.Б.Сотникова мүнөө үеын хуралсалай онол аргуудые үргэнөөр хэрэглэнэ. хуралсалда хэрэглэгдэдэг түсэб зохёолгын, шэнжэлгын технологиуудта Т.Г. Эрдынеева, С.Г.Хамтаева, Д.Д. Гуржапова, В.Ф.Ковригина горитой анхарал хандууһа. 2008 ондо кабинетүүдэй районо конкурсдо багшанар Н.Н.Манхаева (хангалын ажалдай кабинет) болон А.Б. Бужеев (спортын танхим) тус

тустай 1-дэхи, 4-дэхи хууринуудта гараа. О.Ц. Буянтуевагай дааж ябадаг библиотекэ хургуулийн мэдээсэл-хуралсалай түбынь болонхой.

хуралсалһаа гадуурхи ажал ябуулгын, хурагшадай социальна харюусалгые бүрилдүүлгын талаар онсо оролдолго хүмүүжүүлгын талаар директорэй орлогшо Т.В. Дамбаева гаргадаг. Тэрэнэй хүтэлбэри доро хургуулийн Хурал байгуулагдажа, аха классуудай хурагшад бээ даагаад, хургуулийнгаа ажал эрхилнэ. хуралсалай, зохёон байгуулгын талаар банк (БИТИ) эмхидхэхэ туршалга хоёрдохи жэлээ бээлүүлэгдэнэ. Байгша ондо С. Бадмаев II шатын дипломдо хүртөөд, Бүхээрсоин амаралтын «Океан» лагерийн «Россин залуу ударидагшад» гэгэн халаанда амарха путёвкоор урмашуулагдаа.

хуульшын табан жэлдэ хурагшаднай районой, республикын,

федеральна конкурс, фестивальнуудта илаһан байна. С. Буянтуева 2007 ондо Сочидо үнгэрһэн фестивалийн «Роза ветров» гэгэн бүхээрсоин дуушадай конкурсын I шатын дипломант (хүт. З.Р. Нимаева), энэл басагамнай «Дангина – Гэсэр» гэгэн районно конкурсын лауреат (хүт. И.В. Соктоева), Мунко Лубсанов III шатын дипломант болоо һэн. Англи хэлэнэй багша Б.Ц. Дамбаева «Байгалай мүнгэн дуун» гэгэн дуушадай конкурсын II шатын дипломдо хүртөө. «Эдир уран зурааша» кружошто (хүт. Л.Н. Валович) ябадаг хүүгэд мун жэл бүри эрхим хууринуудые эзэлдэг.

Физкультурын багша А.Б. Бужеевэй хүтэлбэри доро загастайнда спортын талаар ходо эрхимлэжэ ябадаг. Таеквондогоор Россин 2008 оной чемпионатда Д. Тайшихин алтан медальда, М. Корочкина мүнгэн, хүрэл медальнуудта, В. Кожин хүрэл медальда хүртөө. Мун урда жэлдэнь М. Корочкина, В. Кожин Уласхоорондын IV турнир эрхим амжалтануудые туйлаа һэн. Таеквондогоор хоригшо тренерын манай хургуули дүүргэнэн А.Э. Раднажапов болоно. Волейбол наададаг басагадые хоёрдохи жэлээ мун лэ манай хургуули дүүргэжэ гараһан Россин габьяата тренер С.Ц. Ванчиков хорино.

«Турэл нютагтаа ажаллаха, хураха» гэгэн инновационно проект манай коллектив бээлүүлжэ эхилэнхэй. Энэ хадаа нютагтаа ёһотой эзэн байха мэдэрэл хүмүүжүүлэхэ зорилготой юм. хургуулийн социально-психологическа албанда А.И. Ванчикова, А.Г.Тапайкина, Р. Цыренова, А.Э.Раднажапов амжалтатайгаар ажаллана. Тэрэшлэн ажахы эрхилэлгын талаар директорэй орлогшо О.Д. Пурбуева хургуулийн байшан соохи гурим, хүүгэдэй эдэе хоол гэхэ мэтые хангадаг.

С.Ш. Нимаева түрүүтэй хургуулийн хүтэлбэрлгын совет эдэбхи түгэс ажалаа эрхилнэ. Байгша оной эхинһээ РБ-гэй Арадай Хуралай депутат Ю.М. Мельчаков, райсоведэй депутат А.Н. Кудряшов эрхим хурагшадта нэрэтэ стипендинүүдые тогтоогоо. Эрдэм ухаанай, искусствын, спортын, үйлэбэрлгын ажалай талаар үндэр үрэ дүнгүүдэй түлөө шангуудые Арадай Хуралай депутат С.П.Будажанов, Загастайн муниципальна эмхи (түр. З.Д. Очиров) тогтоогоо.

Мүнөө үедэ Загастайн хургуулийн нютагтаа хүндэтэй болоһон ушарта директор Н.В.

Раднажапова онсо габьяатай. Директорэймнай эмхидхэхы шадабарин, хүбэлгэн ухаанай ашаар хургуулимнай урагшаа найдамтайгаар дабшана.

хургуулийн 90 жэлэй ойн жэлые угтуулан болоһон үйлэ хэрэгүүд сооһоо буряад хэлэнэй багша, элдэб шатын мурьсөөнүүдтэ олон удаа илаһан бэрхэ шатаршан Клара Гындынэовна Бадмаевагай дурасхаалда зориулагданан шатарай мурьсөөн болоно. хургуулийн 42-дохи выпускын хурагшад багшынгаа дурасхаалай мурьсөөндэ илагшадта шангуудые тогтоогоо юм.

Мун бага эрхим бэрхэ багша, хургуулийн завуч, директор ябаһан Зинаида Дабаевна Дабаевагай дурасхаалда математикаар олимпиада болон волейболоор мурьсөөн эмхидхэгдээ һэн. Ушарын гэбэл, Зинаида Дабаевна математикийн багша байхын хажуугаар волейболоор ехэ хайн наададаг байгаа. З.Д. Дабаевагай хурагшад байһан С.В. Дугарова (Хэжэнгын лицей), Е.Ц. Шаропова (Ивалгын хургуули), В.Д. Жамбалова (Гусиноозёрскын 5-дахы хургуули), А.Ж. Соктоева (Загастай), Т.Ч. Доржиева (Загастай), мун математикийн багшанар К.Б. Балтуева, Г.С.Разуваева хурагшадта хамта Олимпиадада хабаадаһаа ерээбэ.

2008 оной майн 25-най хуульшын хонхо жэнгируулгын ёһолоодо 50 жэлэй саана хургуули дүүргэнэн буурал толгойтой 15 хүн хабаадаба. Тэрэ тоодо габьяата багшанар, соёлшод, бусад ажалтан С.Ц. Ломбоев, Е.Ж. Нимаева, Т.Ч. Доржиева, В.К. Афанасьев болон бусад болоно.

2008 оной февральин 2-то хургуули дүүргэгшэдэй заншалта уулзалга дээрэ 90 жэлэй ойн марафонной эхи табигдаа һэн. Ойн байрай бэлэдхэлдэ Ю.С. Ковригина, М.Ж. Шагдаров, Б.Б. Пурбуев, А.П.Будажанов эдэбхитэйгээр хабаадаа. «Загастай (XX зуун жэл)» гэгэн суглуулбари зохёоһон Б.Э.Балбаровта, методикын талаар туһа хүргэнэн Г.С. Санжадаевада онсо баяр хүргэе.

Сентябрийн 13-да Тохой хууринда болохо Загастайн дунда хургуулийн 90 жэлэй ойн баярта манай хургуули дүүргэгшэдые уринабди. 11 сагнаа - хургуулигай танилсалга, хургуули тухай фильм харалга, олон үеын хурагшадтай жагсаал. 18 сага - сайлалга. Морилжа хайрлыта! найдэрөөр, ойн баяраар!

М. БАЛЬЧИНОВА,
Загастайн дунда хургуулийн директорэй орлогшо.

Нютагһаа хари орон
 Нажарһаа хабар болотор,
 Нялха наһанһаа хүгшэрхэ
 болотор
 Нэгэ харгы, наһанай болзор.
 Туяна ЦЫБДЕНОВА.

Хүн түрэлтэн энэ дэлхэйдэ мүнхэлхэдөө, эсэгэ бурханай үгэһэн тооложо табиһан наһые, төөлжэ табиһан бэеые, нялха наһанһаа хүгшэрхэ наһан хүрэтэр ажабайдалай али олон бэрхшээлнүүдээр ушаржа, үри хүүгэдэ хүмүүжүүлжэ, ажабайдалай үргэн харгыда гаргажа, гүрэн түрынгөө зүгһөө үгтэһэн багахан пенси абажа, аша гушанарайнгаа арюухан дүхэриг соо «саарһан дээрэ сараа гарган, саһан дээрэ мур гарган» ан-бун ажаһууна. Хүн бүхэнэй ажабайдалда баяршые, уйдхаршые үзэгдэдэг.

Дайн дажар болоодоо, хүн түрэлтэндэ ямар ехэ уйдхар, гашуудал үзүүлнэб. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ манай Аха нютагһаа дайнда хабаадаагүй бүлэ гэжэ үгы. Дарин утаа үнэрдөөгүйшые хаа, ара талада Агуу Илалта шэрээлсэһэн үбгэд хүгшэдэй, наһаа гүйсөөгүй хүбүүд, басагадай баатаршалгата ажал Эхэ ороноймнай түүхэдэ алтан үзэгөөр бэшэгдэн ороол. Тэсэбэритэй, зоригтой, журрамтай, урагшаа наһантай зон ара талада Илалты туйлаасан байнад. Ветерануудай Сөвөдэй жасада дайнай ба ажалай ветеран Н.Х.Мандагаев хүдэлжэ байхадаа, өөрөө бэе дээрээ дайнай хатуу шэрүүе үзэһэн хадаа, дайнай голдүлэн сооһоо мэндэ амар бусажа ерэһэн, мүн ара талада хүндэ хүшэр ажалые туйлажа гараһан үндэр наһатай ветерануудтаа аргагүй наһалаа табижа, ажаһуудалаарнь наһаашархажа, али болохо аргаар туһа хүргэжэ байдаг байһан юм. Харин 2000 онһоо эхилжэ, ветерануудта урданийн хүдэлжэ байһан эмхи зургаануудын өөһэдынгөө ветерануудта анхаралаа хандуулаха юм гэхэн уялга гуримтай болгодоһонһоонь хойшо зарим наһатай зон анхаралда абтангүй байшана аа гү гэжэ наһадагби. Юундэб гэхэдэ, бата бэхи СССР гүрэнэймнай 3 үдэр соо һандараад, колхоз, совхозуудай үгы болошоод байхада, бэшэшые олон предпрятинууд эрхээ хасагдажа үгы болошоно бэлэй. Тиигэбэ яабашы манай нютагтай хүтэлбэрилэгшэд, залуу үетэн аха заха зоноо хүндэлдэг, һайндэрэй найрнуудта суглуулжа амаршадга, бэлэгүүдые үгэдэг, амтатай эдегээр хүндэлдэг заншалтай.

«Наһатай зон - залуушуулай түшэг тулгуури» гэжэ наһатай зонойнгоо баян дүй дүршэлые халан абаха зорилготойгоор аймагаймнай нютаг бүхэндэ үндэр наһатайшуулай фольклорно бүлгэмүүд эмхидхэгдэһэн юм.

Эдэ бүлгэмүүдэй гол зорилгонь гэхэдэ, Аха нютагайнгаа зоной хэр утһаа нааша үеһөө үе дамжуулан сахижа ябаһан ёһо заншал, түүхэ домог, үльгэр туужа, урданай дуунуудые (ёхорой дуун, шаргын дуун, хадамда басагайа хүргэхэдөө дуулаха дуун, танхын дуун, төөлэйн дуун, уусын дуун, архийн дуун, ажалай дуун, хүбүүнэй дуун, басаганай дуун, дайнай үеын дуун - захадань гарахаар бэшэ олон дуунууд бии ха юм) залуушуудта заажа, харуулжа үгэхэ гэхэн зорилготой.

Соёлой хүндэтэ мэргэжэлтэн Вера Николаевна Борбуевагай ударидалгаар «Урилга» гэхэн наһатайшуулай фольклорно бүлгэм 2004 ондо бий боложо, олон концерт-наадааа нютагайнгаа зондо харуулан байнабди. Аймагайнгаа библиотекин ажалшадар хамтаржа, олон уулзалгануудые үхибүүдтэй үнгэргөөбди. Россин Федерациин болон Буряад Республикын габыята ажал ябуулагшад Анатолий Андреевтэ, мүн Дондок Улзытуевта зориулан үдэшэнүүдые үнгэргөөбди.



Заншалта ёһоороо Сагаалганай һайндэр, Эхэнэрнүүдтэ зориулан һайндэр үнгэргэдэгбди. Тус хэмжээ ябуулга үнгэргэхэдөө, номой сангайхид һонирхолтойгоор эмхидхэдэг, эдэб конкурс наада эрхиддэг, бэлэгүүдые үгэдэг, һайхан шэхэртэйгээр сай уужа, дуугаа дуулажа тарадагбди. Нютаг бүхэндэ эмхидхэгдэһэн наһатайшуулай фольклорно бүлгэмүүд өөһэдынгөө шадабаринуудтай хубаалдахаяа (обмен опытом) бэе бээдэе айлшаласажа, концерт-наадааа харуулжа, ёхороо хатаржа, дуугаа дуулажа, бэе бээдэе бэлэгүүдые үгэлсэдэгбди.

2006 ондо Алтаргана фестиваль утгуулан олон тоото концерт, конкурснууд аймаг доторнай, мүн Буряад Республикымнай ниислэл хото Улаан-Үдэдэ үргэндэлисетэйгээр үнгэргэгдэнэ бэлэй. Тэрэ үнгэргэгдэһэн фестивалиин «Буряад хүнэй нэгэ үдэр», гэхэн конкурсдо бүхы нютагаймнай фольклорно бүлгэмүүд хабаадаа. Тамара Аюшеевна Сыреновагай Аха нютагайнгаа урданай саһаа дамжуулан сахижа ябаһан ёһо заншалнуудые баримталан, найруулан бэшэһэн сценаряар, хүгжэм зугаатай концерт бэлдэһэн байгаабди. Нютагтаа түрүүшын һуури эзэлжэ, Буряад Рес-публикынгаа ниислэл хото Улаан-Үдэ ошожо, олон тоото холо ойрын аймагуудһаа ерэһэн фольклорно бүлгэмүүдээр Буряадай Гүрэнэй филармонийн тайзан дээрэ зүжэг наадааа харуулжа, жюрин гэшүүдһээ магтаалда хүртэжэ, Алтарганын дипломантын нэрэ зэргэтэй болоо һэмди. Вера Николаевна Тамара Аюшеевна хоёр энэ ехэ амжалта туйлаашые хаа, налайжа һуунгүйгөөр, залуушуулай «Бадма Ямбуу» гэхэн фольклорно бүлгэм эмхидхэжэ, мүнлэ «Буряад хүнэй нэгэ үдэр» гэхэн конкурсдо «Мэшэрээнхын наадан» гэхэн дуу хүгжэмтэ зүжэгөөрөө Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэжэ байһан Алтаргана фестивальда харуулжа, Алтарганын дипломантнууд болоо һэн. Энэ амжалтануудта бултанаймнай эрмэлзэл, оролдолоо бии юм

ааб даа. Харин Тамара Аюшеевнагай габыяа эндэ ехэ, юундэб гэхэдэ, Тамара Аюшеевна Аха баян нютагайнгаа улад зоной эртэ урда саһаа уг дамжуулан, үеһөө үе хүртээр сахижа ябаһан түүхэ, ёһо заншал, үльгэр туужа, урданай дуунуудые аргагүй бэрхээр мэдэдэг, өөрөө гоёор дууладаг, шүлэг, онгохо, үльгэрнүүдые түүрэн хэлэдэг, сэсэн һонор ухаатай, наһаамгай уран гоё үгэтэй хүн юм.

Зургаан үри хүүгэдые «гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ» хүргэжэ, ажабайдалай үргэн харгыда гаргаһан. Арбан найман аша зээнэртэй Тамара теэбэй нэрэ хүндэтэй, хүндэтэ ажалай ветеран.

Вера Николаевна, Константин Владимирович Борбуевтан шэлэжэ һураһан мэргэжэлээрэ аймагайнгаа соёлой байшанда хори гаран жэлэй туршада амжалтатайгаар ажаллажа байдаг. Соёлой ажалшадтай ажал хүдэлмэри хүнгэн бэшэ, ажал бүхэн өөрын онсо шэнжэтэй, хүгжэм дуугаараа харашадайнгаа сэдхэхэлэй хүбшэргэе дайран, һаруул гэрэл мэтэ хүнэй досоохиие хүмэрюулэн, хүдэлгэн байха гэшэ соёлой ажалшадтай шадабары бэлиг, оролдолго, ажалайнь аша үрэ ха юм даа. Аймагайнгаа түб соёлой байшанда оюун бэлиг шар-дабаритай, эдэбхи ехэтэй, һайхан сэдхэхэлэй ажалша бэрхэ мэргэжэлтэд хүдэлжэ байдаг. «Һайхан сэдхэхэлэй зонуудта аза талаан байдаг» гэжэ урданай сэсэн үгэ хаана ошохол һэм.

Аймагаймнай түб Орлигой соёлой байшанда «Урилга» гэхэн фольклорно бүлгэмэй бүлэг наһатайшуулануудтай, «Хонхо сэсэг» гэхэн ёхор хатардаг үхибүүдээр апрелиин арбанай үдэр уулзалга үнгэргэгдэбэ. Клубай мэргэжэлтэд Зоя Доржиевна Дамбаева, Вера Николаевна Борбуева уулзалгада уридаһан наһатайшуулаа эдир багахан ёхор хатардаг 4 «б» классай үхибүүдээр танилсуулба. Гоё һайхан буряад тэрлигүүдтэй үхибүүд, «Захааминай ёхор» хатаржа, бидэндэ харуулбад. Бидэ өөһэдынгөө зүгһөө Ахынгаа урданай үедэ хатаржа байһан ёхор үхибүүдтэ заажа, дууень бэшэжэ үгэбэбди:

- 1). «Шаргаяа хүллэжэ шааюулаа, шадамараар зугаалжа хүхиел».
- 2). «Хүнды буугаа үргэлжэ, хүдөөшэлжэ гараял, хамаг зоноо суглуулжа, наадажа гараял».
- 3). «Хада дээгүүрээл ябахада, хандагайн түбэрөөн дуудана, ханатай гэртээ ерэхэдэ, нааданай түбэрөөн дуудана».

Ёхороо хатаржа һураһанайнгаа удаа ута столдо барандаа һуужа, амтатай шэхэртэйгээр халуун сай уужа һууха зуураа,

бидэнэр, наһатай зон, үхибүүдтэ өөһэдынгөө ажалай намтарһаа тобшохоноор хөөрөжэ үгэбэбди. Тамара Шагжеевна Пронтеева: «Би бага балшар, таанадай зэргэ ябахадаа, дайнай ара талада ажаллаһан үхибүүдэй нэгэнинь болоноб», - гээд, хөөрөөгөө эхилбэ.

«Дайнай боложо байха үедэ бага үхибүүд ехэ зонуудаар адли үлэн хоонон тооной, колхозой ажалда хони хурьга ажаллажа, адуу мал хаража, үбһэ хулһанда ябалсажа, эдихэ эдеэн гэхэдэ - шэнгэн талха һамаран шаһан аарсан байха, үмдэхэ хубсаһан гэхэдэ - мэшээгээр оёһон юбкэтэй, һарьмай дэглэтэй, һарьһан буряад гуталтай, зээгэнэй гү, али шандаганай малгай, бээлэйтэй ябадаг байгаабди. Тэрэ үедэ колхозой ажалда хүн дутуу, эрэшүүл булта дайнда мордошонхой, үбгэд хүгшэд, багахан үхибүүдлэ бүхы ажалаа үглөөнэй бүрүүлһээ үдэшин харанхы болотор хэдэг байгаа. Ажалайнгаа һүүлдэ, орой болоһон хойно, яндаңдаа түлхэхэ түлээгээ бэлдэхээ, уһанда урдаһан уры түүхэ гү, али нэгэ гэбэл, «шамдаа-намдаа» хөөрөөгөөр уһанан модо, нүүлэ тайража түлхэдэг һэн. Колхозой дарга ноёд үхибүүдые зарахаа, арбан наһа гаратарнь хургуулида эльгээдэггүй байһан. Зол туйшаадажа, Ахаһаа дүрбэн үхибүүдые Улаан-Үдын интернат-хургуулида һурахыень колхоз эльгээһэн юм. Интернат хургуулиа һайн дүүргэжэ, культпросвет училищига орожо, һүүлдэ соёлой институт дүүргэжэ, нютагаа ерэжэ, бүхы ажалайнгаа намтарые соёлой ажалда үнгэргэһэн хүмби.

Хүбүүмни, Александр Сергеевич Пронтеев, миниингээ мэргэжэлые шэлэжэ, соёлой институт дүүргэжэ, аймагайнгаа хүгжэмэй хургуулида багшална, ехэ үхимни багша мэргэжэлтэй, Улаан-Үдэдэ ажаллана.

Мүнөө үхибүүд, таанадай урда бүхы үүдэнүүд булта нээгдэнхэй. Ерээдүй - танайл гарта ха юм, хургуулиа эрхимээр дүүргэжэ, эдээр бээе шэмэнгүй, эрдэмээр бээе шэмээрэйт.

Һайн һурахын тула классһаа гадуур ном уншаха хэрэгтэй. Номһоо найдамтай нүхэр байхагүй, ном бултые мэдэхэ, бултые зааха, бүхы таанадай асуудануудта харюу үгэхэ би, библиотекин ажалшан хадаа, таанадтаа иигэжэ захиха байнаб».

Вера Самбяловна Борбуевагай эсэгэн колхоздо ажаллабашые, Вера эжытэйгээ Орлик тосхондо бага балшар наһандаа хургуулида һуража, ажалай үргэн харгыда гараһан намтартай. Вера ямаршые ажалда ажаллажа ябахадаа, уран һайханай бүлгэмдэ хабаадалсажа,

хүдөө малшадта концерт-наадаа үбэлэй үедэ шаргаар, зунай үедэ эмээл морёор хура бороон, саһа уһан гэнгүйгөөр холын малай бэлшээрнүүдтэ ошожо, концерт-наада харуулагдай байгаа. Мүнөөнэйхидэл адли иимэ олон машина тэрэ үедэ үгы байһан. 1956 ондо экспедициин «Урал» машинын Орлигтомнай ерэхэдэ, үхибүүд багтажа ядатараа кузов дээрэнһе һуужа, шофёрын Орлиг соогуур маанадые урагшаа хойшомнай зөөгшэ һэн.

Мүнөө ехэл гоё саг боложо, үхибүүд компьютер, сотово телефон гэхэ мэтээр наадаха, манай үедэ зон шулуутаар адуу мал, хони хэжэ наададаг байгаабди. Мүнөө үеын хүгжэлтэ - тоогой электронико, кибернетика, эдэб янзын технотинуудые хараад, үзөөд байхадаа, би жаргалтай хүнүүдэй нэгэн гээшэб.

Уулзалга дээрэ манай үхибүүд урданай ажабайдалаар һонирхон, олон асуудалнуудые һурабад:

Асуудал: Урдандаа таанад ямар гэртэ һуудаг байгаабта?

Харюу: Багахан, намтархан, сонхонуудын бага, үхэрэй хотоной зэргэ гэртэ һуужа байһан, үбэлдөө газаһаань үхэрэй шабаһаар шабажа дулаалаха, үнээ оёорын шэнэһэн модоной холтоһые хуулажа, далбагараар үнээ хэхэ, тэрэ үнээн бороо хура орохотой адли дуһаалшаха байһан, холтоһоор хэгдэһэн оёор бургааһан хамуураар хамадаг байгаа. Гэрээ яндан түлижэ дулаасуулаха, сайгаа шанажа ууха байһан.

Асуудал: Таанад хургуулида һуража байхадаа, шубуунай үдөөр бэшэдэг байгаа аалта?

Харюу: Манай үедэ үдөөр бэшэдэггүй, харин үдөөр бэрэ урданийн хаанта засагай үедэ бэшэдэг байгаа, бидэ модон ручкада гуурһа хээд, бэхэтэй лагбанһаа дүрөөд бэшэдэг байгаабди. Таанад тэрэ лагбан, ручка, гуурһануудые музей соо харахат. Шоргоолзон гуурһан гэжэ ехэ һайнаар бэшэдэг байһан юм.

Асуудал: Урдандаа экстрасенснүүд байһан юм гү?

Харюу: Манай баһаһаа хойшо бурхан үгы юм, хүн һармагшанһаа бии болоһон юм гэжэ заадаг, хэлэдэг байһан. Мүнөө сагта огторгойн одо мүшэдһөө олон үзэлшэд, мэргэшүүл бии болонхой.

Асуудал: Багадаа кино харадаг байгаа гүт?

Харюу: Маанадта дуугархагүй (немой) кино харуулагдай байгаа.

Эдэ бүхы һонюуша, хатарша бэрхэ заахан үхибүүднай, бултадаа 4-дэхи «б» классай үхибүүд байба, заадаг багшань Надежда Борисовна Дамбаева. Һонирхолтой, һайшаалтай юумэн гэхэдэ, бүхы классараа ёхорой кружогто ябажа байха, бүхы классараа бэшэшые кружогуудта ябанабди гэжэ үхибүүд хөөрөнэд. Түрэл хэлээ, түүхэ соёлоо мэдэхэ, шудалха зорилготой эдир багахан үхибүүдтэ саашанхи һуралсалдань амжалта хүсөөд, ерээдүй артистнууд, хүгжэмшэд, уран зохөөлшод, уран зурашад болохотнай дамжаггүй гэхэ байнаб.

Татьяна ОСОХЕЕВА,
 ажалай ветеран,
 «Урилга» гэхэн фольклорно клубай гэшүүн.
 Доодо-Дэби һуурин.

Не каждого университетского профессора знают все гуманитарии в нашей республике, но Ивана Иосифовича Осинского не просто знают, его любят, уважают, чтят не только дома, но и за пределами Бурятии. Репутация крупного ученого, великодушного организатора науки, замечательного педагога и прекрасного человека заслужена им по праву. Всей своей жизнью, своим отношением к людям, к своему делу он доказал право выступать от имени лучшей части отечественной интеллигенции, быть ее ярким представителем.

Родился Иван Иосифович в Житомирской области, на Украине, а жизнь свою связал с Бурятией, с Бурятским педагогическим институтом (БГПИ), ныне университетом (БГУ). После армейской службы в Забайкальском военном округе он поступил в БГПИ на историко-филологический факультет, где сразу же со всей своей серьезностью и ответственностью включился в активную учебную и общественную работу. Окончив институт, занимал ответственные должности директора школы, заведующего отделом агитации и пропаганды в Советском райкоме партии, а затем вернулся в родную Альма-матер освобожденным секретарем партбюро. Одновременно начинает заниматься наукой - его притягивают история и философия. Работая с 1964 года на кафедре философии и научного коммунизма (именно с этого года она и была образована, ныне - кафедра философии БГУ), он уже выбирает свои научные приоритеты - направлением его научной деятельности станет исследование динамики социально-классовой структуры сибирских народов. В 1972 году после годичной аспирантуры в МГУ он за один год напишет и блестяще защитит кандидатскую диссертацию. Годы преподавательской работы на кафедре, участие в социологических исследованиях (в сотрудничестве с В.И. Затеевым) по изучению динамики социально-классовой структуры общества приводят к окончательному выбору - непосредственным предметом научной деятельности отныне станет формирование и развитие интеллигенции коренных народов Сибири.

Великолепные деловые качества организатора науки и руководителя научных коллективов как нельзя лучше пригодились И.И. Осинскому на посту заведующего кафедрой философии и научного коммунизма (с 1978 г.) и проректора института по науке (с 1979 по 1993 г.). Благодаря своему проректорству большой вузовский коллектив сумел добиться весомых научных результатов за эти годы: началась активная подготовка докторов наук, были открыты аспирантура и докторантура, создан специализированный совет по защите кандидатских и докторских диссертаций по философии и социологии, широкое развитие получили хозяйственные исследования, активизировалась и приняла плановый характер издательская деятельность, стали складываться научные школы, возникли предпосылки для расширения аспирантуры и открытия новых диссертационных советов по другим дисциплинам.

В 1990 году на базе личных исследований, многочисленных публикаций статей, издания нескольких монографий, постоянных выступлений на конференциях И.И. Осинский подготовил и успешно защитил в Москве докторскую диссертацию «Общее и особенное в развитии социалистической интеллигенции». Ее идеи и результаты затем нашли свое воплощение в образовании еще одного российского регионального центра по актуальным проблемам интеллигенции, который проводит международные конференции, готовит материалы для сборников и статей в местных и центральных изданиях, издает монографии. И здесь главным научным вкладом профессора Осинского стало создание научной школы, разрабатывающей в лице самого учи-

теля и его учеников (их на сегодняшний день насчитывается около 60 человек) различные аспекты проблемы - роль и место интеллигенции в жизни социума, становление интеллигенции у малочисленных народов, структура и воспроизводство бурятской интеллигенции, подготовка инженерно-технических специалистов, социальное положение учительской интеллигенции, а в последние годы - проблемы семьи, сельской молодежи и студенчества, адаптации уволенных в запас военнослужащих, девиации, несистемных социальных групп, например,

его лекциями заслушивались студенты разных факультетов БГУ, а также в Агинске, Улан-Баторе, по составленным при участии профессора программам «Проблемы социальной структуры общества», «Методология науки и научного исследования» занимаются аспиранты, и молодые преподаватели. А учебное пособие «Политическая система общества» - первый опыт такого вузовского курса - высоко оценено московскими коллегами, откликнувшись рецензией на страницах научной философской серии «Вестника МГУ». Завершенное новое учебное

К 75-летию И.И.Осинского

ДУШИ ПРЕКРАСНЫЕ ПОРЫВЫ...

бездомных, заключенных и др. Все эти многочисленные проблемы образуют единое пространство научного поиска, направляемое в общее русло творческой волей его руководителя. В 2003 году научная школа И.И. Осинского по итогам всероссийского конкурса ведущих научных школ России была признана победителем и получила государственную поддержку. Все изданные под руководством основателя школы работы получали неизменно высокую оценку. Так, одной из

пособие «Политология» (30 печатных листов) уже рекомендовано УМО (главным учебно-методическим объединением) для политологических факультетов классических университетов.

Трудно переоценить заслуги И.И. Осинского на посту заведующего кафедрой философии, ставшей под его руководством одной из ведущих кафедр БГУ. Достаточно привести данные о росте докторов наук и профессоров за годы его заведования. Если в 1996 году из штатных

«Души прекрасные порывы...» - эти слова поэта приходят на ум, чтобы охарактеризовать ту силу и преданность, с которыми отдается герой нашего повествования служению людям, процветанию Родины. Всей своей многогранной деятельностью, своими трудами Иван Иосифович напоминает каждому из нас о миссии интеллигенции в современном мире, о ее обязанностях, создавая то поле смыслового напряжения, которое и позволяет нам быть готовыми к любым глобальным переменам, невиданным испытаниям. И здесь пример настоящего интеллигента профессора И.И. Осинского - это пример высокого достоинства и чести, благородства и культуры духа, толерантности, творческой энергии, трудолюбия и оптимизма, пример, который может служить путеводной звездой для тех, кому принадлежит будущее.

новых книг «Бездомные: социальный статус и образ жизни» была посвящена большая статья в «Российской газете», а журнал «Социс» присудил ей первое место, а монографии «Из племени созидателей» и «Пеницициарная девиана» заняли первое место среди социологических работ.

Сам руководитель научной школы за все годы издал более четырехсот научных и учебно-методических работ, около тридцати индивидуальных и коллективных монографий. Стал соавтором фундаментального пятитомного научного труда «История крестьянства Сибири» (Институт истории, филологии и филологии СО АН СССР, 1991 г.). Его книга «Alma mater» была признана лучшей среди всех книг, изданных в 2000 году в Бурятии. Он - один из немногих ученых БГУ, кто активно выступает на различных научных форумах и конгрессах в стране и за рубежом: в Москве, Санкт-Петербурге, Минске, Бишкеке, Якутске, Ташкенте, Ереване, Киеве, Житомире, Улан-Баторе, Пекине, Мадриде, Сан-Франциско, Щецине (Польша), Дурбане (ЮАР), Глазго (Англия), устанавливает научные связи с ведущими международными научными центрами (университеты Щецина, Чикаго, Монгольский, Житомирский университеты), в активе ученого неоднократные публикации докладов в международных изданиях.

Иван Иосифович - прекрасный лектор, за годы работы в вузе создавший и начитавший базовые теоретические курсы по научному коммунизму, политологии (с 1993 г. он преподаватель кафедры политологии и социологии), философии, социальной философии (с 1996 г. и по сей день он заведует кафедрой философии),

преподавателей на кафедре было три доктора наук, то ныне в штате кафедры, включая штатных совместителей, двенадцать докторов, профессоров. На подходе еще один доктор философских наук - О.Ю. Рандалова.

Много сил отдает профессор Осинский подготовке научных кадров, он - бессменный председатель диссертационного совета по защите диссертаций на соискание ученой степени доктора наук при БГУ, который дал путевку в науку более чем 220 кандидатам и докторам - представителям научных учреждений Бурятии, других регионов Сибири и Дальнего Востока. За большой вклад в подготовку научно-педагогических кадров для Читинского государственного технического университета этот вуз избрал его своим Почетным профессором. Он также Почетный профессор ВСИ МВД (Иркутск). На протяжении более чем десяти лет ученый является бессменным главным редактором философской серии «Вестника БГУ», который стал реферируемым журналом, вошедшим в перечень Высшей аттестационной комиссии по защите кандидатских и докторских диссертаций. Результатом редакторской работы профессора Осинского только за последние годы стали четырнадцать томов материалов международных научных конференций, пятнадцать выпусков философской серии «Вестника БГУ», многочисленных работ его учеников - аспирантов, докторантов, соискателей.

Трудно перечислить все общественные поручения, выполняемые профессором Осинским. Если ограничиться основными, то можно назвать следующие: он член пяти редакционных советов (БГУ,



«Социса», ЧГУ, Житомирского ГУ, всероссийского журнала «Интеллигенция и мир»), член Совета БГУ, почетный советник правления Американской библиографической энциклопедии, член УМО (при МГУ) по философии, политологии, религиоведению.

А если сказать о его человеческих качествах, то, прежде всего, на наш взгляд, следовало бы отметить его удивительную скромность, отзывчивость, чуткость и понимание. Иван Иосифович никогда (!) не оставит в беде ни одного человека, всегда придет на помощь, окажет сочувствие и содействие. Одного из авторов этой статьи, заболевшего и находившегося в одной из больниц города, он проведет после долгих поисков, зная лишь приблизительно, где эта больница, и хотя у него была масса возможностей найти транспорт, он самостоятельно и с трогательным упорством доставил-таки свою увесистую передачу больному коллеге. Он может потратить много сил и времени, чтобы исполнить свой человеческий или профессиональный долг, и обязательно добьется, чтобы поверившие в его участие люди были удовлетворены. В этом и заключается его внутреннее кредо глубоко нравственного человека.

По праву ученый и педагог награжден орденом Почета (2002 г.), отмечен званиями «Заслуженный деятель науки РБ» и «Заслуженный деятель науки РФ», он избран действительным членом Международной Академии наук высшей школы, его имя вписано в энциклопедию П.В. Алексеева «Философы России XIX-XX столетий: Биографии, идеи, труды». Имя И.И. Осинского занесено в энциклопедию «Лучшие люди России» (юбилейный выпуск. М., 2008. Ч.2. С.351). Он завоевывает звание «Лучший профессор БГУ» по результатам НИР в течение ряда лет.

Коллеги, друзья, ученики и товарищи, весь коллектив докторантов и аспирантов сердечно поздравляют Ивана Иосифовича с юбилеем и желают крепкого сибирского здоровья, долгих и счастливых лет жизни, новых творческих достижений в его многогранной научно-педагогической и общественной деятельности на благо Бурятии и России.

В. БАЛХАНОВ,
доктор философских наук,
профессор кафедры философии
БГУ, заслуженный деятель
науки РФ и РБ.

В. ЗАТЕЕВ,
доктор философских наук,
профессор кафедры философии
БГУ, заслуженный деятель
науки РФ и РБ.

Д. ЦЫРЕНДОРЖИЕВА,
доктор философских наук,
профессор кафедры философии
БГУ, Почетный работник высшего
профессионального образования РФ.

Буряад Республикын 85 жэлэй ойдо

ТҮҮХЭЭР БАЯН ТҮРҮҮ АЖАХЫ

Уланхаанай эвенкийскэ сомоной совет Улаан-Үдэһөө 500 модо зайда, аймагай центрһээ 100 модондо оршоно. Үбэлдөө 45-50 градус хүйтэн болодог, малай үбэлжэлгэ 9-10 нара үргэлжэлнэ. Хүршэһэн хурьһэтэй тула байра байдал нэгэ нунажа, нэгэ үргэгдэжэ, ехэ гарзада ородог. Тиибэшье нютагаархид сэдхэлээрээ муудадаггүй, тэмсэжэл ажаһууһаар, ажаллаһаар. «Каганович», «Новый Совет», «Булаг», «Интернационал» коммунанууд нэгэдэжэ, 1928 ондо Блюхерэй нэрэмжэтэ колхоз байгуулагдаба.

Колхозой түрүүлэгшээрээр Михаил Олзотуев, Дандар Ринчино, Очир Эрдыниев, Буда Бадмаев, Сульгим Цыбииков гэгшэд ажаллаһан. Түрүүшын колхознигууд Батуев Батор, Бадмаев Санга, Дылыков Ухин, Аюшиев Радна, Бадмаев Митаб, Баторов Цыдып, комсомолшууд аха дүүнэр Цыремшил, Базар Будаевтан, эгшэ дүүнэр Дарима, Санжама Бубеевтэн, Цырен Батуев, Хобраг Хорганов, Дэнсэма Дашиева болоод, Түрүүшын жолоошод Лайдаг Муханаев, Цырен Улзытуев, Дамби Цыремпилов, Бадма Догданов, трактористнууд Даши Болсобоев, Бубэшкэ Ринчино, ветеринарнууд Лагдан Ухосоев, Чимит Самсанов, медфельдшер Жамба Жалсаранов, түмэршэ дархашуул аха дүүнэр Эрэнсэ, Эрдэни Гулгеновтэн, Сэбээн Батуев, Ахабдай Шадапов, Морхо Дамбинов.

Ямаршые ажахы урдань, мүнөөшье колхозой, совхозой, мүн мүнөө СПК-гай түрүүлэгшэһээ сэхэ дулдыдана. Хүшэр жэлнүүдтэ ажаллаһан Ленинэй орденго колхозой түрүүлэгшэ Эрдыниев Очир Эрдыниевич тухай бэшэнгүй байхань аргагүй. Манай колхозые О.Э. Эрдыниев 1938 онһоо 1951 он болотор хүтэлбэрилөө. Очир Эрдыниев олон үгэгүй, хэлэһэн, найдуулан хэрэгээ бүтээдэг, бодоод лэ аймаг, республикын суглаануудта үгэ хэлэдэггүй, хэлэбэл, дарганарай адууе яб байса шүүмжэлхэ, үргэн арад зоной байдал найса мэдэхэ, олон үхибүүдтэй айлануудта түлээ, үбһэ миинтээр асаруулаха, ажалдаа найн илаата туйлаһан колхознигуудта саг соонь элдэбшын шан, бэлэг барюулаха. Ямаршые асуудал зүбшэхэдөө, эртэнһээ бэлдэхэ, өөрөө ябажа шалгаха заншалтай байгаа. - Томо колхоздо бухгалтер, счетовод, табельщик, МТФ, ОТФ, КТФ даагшад, полеводческэ бригадануудай бригадирһаа бэшэ дарганар үгы. Тийхэдэ мүнөө хаанашье дарганар хэды олон болооб, - гэжэ 97 наһатой полеводческо бригадын бригадир ябаһан Даржа Санданов хаяхан намда хөөрөб.

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз дайной урда 3800 эбэртэ бодо малтай, 4900 хони ямаатай, 800 адуунатай республикын томо, баян ажахы гэжэ тоологдодог хэн. 1941 ондо Агууехэ Эхэ ороноо хамгаалгын дайнда бүхы эршүүлэй мордоходо, МТФ, ОТФ, КТФ даагшанараар Самажаб Хорганова, Дарима Раднаева, Должид Хобракова, ларторгоор Дэнсэма Дашиева ажаллабад. Тэдэнэр правленийн гэгшүүд, түрүүлэгшын «баруун гарын» байһан. Хүдөө фермэнүүдэй ахалагша наалишад Насагма Рабдановна, Дари Дондупова, Пагмад Цыцыкова, Рэгсэма Ухинова, Цырема Аюшиева, Намсалма Гулгенова стахановска мурьсөөндэ илажа гарабад. 1943 оной гайхамшаг ган гасууртай жэлдэ займын ахалагша наалишан Цырема Будаева 85 наамхай үнээдые ой тайгада

үбэлдөө манажа, нэгэшье толгой гарзалуулаагүй, ногоондо гаргаба. Мал ажалай хүгжэлтөөр гүрэндэ продукци тушаалгаар 1944 ондо республикын, аймагай Улаан тутта хүртэбэд. Колхозой түрүүлэгшэ О. Эрдыниев алтан часы, мүнгэн бэлэг абаба. Мүн энэ хүшэр жэлдэ хонишод Сэбэгэй Ширеторова, Шалсама Батуева, Бүгэдэ Бадмаева, Санжама Цыренова нэгэшье толгой хони, ямаа гарзалуулаагүй, үбэлжэлгэ дабабад.

Очир Эрдыниевэй үүсхэлээр 300 эрэ хашарагууд Баутын аймагай баян бэлшээрэдэ зундаа таргалаад, мал бүхэнэй 400 килограмм шэгнүүритэй Шэтын мясокомбинат тушаагдадаг хэн. Энэ хэрэгше жэл бүри, дайнашье жэлнүүдтэ Ринчин Нимаев хүтэлбэрилдэг хэн. Шэтэ хотоһоо 4-5 мори тэргэдэ ашаһан сукно, даалимба, сатин, ситец, бэшэшье хэрэгсэлнүүд асарагдажа, ноябриин 7-ной найндэртэ түрүү колхознигуудта бэлэг баригдаха. Тэдэнэрье колхозой томо столоводо М.Александрнын шанһан бууза, архаар дүүрэн утгаһа бэлэй. Мүн эндэ түрүүшүүдэ натуроплата - үхэр, хонин, ямаан, гахай, унаган, тарьян үгтэхэ.

Улаан-Үдын ЛВРЗ-һээ «Локомотив» худалдажа абагдаад, 1946 ондо аймаг соо түрүүшын зайн гал инженер Астраханцев носооб. Ой тайгада, Улгана мурэнэй эрьедэ «Амаралтын газар», артистнуудай площадка, зоной нуудал баригдаба. Иличэй лампочканууд нособо. Манай нютагай Улаан-Үдын хүгжэмэй училищин студентнэр Бальжинима Мунгунов, Жигмит Балааев, Дансаран Санданов, Хүбүүхэй Батуев концерт сурхарбаанда табиха.

Зунай сурхарбаанай нааданда эхэнэрнүүд барилдажа, Намсалма Ухинова, Дулма Омпокова буряад барилдаагаар шалгара бэлэй. Ооло, Бага Улсугана горхонуудай уһа хэрэглэжэ, тээрэй ябуулагдажа, гурил гаргадаг хэн. «Оолсын тээрэм ондороо яндараа, орооһоор дутаад, ондороо яндараа» гэнэн дууншые бии. Сьем нютагай хүнэй томо маслозаводто сүүдхэдэ 40.000 литр хүн буйлуулагдажа, тоһон, брынзэ, сыр гүрэндэ тушаагдажа, олоо колхозой кассада ороно. Маслозаводой ээдмэгэй ашаар гахайн фермэ ажамидарна. Маслозаводоймнай түрүүшын директор нютагтаа найнаар ажалаад, бүри томо Харганайн маслозаводто ажаллахадаа, Жамсаран Батуев Ажалай Улаан Тугай орденээр шагнагдаа. Тэрэнэй нүхэршын Дулма Чойбонова «Сталинец» комбайнаар сезон соо 400 га сохижо, аймагай комбайнер-чемпион нэгэтэ бэшэ болоһон юм. Очир Эрдыниев тарьянай, сабшалангай газар найнаар хэрэгэлдэг байгаа. Колхозой центрһээ 100 модондо Хүнтэйн полеводческо бригадада 1800 гектар тарьянай политой байһан. Дайнай үедэ комсомолшууд-полеводууд 2-3 жэл соо гэртээ харингүй ажалладаг бэлэй. Намар тарья хурялган, үбэлдөө Баргажанай леспромхоздо бэнэдэ хүрэмэ саһан соо модо бэлдэхэ, заримашуул полидоо саһа тогтоохо, хабартаа тарья тарилган, зундаа наар хахалалган, газогенератор тракторнуудта модо хөрөөдэхэ гээд хойно хойноһоо ажал таһархагүй даа. Дамбинов Морхо, Санданова Жигсэма, Батуева Балма, Ухинова Зина, Ешиева Цырема, Чимитова Бубди, Омпокова ба бусад Хүнтэйн полиин хара шорой соо яһалашье ажаллаһан даа. Жигсэма Чойбоновна Санданова Түнхэнэй аймагай «Улаан-

Торын» ажахын Сандан Тархаевай үдэртэ 5000 боодолго боодогые дэмжээд, үдэртөө 400 боодолгын орондо (нормо) 700-800 бухалай боодолго боожо, оло дахин ударник болоһон, «Ажалдаа шалгарһанай» медалээр шагнагдаһан. Мүнөө Жигсэма Чойбоновна холо 80 үндэр наһатай болобошье, элүүр энхэ, һонор, аша зээнэрээ харалсажа, Алла һууринда ажаһууһаар. Дайнай дүүрэхээр үлэн хоһон жэлнүүдтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ 8000 центнер шэниисэ, мүн Прибайкалин, Загарайн, Хориин аймагуудта 5000 центнер тарьянай үрэнэ үгтэхэн. Тарьянай үндэр ургаса хуряжа, Хүнтэйн полеводческо бригадын бригадир Х.Д. Хорганов Социалист Ажалай Герой, полеводууд Б.У. Ринчино, С.А. Цыдыпов Ажалай Улаан Тугай орденээр шагнагдаа.

1943 ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз фронтод 500 толгой адууһа, эбэртэ бодо мал, 700 толгой хони, ямаанай мяха тушаагаа. наалишан Ханда Мунгунова арһан дэгэл, ямаан даха, тийхэдэ колхознигууд 500 паар гутал, 107 малгай, 1000 арһан бээлэй, 1000 ноһон оймхо фронт эльгээгээ.

Оборонын фонддо колхозой түрүүлэгшэ Очир Эрдыниев 60.000 түхэриг, МТФ, ОТФ даагшад Самажаб Хорганова, Дарима Раднаева, Аюша Эрхитуев, Шалсама Батуева, Дэнсэма Дашиева, Должид Хобракова гэгшэд хүн бүхэниин 15.000 сэбэр мунгэ үгөө. 1943-1944 онуудта правительствада иимэ телеграмманууд ерээ: «Могойто, Бурят-Монгольская АССР, колхоз им. Ленина, Председателю товарищу Эрдыниеву О.Э. Примите мой привет и благодарность за вашу заботу о бронетанковых силах Красной Армии». И. Сталин».

Үшөө хоёр, гурбан телеграмма ерэхэн: «Сообщаю, что на средства ваши построен танк и направлен частям генерала майора танковых войск тов. Каткова (полевод. почта № 36848).

Начальник Главного управления формирования БТИМЗ Генерал-майор К.А. Подаев».

Бурят-Монголой Верховно Соедэй депутатууд хонишон Агигуева Очирма Ринчиновна, малшан Цыренова Мария Мосоевна, ВЦСПС-эй XX съездын делегат Бадмаева Екатерина Аранзаевна, ВЛКСМ-эй XIX съездын делегат Ленинскэ Комсомолой шангай лауреат, «Алдар Солын» орденой кавалер Дамба Дамбинов, Бүхэсоюзна бага яһатанай уран зохёолшодой съезддэ Москва, Сочи городуудта хабаадаһан чабан, эвенк поэт Владимир Лоргоктоев, СССР-эй, бүхэсоюзна мурьсөөнүүдтэ 100 метртэ уридаагаар, диск шэдэлээр 5 дахин чемпион болоһон хонишон Чимита Ширетарова Сыжыпова, поздүүд Геннадий Ринчино, Геннадий Бадмаев нютагаймнай омогорхол болонод. Урданай нютагайнгаа түүхэ мэдэжэ, баян байгаалиа хамгаалжа, арадайнгаа ёһо заншал баримталжа ябахыетнай хүсэнэб. Манай нютаг сабшалангаар, ой тайгаар, гол горходоор баян. Үхэр мал, адууһа, хони олоор үдхэжэ, айланууд олоор үхибүүдые үдхэжэ, эбгэй һууха саг ерээ. Журамтай, томоотой заншал эрхилхэ, үхибүүдээ шэнэ һургуулидаа найнаар һурхаха, спорт, арадай театр, хөөрөө һэргээхэ, арад зоной сэдхэл гандуулангүй ябаха арга боломжо манай нютагта бии.

Владимир БАТОРОВ.



О.Эрдыниев



М.М.Цыренова



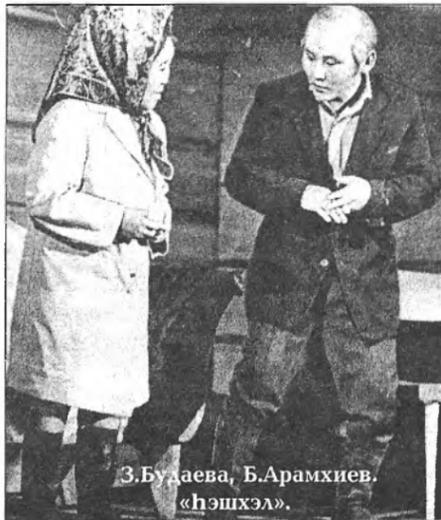
Д.Дамбинов



М.П.Очирова



Уланхаанай арадай хоор



З.Будаева, Б.Арамхив.
«Нэшхэл».

Буряадай арадай уран зохёолшо Цыден-Жаб Арсаланович ЖИМБИЕВЭЙ 80 жэлэй ойдо



ЦЫДЕН-ЖАБ ХҮБҮҮХЭН
1928 оной шорой шара Луу
жэлэй алтан намар хүдөөгэй
ажалшадай баян ургасаяа хуряжа
байха үедэ Буряад-Монголой
АССР-эй Улаан-Хёло-Хуасайн
аймагай Бадын сомоной Хүсөөтэ
нютагта (мүнөө Шэтэ можын
Хөлгын район) ажаһуудаг Боохой
Хуасай угтай малшан Жэмбын
Сэбжэдэй бүлэдэ түрүүшын үрнй
боложо түрэнэн юм. Хойшодоо
гурбан басагад, тусхайлбал,
Долгоржоб, Дулмажаб, Хандажаб
(наһа ба-раһан), Дабаа-Самбуу
(Владимир) хүбүүн хубарижа
гараа һэн.

Ульгэр онтохон соо хөөрэгдэдэг
Бабжа Барас баатарай сэрэг-
шэдтгээ ишэ тишээ мор-
доходоо, тахидаг байһан Гурбан
Байтаһад гэжэ үргэл мүргэлтэй
обоо уулаяа Хёло мүрэнэй эрьдэ
оршодог Хүсөөтэ нютагайхид
хүндэлжэ, шүтэжэ байдаг зан-
шалтай юм даа.

Долоо наһатайдаа тэрэ Хү-
сөөтын эхин шатын хургуулида
хурахаа ороо һэн. Шуран солбон,
хүбэлгэн һонюуша хүбүүхэн 3-
дахн класста хуража байхадаа,
ханын газетэдэ түрүүшынгээ
шүлэг зохёһон юм.

Хамтын ажахынууды эмхид-
хэлгын үе, хүдөөгэй ажалшадай
габшагай хэрэгүүд, ажайлэд-
бэриин хүгжэлтэ дэбжэлтэ, «хара
хирээгэй хагаллаан», эдир хү-
бүүнэй ухаан бодолдо ехэ мүр
сарая үлөөһэн, тэрэнэй соёл
болбосоролдо нүлөөһөн байгаа
гэбэл, алдуу болохогүй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын
Агууехэ дайнай эхилхэдэ, долоон
класс дүүргэһэн, 13-тай Цыден-
Жаб хамтын ажахын али бүхы
ажалда хабаадалсан, тэрэ үеын
бэрхшээл түбэгүүды гаталан
дабажа, адуушанаар, тоо бү-
ридхэгшөөр, прицептигээр ажал-
лаа һэн. Тэрэ нютагтаа үлэһэн
бүхы хүнүүдтэй - үбгэдэ, хүгшэдтэй,
эхэирнүүд болон үхибүүдтэй
хамта оролдосотой нэгтэрүүгээр,
эршэмтэйгээр хүдэлжэ, ажалай
дадаа шадабаритай, дүршэлтэй
болохоһоо гадна, Эсэгийн дайнда
совет арадай туйлаһан илалтада,
дайнай һүүлээр арадай ажахы
нэргээн хүгжөөгэдэ арга ха-
баараа, шадал зэргээрээ хубитаяа
оруулһан байха юм. Ингэжэл али
бүхы юумэндэ түбэндэ түргэн,
хүбэлгэн бэрхэ хүбүүхэн ажал
дээрэ атаржаһан, хүдэлмэри
дээрэ хүдэржэн байгаа. Эрхын
шэнээн бэетэй аад, эрэ хонгор
дуутай эдир хүбүүн хурса һонор
ухаагаараа, сахилаан түргэн
бодоороо үетэн нүхэдһөө
шалгардаг һэн.

Тиигэжэ Ц-Ж.Жимбиев эрдэм
мэдэсээ дээшлүүлхэ зорилго
урдаа табиба. Петровск-Забай-
кальскиин багшанаарай техни-
кумдэ хураад, Улаан-Удын театр-
ально-хүгжэмэй училищида оро-
һон байгаа. 1948 ондо училищия
амжалтатгайгаар түгэсхөөд, унаган
нүхэд Чингис Павлов болон
Балдан Ябжановтай хамта Ураалай
консерваторидо орохо наһатай,
бэлэдхэлэй курсда хураа. Тээд
энэ хүсэлын бээлхэ хубигүй
байшоо.

ЭРЭ ХҮН ЗОРИНОНДОО
гэжэ зоной дунда дэмы
хэлсэдэггүй гэшэ. Үнэхөөрөөшье,
энэнь тон зүб юм ааб даа. Энэл
жэлдэ Буряад-Монголой Уран
зохёолшодой холбоной зуур-
шалгаар Цыден-Жаб Жимбиев
Москвагай М.Горькийн нэрэм-
жэтэ Литературна институтта
хурахаа орожо, республикынтаа
олохон зохёолшоды хойноһоо
дахуулан, тэдэнэртэ дардам харгы
гаргажа үгөө һэн. Хойшодоо
Цырен-Базар Бадмаев, Николай
Дамдинов, Солбон Ангабаев,
Цырен Галанов, Даширабдан

Батожабай болон бусад энэ дээдэ
хургуулида хурахаа ороһон
байгаа.

Цыден-Жаб Жимбиев хадаа
зондо ниисэтэй, наһатайшуул
болон залуушуултай зохидхоноор
хөөрэдэжэ шададаг хүн юм һэн.
Тэрэ Расул Гамзатов, Константин
Ваншенкин, Владимир Солоухин
болон манай ороной бусад суута
зохёолшодтой хамта хуража, анда
нүхэд, найжанар болоһон байгаа.
Мэдээжэ уран зохёолшод Михаил
Светловһоо эхилээд, Владимир
Тендряков хүртээр бэлигтэй
бэрхэ олон поэдүүдтэй, про-
заангуудтай танисажа, нүхсэжэ,
тэдэнь тэрэнэй зохёолнууды
ород хэлэн дээрэ оршуулаад,
манай ороной олон үндэнэ яһанай
уншагшадта хүргэһэн байгаа
бшуу.

рүүшын роман баталаа бэлэй.
Энэнь Барадий Мунгоновой
«Харьялан урдаа Хёлгомнай»,
Жамьян Балданжабоной «Сэнхир
хаданууд» гэжэ романуудтай
хамта буряад уран зохёолдо мүнөө
үе сагай «Улаан малшан» колхозой
ажалшадай байдалы, ажал
хэрэгүүды тобойсо харуулһан
түрүүшын романуудай нэгэниинь
болоһон юм. Нютагай зон зохёолой
геройнуудта өөһэдыгөө таниха
гэжэ тус номые гарһаа гарта
дамжуудан уншаһан байха.
«Энэмнай тэрэнэй янза түхэлтэй
байна - тэрэ уг зорилгодоо
хүрэхын тула эгээл хүшэр, эгээл
ута, гэбэшы эгээл үнэн зүб зам
шэлээ, Буряадай хүдөө нютаг
тухай романай автор болодо,
Улаан-Үдээе бусаһан байна», -
гэжэ Ленинградтай уран зохёолшо



Суута, поэт, Социалист Ажамин Гердэ Михаил Исаковский
залуу зохёолшодтой хөөрэдэжэ байһа.

ХУРСА НОНОР ЛЭ ХҮН НЭН ДАА

Тиигэжэ Ц-Ж.Жимбиевэй
зохёолнууд ниислэлэй «Комсо-
мольская правда», «Вечерняя
Москва», «Литературная газета»
сонинуудта, «Смена», «Октябрь»
сэтгүүлүүдтэ толилогдожо за-
халаа һэн. «Баян нуга» гэжэ
поэмэнь буряад зохёолшодой
уйнгата шүлэгүүдэй антологидо
хэблэгдээ бэлэй.

1951 он комсомол хүбүүнэй
намтарта мартагдашагүй хэдэн
дурасхаал үлөөнхэй: Цыден-Жаб
Жимбиев, Владимир Солоухин,
Евгений Винокуров гурбаниие
райкомдо дуудажа, партиин
зэргэдэ абahan, хуража байха
үедөө СССР-эй Уран зохёолшодой
холбоной гэшүүн болоһон, урда
тээнэ Улаан-Удын театрально-
хүгжэмэй училищида хамта хураха
үедөө бэе бээдээ дурлаһан
Нүхэдэй районы Унгын голдо
тоонтотой Тамара Антоновна
Цыден-Жаб Арсаланович хоёрой
инаг дуран һалбаран бадаржа,
энэл жэлдэ хуби заяагаа холбоод,
гэр бүлэ болоһон байгаа. Эдэ
дурасхаалта хэрэгүүд уран
зохёолшын саашанхи хуби
заяанда, ажал ябуулгада айхабтар
ехэ нүлөө үзүүлээ һэн.

Эндэ хураха үедөө тэрэ Совет
ороной элитэ ехэ уран зо-
хёолшодһоо, поэдүүдһээ горитой
хургаал абahan, тиихэдээ уран
зохёолой элдэб жанрнуудта -
уянгата болон үхибүүдэй шү-
лэгүүдтэ, очеркнүүдта, расска-
зуудта, романуудта, публи-
цистикэдэ хаба шадалаа, бэлиг
шадабаряа туршажа, эдэнэй
ямарыньше хазаарлаха аргатай
байһанаа харуулһан юм.

1952 ондо Цыден-Жаб Жим-
биев Литинститудта шалгарһанай
тэмдэгтэйгээр дүүргэһэн байгаа.
Түрүүлэн дүүргэһэдэй ёһолол
хүндэлээд институттай хүтэл-
бэрилэгшэд, ЦК-һаа үзэл сурталы
таһагые даагша Т.У.Усубалиев
хабаадажа, хүнүүдэй «зүрхэ
сэдхэлэй инженернүүд» болохо
уран зохёолшодые хурган бэл-
дэгдэдэ ехэ анхаралаа хандуулажа
байдагынь гэршэлээ һэн. Тии-
гэжэ гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй,
ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй залуу
мэргэжэлтэ нотагаа бусаа бэлэй.

ЗОХЁОХЫ АЖАЛЫНЬ зол-
той байгаа даа. Нютагаа
бусажа ерэмсээрээ, Ц-Ж.А.
Жимбиев Буряадай номой
хэблээдэ уран найханай литер-
атурын редактораар хүдэлбэ.
Энэ үедэ тэрэ шүлэгүүдые,
рассказуудые олоор бэшэжэ,
«Түрүүшын бурадза», «Шүдэг -
миний хүлэг», «Унаган нүхэд»,
«Ургы», «Сурхарбаан» ба бусад
суглуулбаринууды хойно
хойноһоон хэблүүлбэ.

Партиин ЦК-гай уряагаар
хүдөө ажахы хүгжөөхэ зорил-
готойгоор «гуша мянгатан» хүдөө
нотагуудта эльгээгдээ һэн. Залуу
уран зохёолшо бүлөөгөө 1956-1958
онуудта Агын тойрогой Согто-
Хангил нотагта байрлажа, эндэхи
ажалша зоной байдалтай, ажал
хэрэгүүдтэй танилсаад, дүтын
нүхэд болоһон, материалнууды
суглуулһан, элдэб жанрай хэдэн
зохёол бэшэһэн байгаа. Тэрэ тоодо
Согто-Хангилда ажаһууһанайнь,
ажалаһанайнь үрэ дүнгые
«Талын харгынууд» гэжэ тү-

Борис Никольский Цыден-Жаб
Жимбиевэй зохёохы ажал ябуулга
тухай бэшээ һэн.

Цыден-Жаб Жимбиев совет
уран зохёолшодой делегацинуудай
бүридэлдэ оруулагдажа, олон
оронуудаар, тусхайлбал, Куба,
Великобритани, Чехословаки,
Монгол, Хитад болон бусад
гүрэнүүдээр ябаһан, аяншалһан
байха юм. Жарадахи онуудай
эхиндэ Сүлөөтэ арада - Куба
орондо ошоһонтой ашаар «Москва-
Прага - Гавана» гэхэн очерк-
нуудай ном 1964 ондо хэблүүлээ
һэн. «Гал могой жэл» (1972),
«Урасхал» (1978), «Сагаан шу-
бууд» (1992) гэжэ романуудынь
«Байгал», «Сибирские огни»,
«Дружба народов» сэтгүүлүүдтэ
хэблэгдэһэн байгаа. Эсэгийн
дайнай үедэ ара талада хүдэлжэ,
илаалта шэрээлсэһэн зоной байдал,
ажал хэрэгүүд тухай «Гал могой
жэл» гэхэн роман сооһоонь
ойлгомгоор. Романай гол нюур

буряадуудай угай бэшэг» гэхэн
һонин эссе-номоо 2001 ондо
хэблүүлээ һэн.

Түрүүшын поэмын 1950 ондо
хэблэгдэһэнһээ хойшо Цыден-
Жаб Арсаланович 50 гаран
номууды барлуулһан гаргуулһан
байна. Эдэнэй олонийнь үхи-
бүүдтэ зориулагданхай, зарим-
анийнь хурасалай номууд соо
оруулагданхай. Үхибүүдтэ зор-
иулагданхай «Саһан дээрэхи
сэсгүүд» гэхэн номынь 1974 ондо
Москвада барлагдажа гараа һэн.
Нислэл хотодохи Ангуудай
театрай директор, СССР-эй ба
Россия арадай артистка Наталья
Дурова энэ номдонь оршол бэшээ
бэлэй. Тэрэ уянгата шүлэгүүдэй
хэдэн суглуулбарин автор юм.
Олохон шүлэгүүдтэнь Буряадай
композиторнууд хүгжэм зохёожо,
зондо найшааһан, арадай дуунууд
болоһонхой. Ахамад уран зо-
хёолшын ухаан бодолоор, зүрхэ
сэдхэлээр мүнэдэлһэн бүтээлнүүд

түлөөлэгшэдэй I дүгээр Пётр
хаанда морилжо ерэнээр 300
жэлэй ойн һайндэр, «Наян-Наваа»
гэжэ урданай дуунуудай үдэшэ
гэхэ мэтэшэлэн тооложо барахын
аргагүй байна даа.

Шэнэ юумэ үүсхэхэ, дүлэтэ
уряанууды гаргажа бээлүүлхэ
талаар Цыден-Жаб Арсаланович
ошо сасаруулжа ябадаг хүн байһан
юм гэхэдэ хэтэрүүлнэ бэшэбди!

Буряадай арадай уран зохёолшо
Ц-Ж.Жимбиев СССР-эй Уран
зохёолшодой холбоной хоёр
сээдзын делегатаар хунгагада һэн.
1999-2001 онуудта тэрэ Байгалай
Уран зохёолой холбоонийе
ударидан байгаа. Агын тойрогой
«Согто-Хангилай колхозой хүндэтэ
гэшүүн» гэхэн үндэр нэрэ зэргэдэ
хүртэнхэй, БурАССР-эй Гүрэнэй
шантай лауреат болонхой, «Рос-
син Федерациин, Буряад болон
Хальмаг Республиканыудай соё-
лой габьяата хүдэлмэрилэгшэ»
гэхэн үндэр нэрэ зэргэнүүдтэй
юм.

ХҮН ҮХИБҮҮДЭЭРЭЭ ЖАР-
ГАЛТАЙ гэжэ хэлсэдэгынэ
зүйтэй даа. Эдэ бүхы ашата
найхан ажал хэрэгүүдынь соё-
лой институттай хоорой дири-
жированиин кафедрада багш-
алһан наһанайнь нүхэр Тамара
Антоновнагай туһаламжа дэм-
жэлгээр туйлагдаһан байха юм.
Зүгөөр тэрэ удаан сар соо хүндөөр
үбшөөлөөд, 2002 ондо энэ дэл-
хэйтэеэ хахасаа һэн. Рыгзэма
басаганинь Москвада Страно-
вой нэрэмжэтэ Уран зурагай
дээдэ училищид дүүргэжэ, уран
зураша-керамист болонхой,
Санкт-Петербургидхи Ломоно-
совой нэрэмжэтэ шаажангай гол
заводто хүдэлһэн юм. Тэрэнэй
зохёол бүтээлнүүдэй выставкнүүд
Парижда, Дамаскада Делидэ,
Улаан-Баатарта, Токиодо эмхид-
хэгдээ һэн. Санжай гэжэ зээ
хүбүүтэй. Бальжан хүбүүниинь
Москвагай архитектурна институт
дүүргэһэн, Алайр нютагай
Татьяна Анудариевна хамгагата
архитектурын, англи хэлэнэй
талаар эрдэмэй кандидадууд юм.
Эбтэй эетэй энэ бүлэ Велико-
бриджскэ университетэд багшал-
даг. Алдар хүбүүниинь мүн лэ
суута Оксфордын университет
дүүргэжэ. Оюуна басаганинь 10-
тай. Бальжан Цыденжапович
Улаан-Үдэ тухай монографи хэдэн
жэлэй урда тээ Лондондо англи
хэлэн дээрэ гаргуулаа һэн.
Монгол туургата арадуудай ал-
дарта хүбүүдэй нэгэн - элитэ ехэ
уран зохёолшо, нитын мэдээжэ
ажал ябуулагша Цыден-Жаб
Жимбиев хүндэ үбшэндэ дай-
рагдажа, 2006 оной хабар наһа
бараа һэн. Тэрэнэй хэлэн ажа-
лын, бүтээһэн хэрэгын зоной
сэдхэлдэ, ухаан бодолдо хэтэдээ
мүнхэ бшуу.

Буряадай арадай уран зохёолшо
Цыден-Жаб Арсаланович Жим-
биев хадаа олон үндэнэ яһатанһаа
бүридэдэг Россин уран зохёолой
гайхамшата түлөөлэгшэдэй дунда
хурса одон мэтээр ялардаг
байгаа даа.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,
журналист.



Буряад-монголшуудай сонгоол угай суута монгол эрдэмтэн академик Бямбын
Рингэней (Раднажаб Бимбаевич Бимбаев) хүбүүн Буряадай, багшанаарай институттай
түрүүшын ректор Морхоз Петрович Хабаевтай басага һамга абahan юм. Алтан худанар
аша, зээ хүбүүн Лэгдэн болон уран зохёолшо Цыден-Жаб Жимбиевтэй хамта.

болохо Батажаб хүбүүнэй
хөөрөөгөөр зохёолой бусад
геройнуудтай танилсанабди. Энэ
романиин Владимир Тендря-
ковой оршуулгаар ород хэлэн
дээрэ хэблэгдэжэ, ВАКСМ-эй ЦК-
гай үүсхэлээр бүхэсоюзна кон-
курсдо Николай Островскиин
нэрэмжэтэ дипломад, дурас-
хаалта медальда хүртэжэ, оро-
ноймнай уншагшадые хужар-
луулһан байха юм. Тиигэжэ «Гал
могой жэл» гэжэ романиинь
буряад уран зохёолой алтан жа-
сада оронхой.

Манай мэдээжэ уран зохёолшо
Ц-Ж. Жимбиев лама санаар-
тадай ханилдаг, нүхсэдэг байһан
юм. Хорёод жэлдэ СССР-эй ЦАУБ-
ай түрүүлэгшэ, Бандида хамба-
лама ябаһан Жамбил-Доржо
Гомбоев тухай баримтата туужа
бэшэжэ, 1994-1995 онуудта «Бу-
рьяд үнэн» сониндо толилуулаа
һэн. Тээд мүнэг тангын хомор-
донһоо уламжалан, энэ туужын
мүнөө болотор ном болгодожо
хэблэгдээгүй байһаниинь халаг-
ламаар.

Ахамад уран зохёолшо өөрын-
гөө һанамжа баримталан, «Хори

ород, монгол, хальмаг, тыва,
киргиз, модаван, поляк, немец,
болгар хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэжэ
гаранхай.

Буряадай Уран зохёолшодой
холбоондо зүбшэлэгшөөр, пар-
торгоор, номой хэблээдэ ре-
дактораар хүдэлһэнэй һүүлээр
1986 ондо Цыден-Жаб Арса-
ланович хүүгэдэй «Хараасгай»
сэтгүүл эмхидхэжэ, ахамад
редактораар томилогдоо һэн.
Элдэб жанрнуудаар зохёолнууды
бүтээхэхээ гадна, Ц-Ж.А.
Жимбиев бүхы монгол туургата
арадуудай, буряад зоной хуби
заяанда хабаатай ехэ үйлэ
хэрэгүүды эмхидхэхын, бээ-
лүүлхын тула шукала дурал-
халнууды оруулһан, үүсхэл-
нүүды гаргаһан байна. Эдэнэй
заримынь дурдахада иимэ:
«Бабана тэхын нааданууд» гэжэ
концерт, «Кирсан-шатар» гэхэн
мүрьсөөнүүд, агууехэ киноартист
Валерий Инкижиновэй угай
баялигууды бэдэрэлгэ, улас-
хоорондын телемадрафон, монгол
туургата арадуудай үхибүүдэй «Их
наадам» гэжэ бүхэдэлхэйн
һайндэр, хори буряадуудай

Буряад Республикын 85 жэлэй ой



БАЯР БАДЕНОВ
МААНАДЫЕ АМАРШАЛАА

Пекин хотодо үнгэрэн Олимпиин наадануудта манай буряад хүбүүн, Агаһаа уг гарбалтай Баяр Баденов хүрэл медальда хүртэжэ, аргагүй ехэ амжалта гуйлаа бэлэй гээд хануулая.

Манай республикын 85 жэлэй ойн боложо байха үедэ суута харбагша айлшаар буужа, олон тоото спортын дуратайшуулые амаршалба. Буряад Республикада нур харбалга үндэр зиндаада гаранхай. Тиймэһээ Олимпиин наадануудые хонирхон, анхаралтайгаар хараа. Бүхы Буряадай хүн зоной минии түлөө ханаагаа зобоные хуу ойлгожо байгаа. Энээнэй түлөө доро дохиноб, - гээд Баяр Баденов мэдүүлбэ.

Агын округһоо гарбалтай Баяр Баденов хамба лама Дамба Аюшеевтэй уулзажа, баярай хөөрөө эмхидхээ.



НҮХЭДНАЙ СУГТАА
БАЯСАА

Бидэниие баясхаланта хайхан ойн баяраар амаршалхаяа олон тоото айлшад бууба. Тэдэниие хотын мэр Геннадий Айдаев хара гүлөөнһөө угтан абаа.

Маанадай баярые хубаалдахаа ерэнхэндэнтэй баяртай байна. Эндэхи сэбэр агаараар амилжа, хүн зонтоймнай хүхилдэжэ, хайнаар сэнгээд, амараад ошохыетнай хүсэнэб, - гээд, Геннадий Айдаев абаһаар лэ хэлэбэ.

Улаан-Үдэ хото эгээл түрүүн Монголой Дархан хототой нүхэсэһэн байна. Тэрэ гэхээр 42 жэл болобо гээшэ. Монголой айлшад - Гунгин болон Баярсайхан хоёр жэл бүри Улаан-Үдэ ородог байһанаа мэдүүлбэ. «Үдэр бүри хүгжэжэ, хайхан болоно», - гээд тэдэ тэмдэглэбэ.

Хитадай Манжуур хотын мэрэй орлогшо Бай Сяо Цзюань 340 мянган ажаһуугшадай нэрэнээ улаан-үдынхидые амаршалаа. «Манай хани барисаание агууехэ гэжэ нэрлэхэдэ, алдуу болохогүй. Тантай нүхэсэжэ эхилхээр 15 жэл болохоннай. Саашадаашье манай нүхэсэл замхахагүй», - гээд Бай Сяо хэлэһэн байна.

Германиин Оснабрюкк хотын университетэй профессор Герхард Беккер Улаан-Үдын багшанартай 4 жэл соо нягта харилсаа холбоотойгоор хүдэлжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Хара далайн эрье дээрэ «Сибирьһээ гарбалтай зоной нэгэдэл» бии юм. Тэрээн соо Украиннын Крымдэ ажаһуугшад оршоно. «Һаяхана Улаан-Үдэ Ялта хототой нүхэсэжэ эхилээ. Харин мүнөө урилга абаад ерэнхэндэ ехэ баяртайбди. Арадай дипломатиин хүсөөр хүйтэрһэн хоёр гүрэнэй ажаһуугшад нүхэсэһэн зандаа. Энэнь аргагүй сэнтэй», - гээд, Симферополь хотогоо ерэнхэн айлшан Олег Лобов хэлэһэн байна.

Москва, Новосибирск, Иркутск, Шэтэ, Нерюнгри хотонуудай айлшад амаршалгын үгэнүүдые энэ уулзалгада хэлэбэ. Новосибирск хотын мэрэй орлогшо Сергей Федоров Кабанскын аймагһаа уг гарбалтай байшоо. Харин Эрхүү хотын мэрэй орлогшо Василий Коноваленкин эжынь баһа Кабанскын аймагта түрэнхэн байшаба.

Үшөө тийхэдэ аймагай түрүүлэгшэнэр хотынхидые амаршалхаяа олоор ерээ.

ХОТЫН ҮБШЭНТЭНЭЙ
ТОО ҮСӨӨРХЭНЬ

Республикын хайндэртэй дашарамдуулан, элүүрые хамгаалгын таһаг бүхы ажаһуугшадта бэлэг бэлдэһэн байна. Улаан-Үдэ хотын 1-дэхи поликлиникин дэргэдэ эндоскопиин түб нээгдэбэ.

Хото доторой үбшэ элирүүлхын тула лампочка досоош оруулагша нэн. Урдандаа энэ ори ганса үбшэ элирүүлхэ ушар байһан юм. Харин мүнөө тус түбэй үүдээс сэлхэнэй удаа олон тоото арганууд бии болобо.

Һүүлэй үедэ хотын үбшэнтэй хүнүүдэй тоо үдэр бүри дээшэлнэ. Тэдэниие түргөөр элирүүлжэ, эмшэлгэ гаргал, ехэ хайн. Манай энэ түбэй гол зорилго болоно, - гээд тус түбэй ахмад врач Иван Кифоренко хөөрэнэ.

Хотын 1-дэхи поликлиникин ахмад врач Людмила Цыбиковагай хэлэһэнэй ёһоор, энэ түбтэ һүүлшын үеин оньһон техникэ абтаха. Харин мүнөө ультразвуктай дезинфекциин аппарат хүдэлжэ эхилэнхэй. Хотын зосоохиие тэрэ оройдоол 7 минута соо



сэбэрлэхэ аргатай. Энэ хадаа хүн зоние аргалалгада тон таатай. Юуб гэхэдэ, уга унжагай оошорто хүн зогсохогүй болоно. Тиймэһээ нэгэ доро хоёр врач хүдэлхэ. Тийгэжэ, түсэбэй ёһоор 11 мянган хүн жэл соо аргалуулха аргатай.

Шэнэ эндоскопическа түбые хотын мэр Геннадий Айдаев үндэрөөр сэгнэбэ. Мүн бусад-

шье айлшад түбтэй хонирхон танилсаба. «Ехэ гоё түб нээгдэбэ гээшэ. Улаан-Үдынхидтэ тунатай байха. Би танай түлөө таанадтай адли баярлажа байнаб. Юуб гэхэдэ, минии хүгшэн аба аяар холын 1932-1933 онуудта Улаан-Үдын түрүүлэгшэ байһан юм», - гээд Эрхүү хотын больницын ахмад врач Сергей Панов хэлэнэ.

ЭСТРАДЫН ОДОД - УЛААН-ҮДЭДЭ

Хотын баярай үдэртэ ажаһуугшадые Россин эстрадын одод амаршалхаяа ерээ. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Александр Яковлев, Юлия Ковальчук, Дмитрий Оленин гэгшэд болоно.

«Rv.tv гүрэн соогуур алхална» гэхэн проектын ашаар хүндэтэ айлшад буугаа. Үдэшин концертын урдахаана тэдэ журналистнуудтай уулзаһан байна. Дмитрий Оленин хадаа мэдээжэ «Русское радиогой» ди-джей юм. Александр Яковлев болон Юлия Ковальчук хоёр эстрада дуушад байһынь олон уншагшаднай мэдэнэ бээ.

Хүндэтэ айлшадые буряад хубсаһатай артистнууд сагаан хадагаар, һүүер угтан абаа. Буряад дуунай нарьяхада, Юлия Ковальчук аялгынь ойлгожо, хатараад абаа. Тийгэжэ айлшад олон тоото асуудалнуудта харюусажа эхилбэ.

Бидэ эндэ ерэнхэндэ баяртайбди. Самолёт соо хо-

нирхолтой ушар болоо. Нэгэ хүн тамхи татаад халаагүй. Бортпроводничанууд милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ дуулгажархиһан байгаа. Улаан-Үдэ буугаад байхаданнай, эндэхи милиционернууд оромсоороо, «Добро пожаловать в тюрьму» гэжэ шангаар дуулгабад. Бидэнэй айшоод байхада, тэрэ



Чистотин гэгшэ Салла Салла гэгшэ Талла гэгшэ и бэйлээ нагшэниин! Юлия Ковальчук



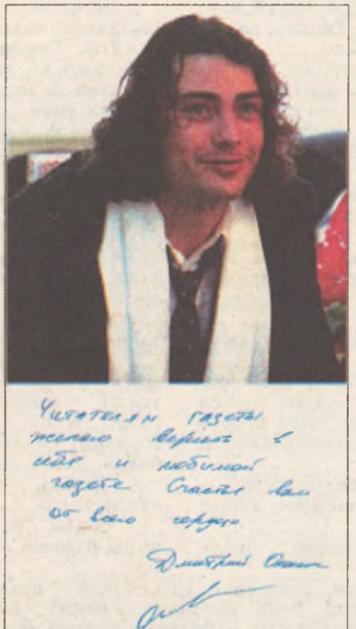
соо 15 дуутай диск гараха юм», - гээд Юлия Ковальчук хөөрэнэ. Мэдээжэ артистка Улаан-Үдэдэ хоёрдохиёо ерэнхэнэ мэдүүлээ. Тэрэ «Блестящие» бүлэгтээ 4-5 жэлэй саада тээ уригдаһан байгаа.

Александр Яковлев мүн лэ Улаан-Үдэ хоёрдохиёо ерээ. «13 наһатайдаа «Ласковый май» бүлэгтэй Улаан-Үдэ ерээб. Тийхэдэ хайнаар юумэ хаража шадаагүйбди», - гээд Александр хэлэнэ. Александр Яковлев нёдондо жэлдэ олондо мэдээжэ болоо. «Мэдэнэш, мэдэнэш...» («Знаешь, знаешь») гэхэн дууень шагнаагүй хүн олдохогүй.

«Русское радиогой» сууга ди-джей анха түрүүшынхие манай хото ерээб. «Хэдэ баруун тээшээ ходо ябадагыше наа, зүүн хотонуудта ошожо үзөөгүйб. Эжымни табидаггүй байгаа», - гээд Дмитрий Оленин баясана.

Буряад артистнуудтай тэдэ нягта харилсаагүй байна. Амархуе ганса Юлия Ковальчук хайнаар танина. «Ехэ хайн ханаатай, ходо энеэбхилжэ ябадаг залуу хүбүүн», - гээд тэрэ хэлэнэ. Энэ басаган хореографическа таһагта хурахадаа, буряад хатар гүйсэхэнэ байна.

Харин үдэшэ тэдэ бэлиг шадабарияа улаан-үдынхидтэ хүсэд бэлэглэбэ.



Тус хуудаһа Борис БАЛДАНОВ бэлдэбэ. Р-Н.БАЗАРОВАЙ фото-зурагууд.

ШЭНЭЛЭГДЭНЭН БУЛЬВАР НЭЭГДЭЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ хотын хайндэртэ зорюулагдаһан олон хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэ байна. Тийн Карл Марксын нэрэмжэтэ

сквер нээгдэжэ, хотынхидай баяр болоо.

Тус бульвар үшөө урдахи зуун жэлэй 60-аад онуудта 35-дахи хургуулин баригдажа

байхада бии болоо. Тийгээд 70-аад онуудта бульварта Карл Марксын нэрэ үгэһэн байна. Тэрээнһээ хойшо энэ олон хүнүүдэй амардаг газар нэгэ-шье шэнэлэгдэжэ заһагдаагүй һэн.

Шэнэлэгдэһэн бульвар дээрэ олон үнгын сэсэгүүдэй клумбанууд табигданхай, элдэбын галнууд яларна, гоё найхан скамейкэнүүд байна. Скверэй нээлгын баяр ёһололдо Буряад Республикын Президент В.В.Наговицын, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.М.Гершевич, Улаан-Үдэ хотын мэр Г.А.Айдаев, Октябр-ска районной толгойлогшо Е.Н.Пронькинов амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

Буряад Республикын Президент В.В.Наговицынай хэлэһээр, мүнөө жэл харгы заһабарилгада ехэ анхаралаа хандуулнабди. Шэнэ харгынуд, хүүгэдэй талмайнууд олоороо нээгдэжэ эхилээ.

Һаяар ородой драмтеатр нээгдэхээ хараалагдана. Ерэхэ жэл драмтеатрай хажууда шэнэ фонтан баригдаха.

Үдэр бүри Улаан-Үдэ хотомнай гоё боложо, һайшааржа байна. Үнгэрһэн долоон хоног соо ниислэл хотодомнай олон найхан газарнууд бии болоо. Нэрлэбэл, Сенчихинэй нэрэмжэтэ сквер, Үдэ мурэн дээгүүр байдаг хүүргын «Клеверная» гэхэн развязка, Загорск тосхондо шэнэ фонтан, Октябр-ска үйлсөөр сквер, Жердева, Ключевской, Тулаева, Краснофлотско гэхэ мэтэ үйлсэнүүд дээрэ шэнэ гоёхон хүүгэдэй талмайнууд бии болоо. Орешково гэхэн тосхондо шэнэ зургаадахи хургуули нээгдээ. Эдэ бүгэдэ шэнэлэлтэнүүд дээрэ

Карл Марксын нэрэмжэтэ сквер нэмэгдэжэ, хотын гоё газарнуудта нэмэгдэбэ.

«Тийгээд эдэ бүгэдэ шэнэлэлтэнүүдэ сэбэрээр, жу-

рамтайгаар байлгаха хэрэгтэй», - гэжэ Агууехэ дайнай ветеран Иван Прокопьевич Бобровский залуушуудта хэлэбэ.



ОКТЯБРЬСКА РАЙОНОЙ 70 ЖЭЛ

ҺАЙНДЭРТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН КОНКУРСНУУДАЙ ИЛАГШАД

Үнгэрһэн амаралтын үдэрнүүдтэ Хотын хайндэр, Буряад Республикын 85 жэлэй ойн тэмдэглэжэ байхада, Октябр-ска районной 70 жэлэй ой «Фабрика кино» гэхэн развлекатель-на центр соо үнгэрөө.

Манай ниислэл хотомнай үдэрһөө үдэртэ гоё аятайхан боложо, шэнэ үндэр гэрнүүд, хургуулинууд, хүүгэдэй сэсэр-лигүүд баригдажа, харгынуд, хүүгэдэй талмайнууд шэнэлэгдэжэл байна. Эдээн тухай үхибүүд асфальт дээрэ зуража харуулаа, иимэ зурагуудай дунда конкурс үнгэрбэ. Хотын гоё талмайнуудые, дурасхаалта зүйлнүүдые зуража, хотын хорин табадахи, гушан нэгэдэхи, арбан найма-дахи, гушан табадахи, хорин юһэдэхи, табадахи хургуулинуудай нурагшад эндэ хабаадаа.

«Пройду по Трубочееву, сверну на Краснофлотскую и на Геологической улице я постою в тени» гэхэн үгэнүүдые хорин табадахи хургуулин гурбадахи классай нурагша Саша өөрөө һанажа, зурагайнгаа доро бэшэжэ, жюрин гэшүүдтэ һайшаагдаа. Эндэ хабаадаһан үхибүүд булта бэлэгүүдые, грамотануудые абаба.

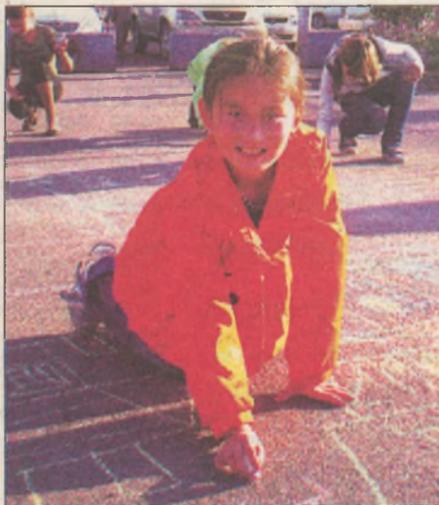


«Улан-Удэнский двор образцового содержания» гэхэн конкурс районно шата илагшад эндэ элирбэ. Энэ жэлдэ тус конкурс «Двор моей мечты» гэжэ нэрэтэй байгаа. Октябр-ска районной толгойлогшын нэгэдэхи орлогшо С.Ю. Козлов илагшадта бэлэгүүдые барива. «Лучший двор» гэхэн номинацида гурбадахи нуури Солнечная, 8 гэхэн үйлсын хүүгэдэй талмай эзлээ. Хоёрдохи - Жердева, 120 гэхэн үйлсэ. Эгээл сэбэр, аятайхан хүүгэдэй талмай Ключевская, 57 гэхэн адресаар байна.

«Лучший балкон - цветник» гэхэн номинацида Валентина Александровна

Федорова диилэбэ. Эгээл найхан сэсэгэй мандал (клумба) Энергетигэй Сталина Ивановна Гуслякова бүтээгээ гэжэ жюрин гэшүүд тэмдэглэбэ. «Лучший сад под окном» гэхэн номинацида Шумяцкого үйлсөөр нуудаг Тамара Васильевна Крылова илгараа. Эдэнэр булта мянган түхэригэй мүнгэн бэлэгүүдые абаба.

Т.Г.Шелехова, Н.Н.Воронкова, Т.В.Ти-



мошенко, Г.Е.Дорофеева гэгшэд «Детская площадка» гэхэн номинацида шалгарбад.

Октябр-ска районной 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Золотое перо - 2008» гэхэн эдир сурбалжалагшадтай конкурсн илагшад эндэ хэлэгдэбэ. «Оригинальность» гэхэн номинацида хорин юһэдэхи буряад гимнази, «Информационная насыщенность» - табидахи хургуули, «Творческий подход» хори-дохи хургуули гэгшэд шалгарбад. Хорин табадахи хургуулин команда гурбадахи нуури эзлээ. Хоёрдохи шатын дипломдо гушан нэгэдэхи хургуули хүртөө. Арбан наймадахи хургуулин эдир сурбалжалагшад нэгэдэхи нуури эзлэбэ.

Октябр-ска районной хайндэртэ зорюулан концерт-наадаанда «Забавы», «Багульник» гэхэн ансамбльнууд, «Лакитон» гэхэн эстрадна группа гоёхон хатарнуудаа, дуунуудаа харагшадта бэлэгдэбэ. Һүүлээрнэ «Осень - время бардовской песни» гэхэн бардовска дуунай фестиваль - конкурс үнгэрөө.

Тус хуудаһа Эржена БАТОРОВА бэлдэбэ.

Авторай фото-зурагууд.



Понедельник, 15

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «УБОЙНАЯ СИЛА»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 ЖДИ МЕНЯ
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ДВЕ СУДЬБЫ. НОВАЯ ЖИЗНЬ»
23.30 «МИХАИЛ ТАНИЧ. ПОСЛЕДНЕЕ ИНТЕРВЬЮ»
00.30 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
00.50 «КОЛОКОЛА»
02.00 «ГЕНИИ И ЗЛОДЕИ»
02.30 Х/Ф «Я ЗАХВАТЫВАЮ ЗАМОК»
04.20 Х/Ф «ДНЕВНИКИ СЛОНОВ»
05.10 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 05.40

«РОССИЯ»

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
09.55 Х/Ф «СОРОК ПЕРВЫЙ»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ

- 12.40 М/Ф «КОТ ЛЕОПОЛЬД ВО СНЕ И НАЯВУ». «ПОЛИКЛИНИКА КОТА ЛЕОПОЛЬДА»
13.00 Х/Ф «СЕМЬ НЕВЕСТ ЕФРЕЙТОРА ЗБРУЕВА»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Х/Ф «ОТДАЛЕННЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ»
17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «ВОЗЬМИ МЕНЯ С СОБОЙ»
23.50 «ГОРОДОК»
00.45 «ВЕСТИ+»
01.05 КОНЦЕРТ «ВАМ, ЖИВЫМ И ПОГИБШИМ. ТЕБЕ, ЮЖНАЯ ОСЕТИЯ»
02.15 «СИНЕМАНИЯ»

КУЛЬТУРА

- 08.00 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Х/Ф «БЕЗУМНЫЙ ДЕНЬ»
13.00 ЛИНИЯ ЖИЗНИ. СВЕТАНА КРЮЧКОВА
14.00 ПЯТОЕ ИЗМЕРЕНИЕ
14.30 СПЕКТАКЛЬ «ДЯДЮШКИН СОН» 1 Ч.
16.15 Д/Ф «ЧИЧЕН-ИТЦА. ТАЙНА ГИБЕЛИ МАЙЯ»
16.30 ЗАСАДНЫЙ ПОЛК. «ДМИТРИЙ КЕДРИН»
17.00 М/С «ВОКРУГ СВЕТА С ВИЛЛИ ФОГОМ»
17.25 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МЕДВЕЖОНКА ПАДДИНГТОНА»

- 17.35 Т/С «СКИППИ» 12 С.
18.00 Д/С «ЧЕЛОВЕК И ЛЬВЫ. ПРОДОЛЖЕНИЕ ИСТОРИИ»
18.20 ПЛЕННИЦЫ СУДЬБЫ. АННА ТЮТЧЕВА
18.50 Д/Ф «НОСТРАДАМУС»
18.55, 03.35 Д/Ф «ИБИЦА. О ФИНИКЦАХ И ПИРАТАХ»
19.15 ДОСТОЯНИЕ РЕСПУБЛИКИ. СМОЛЕНСКАЯ КРЕПОСТНАЯ СТЕНА
19.30 «БЛОКНОТ»
20.00 НОЧНОЙ ПОЛЕТ
20.55, 02.40 Д/С «КАПИТАН КУК. ОДЕРЖИМОСТЬ И ОТКРЫТИЯ». «ИЗБРАННИК СУДЬБЫ»
21.50 Д/С «КУЛЬТУРНЫЙ ОТДЫХ». «ДАЧНЫЙ ВОПРОС. 1900-Е...»
22.20 «И ДО, И ПОСЛЕ ТЕБЯ БУДУТ ИГРАТЬ ТУ ЖЕ РОЛЬ...»
23.05 ДОКУМЕНТАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ. «ГИБЕЛЬ ЦАРСКОЙ СЕМЬИ. ПОСЛЕДНЯЯ ТОЧКА»
23.35 «ТЕМ ВРЕМЕНЕМ»
00.50 Д/С «НЕ БУДЕМ ПРОКЛИНАТЬ ИЗГНАНИЕ...». «СВИДЕТЕЛИ»
01.45 «ПО СЛЕДАМ КАННСКОГО ФЕСТИВАЛЯ-2008»
02.25 МУЗЫКАЛЬНЫЙ МОМЕНТ. ПЬЕСЫ ДЛЯ ГИТАРЫ

Ариг Ус

- 08.30 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ». ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
09.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 «САША + МАША»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/Ф «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
13.00 М/С «ЖИЗНЬ И ПРИКЛЮЧЕНИЯ РОБОТА - ПОДРОСТКА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ДРЕЙК И ДЖОШ»
14.30 «ТАКСИ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
16.35 Х/Ф «ЗВЕЗДНЫЕ ВОЙНЫ: ЭПИЗОД 2 - АТАКА КЛООНОВ»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.15 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «УНИВЕР»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»

- 20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
21.30 «УНИВЕР»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 Х/Ф «МАЛЬЧИК В ДЕВОЧКЕ»

Тивиком

- 07.00 «САМ СЕБЕ ХОЗЯИН»
07.35 Д/Ф «ТАИЛАНД: ПУТЬ ДАО» 1 Ч.
08.00 «ВЫЖИТЬ В МЕГАПОЛИСЕ»
08.25 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
09.30 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
10.30, 13.30, 17.30, 00.30 «24»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 ШКОЛЬНОЕ ТВ
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
15.00 Х/Ф «МЕГАЛОДОН»
16.45 «ДАЛЬНИЕ РОДСТВЕННИКИ»
17.00 «ПЯТЬ ИСТОРИЙ»: «ПОХИТИТЕЛИ СОКРОВИЩ»
18.00 «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.30 ПРОЕКТ «РОССИЯ»
21.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
22.00 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
23.00 «ГРОМКОЕ ДЕЛО»: «ДЕФОЛТ. ЗАГОВОР БАНКИРОВ» 00.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
01.00 «АКТУАЛЬНОЕ ЧТИВО»
01.15 «ВОЕННАЯ ТАЙНА»
02.15 «НОВОСТИ ДНЯ»

СТС - БАЙКАЛ

- 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
18.50, 20.05, 21.55, 00.15, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Т/С «ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»

- 10.00 Т/С «КТО В ДОМЕ ХОЗЯИН?» 2 С.
11.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ» 2 С.
12.00 Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»
13.00 М/С «СМЕШАРИКИ»
14.00 М/С «ЗОРРО. ПОКОЛЕНИЕ ЗЕТ»
14.30 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
15.00 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «ХАННА МОНТАНА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ» 2 С.
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
21.58 «СКАЖИ!»
22.00 Х/Ф «ЗАЖИВО ПОГРЕБЕННЫЙ»
23.45 6 КАДРОВ
00.30 КИНО В ДЕТАЛЯХ
01.30 Т/С «БЕГЛЕЦЫ»
04.10 МУЗЫКА НА СТС

ДТВ

- 09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «ЛИЦО ФРАНЦУЗСКОЙ НАЦИОНАЛЬНОСТИ»
15.30 Т/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛОВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ» 137 С.
18.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
19.30 Х/Ф «САМООБОРОНА»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
03.00 «КАРДАННЫЙ ВАЛ +»
03.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
04.30 «В ЗАСАДЕ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Вторник, 16

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «УБОЙНАЯ СИЛА»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ДВЕ СУДЬБЫ. НОВАЯ ЖИЗНЬ»
23.30 «ЖИВЫЕ ИГРУШКИ ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ»
00.30 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
00.50 УДАРНАЯ СИЛА. «КОСМИЧЕСКИЙ МЕЧ»
01.40 ИСКАТЕЛИ. «ОШИБКА КНЯЗЯ ИГОРЯ»
02.30 Х/Ф «ЯРОСТЬ»
04.40 Т/С «ДИКИЕ КАРИБЫ»
05.30 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 06.00

«РОССИЯ»

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.55 «МУНХЭ ЗУЛА»
10.10 «УЛГУР»
10.25 «САГАЙ СУУРЯАН»
10.50 Т/С «ОСЕННИЙ ДЕТЕКТИВ»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.40 М/Ф «АВТОМОБИЛЬ КОТА ЛЕОПОЛЬДА»
12.50 Т/С «МОЙ ГЕНЕРАЛ»
13.50 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
16.40 «СУД ИДЕТ»
17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»

- 20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «ВОЗЬМИ МЕНЯ С СОБОЙ»
23.50 ВОЕННЫЕ ПРЕСТУПНИКИ. «ГЕНРИХ ГИММЛЕР»
00.50 «ВЕСТИ+»
01.10 Х/Ф «РАССЛЕДОВАНИЕ»
03.20 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ

КУЛЬТУРА

- 07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Х/Ф «АНТОН ИВАНОВИЧ СЕРДИТСЯ»
13.10 «ТЕМ ВРЕМЕНЕМ»
14.05 АСАДЕМIA
14.30 СПЕКТАКЛЬ «ДЯДЮШКИН СОН» 2 Ч.
16.30 «БЛОКНОТ»
17.00 М/С «ВОКРУГ СВЕТА С ВИЛЛИ ФОГОМ»
17.25 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МЕДВЕЖОНКА ПАДДИНГТОНА»
17.35 Т/С «СКИППИ» 13 С.
18.00 Д/С «ЧЕЛОВЕК И ЛЬВЫ. ПРОДОЛЖЕНИЕ ИСТОРИИ»
18.20 ДВОРЦОВЫЕ ТАЙНЫ. «КИРИЛЛ РАЗУМОВСКИЙ, ИЛИ ПОСЛЕДНИЙ ГЕТМАН»
18.50 Д/Ф «ЛОПЕ ДЕ ВЕГА»
19.00 КОНЦЕРТ ПРИНЦЕНГРАХТ. ГИЛ ШЭЖЭМ
20.00 НОЧНОЙ ПОЛЕТ
20.55, 02.55 Д/Ф «КАПИТАН КУК. ОДЕРЖИМОСТЬ И ОТКРЫТИЯ». «ПРИНИМАЯ КОМАНДОВАНИЕ» 2 С.
21.50 Д/С «КУЛЬТУРНЫЙ ОТДЫХ». «ДОЗИРОВАННАЯ ХОДЬБА. 1930-Е...»
22.20 БОЛЬШЕ, ЧЕМ ЛЮБОВЬ. ЮРИЙ ОЛЕША И ОЛЬГА СУОК
23.00, 02.35 Д/Ф «СИГИШОАРА. МЕСТО, ГДЕ ЖИВЕТ ВЕЧНОСТЬ»
23.15 КТО МЫ? «ВЕРШИНЫ И БЕЗДНЫ СЕРЕБРЯНОГО ВЕКА». 1 П.
23.45 «АПОКРИФ»
00.50 Д/С «НЕ БУДЕМ ПРОКЛИНАТЬ ИЗГНАНИЕ...». «ИЗГНАНИЕ»
01.45 Т/С «ДЭНИЭЛ ДЕРОНДА» 1 С.

Ариг Ус

- 06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». «НОВОСТЯ»
07.10 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»

- 08.30 М/С «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «САША + МАША»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/Ф «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
13.00 М/С «ЖИЗНЬ И ПРИКЛЮЧЕНИЯ РОБОТА - ПОДРОСТКА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ДРЕЙК И ДЖОШ»
14.30 «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.05 Х/Ф «МАЛЬЧИК В ДЕВОЧКЕ»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.15 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 «УНИВЕР»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
21.30 «УНИВЕР»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 Х/Ф «НЕВЕСТА С ТОГО СВЕТА»

Тивиком

- 06.00 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕОСАЯНОМ»
06.30, 13.30, 17.30, 20.30, 00.30 «24»
07.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 Д/Ф «ТАИЛАНД: ПУТЬ ДАО» 2 Ч.
08.00 «ВЫЖИТЬ В МЕГАПОЛИСЕ»
08.30 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
09.30 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
10.30 «НОВОСТИ ДНЯ»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ЧЕТВЕРКА»
16.50 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
17.00 «ПЯТЬ ИСТОРИЙ»: «ЯДЕРНЫЙ ШАНТАЖ»
18.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
21.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
22.00 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»

- 23.00 «ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЕ ИСТОРИИ»: «МАТЬ НА ЧАС. ОСТАТЬСЯ В ЖИВЫХ»
00.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
01.00 «АКТУАЛЬНОЕ ЧТИВО»
01.15 Х/Ф «ДВОЙНЫЕ НЕПРИЯТНОСТИ»
02.55 «НОВОСТИ ДНЯ»

СТС - БАЙКАЛ

- 06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 09.20, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 00.15, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Т/С «ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
10.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
11.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ» 2 С.
12.00 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
13.00 М/С «СМЕШАРИКИ»
14.00 М/С «ЗОРРО. ПОКОЛЕНИЕ ЗЕТ»
14.30 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
15.00 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «ХАННА МОНТАНА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ» 2 С.
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
21.58 «СКАЖИ!»
22.00 Х/Ф «ЗАЖИВО ПОГРЕБЕННЫЙ-2»
23.45 6 КАДРОВ
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Т/С «ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ» 2 С.
03.45 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
04.10 МУЗЫКА НА СТС

- 12.00 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.25 Х/Ф «ПРОДАЕТСЯ ДЕТЕКТОР ЛЖИ»
15.30 Т/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛОВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
19.30 Х/Ф «НА ДНЕ БЕЗДНЫ»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.55 «КАРДАННЫЙ ВАЛ +»
03.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
04.30 Х/Ф «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС»
05.20 «ЗВОНОК УДАЧИ»
07.20 Х/Ф «СЕКРЕТНЫЙ АГЕНТ МАКГАЙВЕР»

МРОШ «Тэнгэри» проводит обряды на сентябрь месяц 2008 года по адресу: г.Улан-Удэ, Новая Комушка, ул.Барнаулская, 164 а, остановка «Мегамаг», автобусы: №№16, 28.
14 сентября в 11 часов «Заккрытие небесных врат». Осенний тайлган.
19 сентября в 11 часов Дархан тэнгэри.
28 сентября в 11 часов Хиһаан улаан тэнгэри.

Удостоверения МРОШ «Тэнгэри», выданные на Цыдыпову Туяну Шагдаровну, Цырендэшиева Далай Гомбоцэренговича, Табутарова Аюра Александровича, Андрееву Эржену Содномдоржиевну, считать недействительными.

ДТВ

- 09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»

Среда, 17

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «УБОЙНАЯ СИЛА»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ДВЕ СУДЬБЫ. НОВАЯ ЖИЗНЬ»
23.30 М. МИРОНОВА И А. МЕНАКЕР. «ДО И ПОСЛЕ АНДРЕЮШИ...»
00.30 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
00.50 «ФАНТАЗИИ»
01.40 Х/Ф «РУКА, КАЧАЮЩАЯ КОЛЫБЕЛЬ»
03.40 Х/Ф «ПАРНИ С СОСЕДНЕГО ДВОРА»
05.30 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 05.55

РОССИЯ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.55 «НИЧТО НЕ ВЕЧНО... ЮРИЙ НАГИБИН»
10.50 Т/С «ОСЕННИЙ ДЕТЕКТИВ»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.40 М/Ф «ВОЗВРАЩЕНИЕ БЛУДНОГО ПОПУГАЯ»
12.50 Т/С «МОЙ ГЕНЕРАЛ»
13.50 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»

Четверг, 18

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «УБОЙНАЯ СИЛА»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.10 «СЛЕД»
21.00 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 Т/С «ДВЕ СУДЬБЫ. НОВАЯ ЖИЗНЬ»
23.30 «ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН»
00.30 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
00.50 «СУДИТЕ САМИ»
01.40 Х/Ф «МУЗЫКАНТ»
03.20 Х/Ф «РОМАН МЕРФИ»
05.10 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 05.45

РОССИЯ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.55 БАМБАХАЙ
10.05 «ТОЛИ»
10.25 «БУРЯД ОРОН»
10.50 Т/С «ОСЕННИЙ ДЕТЕКТИВ»
11.45, 18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.40 М/Ф «ВОЗВРАЩЕНИЕ БЛУДНОГО ПОПУГАЯ»
12.50 Т/С «МОЙ ГЕНЕРАЛ»
13.50 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
16.40 «СУД ИДЕТ»

Пятница, 19

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 «МАЛАХОВ +»
11.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 Т/С «УБОЙНАЯ СИЛА»
14.20 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 ДРУГИЕ НОВОСТИ
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 Т/С «ОГОНЬ ЛЮБВИ»
17.10 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
18.00 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.20 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
20.00 ПОЛЕ ЧУДЕС

16.40 «СУД ИДЕТ»
17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «ВОЗЬМИ МЕНЯ С СОБОЙ»
23.50 ВОЕННЫЕ ПРЕСТУПНИКИ. «МАРТИН БОРМАН»
00.50 «ВЕСТИ+»
01.10 Х/Ф «МИР ВХОДЯЩЕМУ»
02.55 «КИНЕСКОП» ВЕНЕЦИАНСКИЙ КИНОФЕСТИВАЛЬ

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Х/Ф «СВЕТЛЫЙ ПУТЬ»
13.30 Д/Ф «ИСЛАМСКИЙ ГОРОД КАИР»
13.45 «АПОКРИФ»
14.25 ВЕК РУССКОГО МУЗЕЯ
14.55 Х/Ф «РАССКАЗ НЕИЗВЕСТНОГО ЧЕЛОВЕКА»
16.30 ДОКУМЕНТАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ. «ГИБЕЛЬ ЦАРСКОЙ СЕМЬИ. ПОСЛЕДНЯЯ ТОЧКА»
17.00 М/С «ВОКРУГ СВЕТА С ВИЛЛИ ФОГОМ»
17.25 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МЕДВЕЖОНКА ПАДДИНГТОНА»
17.35 Т/С «СКИППИ» 14 С.
18.00 Д/С «ЧЕЛОВЕК И ЛЬВЫ. ПРОДОЛЖЕНИЕ ИСТОРИИ»
18.20 ПЕТЕРБУРГ: ВРЕМЯ И МЕСТО. «ГЕНЕТИКА СОВЕСТИ»
18.50 Д/Ф «ИОГАНН ШТРАУС»
18.55, 02.35 Д/Ф «СПИШСКИЙ ГРАД. КРЕПОСТЬ НА ПЕРЕКРЕСТКЕ КУЛЬТУР»
19.15 «ВОКЗАЛ МЧЕТЫ»
20.00 НОЧНОЙ ПОЛЕТ
20.55, 02.55 Д/С «КАПИТАН КУК. ОДЕРЖИМОСТЬ И ОТКРЫТИЯ». «ОПРОВЕРГАЯ ДОМЫСЛЫ»
21.50 Д/С «КУЛЬТУРНЫЙ ОТДЫХ». «ОТПУСК «МОСКВИЧ». 1960-Е...»
22.20 ВЛАСТЬ ФАКТА
23.00 Д/Ф «АНДРЕЙ КОНЧАЛОВСКИЙ И СЦЕНА»
23.40 Д/Ф «КАРКАСНАЯ ЦЕРКОВЬ В

УРНЕСЕ. МИРОВОЕ ДЕРЕВО ИГГДРАСИЛЬ»
00.00 «КОНСТАНТИН ЦИОЛКОВСКИЙ. ГРАЖДАНИН ВСЕЛЕННОЙ»
00.50 Д/С «НЕ БУДЕМ ПРОКЛИНАТЬ ИЗГНАНИЕ...». «ХЛЕБ ИЗГНАНИЯ»
01.45 Т/С «ДЭНИЭЛ ДЕРОНДА» 2 С.

Ариг Ус

06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». «НОВОСТЯ»
07.10 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «САША + МАША»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/Ф «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
13.00 М/С «ЖИЗНЬ И ПРИКЛЮЧЕНИЯ РОБОТА - ПОДРОСТКА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ДРЕЙК И ДЖОШ»
14.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.05 Х/Ф «НЕВЕСТА С ТОГО СВЕТА»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.15 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «УНИВЕР»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
21.30 Т/С «УНИВЕР»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 Х/Ф «СКУБИ-ДУ: МОНСТРЫ НА СВОБОДЕ»

Тивиком

06.00 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕОСАЯНОМ»
06.30, 13.30, 17.30, 00.30 «24»

07.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 «ИЗРАИЛЬ В ПОИСКАХ СВОЕГО НЕБА»
08.00 «ВЫЖИТЬ В МЕГАПОЛИСЕ»
08.30 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
09.30 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
10.30 «НОВОСТИ ДНЯ»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
15.00 Х/Ф «ДВОЙНЫЕ НЕПРИЯТНОСТИ»
16.45 «ДАЛЬНИЕ РОДСТВЕННИКИ»
17.00 «ПЯТЬ ИСТОРИЙ»: «ВОРЫ НА КОЛЕСАХ»
18.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.30 «ДАМСКИЕ ШТУЧКИ»
21.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
22.00 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
23.00 «ДЕТЕКТИВНЫЕ ИСТОРИИ»: «ОТМОРОЗКИ»
00.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
01.00 «АКТУАЛЬНОЕ ЧТИВО»
01.15 Х/Ф «СОЛДАТЫ: ТУПОЙ И ЕЩЕ ТУПЕЕ»
03.00 «НОВОСТИ ДНЯ»

СТС - БАЙКАЛ

06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 09.20, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 00.15, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Т/С «ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
10.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
11.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ» 2 С.
12.00 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
13.00 М/С «СМЕШАРИКИ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «ВОЗЬМИ МЕНЯ С СОБОЙ»
23.50 ВОЕННЫЕ ПРЕСТУПНИКИ. «РУДОЛЬФ ГЕСС»
00.50 «ВЕСТИ+»
01.10 Х/Ф «МНЕ НЕ БОЛЬНО»
03.15 «ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА». ДО 04.19

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...»
11.50 Х/Ф «ЕВГЕНИЯ ГРАНДЕ»
13.30 «НЕЧЕТНОКРЫЛЫЙ АНГЕЛ»
14.30 ПИСЬМА ИЗ ПРОВИНЦИИ. НЕ-МАН (КАЛИНИНГРАДСКАЯ ОБЛАСТЬ)
15.00 Х/Ф «ВОЗВРАЩЕНИЕ БАТТЕРФЛЯЙ»
16.30 КТО МЫ? «ВЕРШИНЫ И БЕЗДНЫ СЕРЕБРЯНОГО ВЕКА». 1 П.
17.00 М/С «ВОКРУГ СВЕТА С ВИЛЛИ ФОГОМ»
17.25 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МЕДВЕЖОНКА ПАДДИНГТОНА»
17.35 Т/С «СКИППИ» 15 С.
18.00 Д/С «ЧЕЛОВЕК И ЛЬВЫ. ПРОДОЛЖЕНИЕ ИСТОРИИ»
18.20 ОТЕЧЕСТВО И СУДЬБЫ. КОМАРОВСКИЕ
18.50 Д/Ф «ЕЛИЗАВЕТА I ТЮДОР»
18.55, 02.35 Д/Ф «ТАКСИЛА. ПЕРВОЕ ЛИЦО БУДДЫ»
19.15 «ЦАРСКАЯ ЛОЖА»
20.00 НОЧНОЙ ПОЛЕТ
20.55, 02.55 Д/С «КАПИТАН КУК. ОДЕРЖИМОСТЬ И ОТКРЫТИЯ». «СЕВЕРО-ЗАПАДНЫЙ ПУТЬ»
21.50 Д/С «КУЛЬТУРНЫЙ ОТДЫХ». «ДИКИЙ» ОТПУСК. 1980-Е...»
22.20 ЧЕРНЫЕ ДЫРЫ. БЕЛЫЕ ПЯТНА
23.05 ЗАСАДНЫЙ ПОЛК. «АРСЕНИЙ ТАРКОВСКИЙ»
23.30 КУЛЬТУРНАЯ РЕВОЛЮЦИЯ
00.50 Д/С «НЕ БУДЕМ ПРОКЛИНАТЬ ИЗГНАНИЕ...». «ХЛЕБ ИЗГНАНИЯ»

01.45 Т/С «ДЭНИЭЛ ДЕРОНДА» 3 С.

Ариг Ус

06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». «НОВОСТЯ»
07.10 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «САША + МАША»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/Ф «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
13.00 М/С «ЖИЗНЬ И ПРИКЛЮЧЕНИЯ РОБОТА - ПОДРОСТКА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 М/С «ДРЕЙК И ДЖОШ»
14.30 «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.15 Х/Ф «БАЛАМУТ»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.15 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «УНИВЕР»
20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
21.30 Т/С «УНИВЕР»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 Х/Ф «ПРОДЕЛКИ В КОЛЛЕДЖЕ»

Тивиком

06.00 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕОСАЯНОМ»
06.30, 13.30, 17.30, 00.30 «24»
07.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 «ДАМСКИЕ ШТУЧКИ»
08.00 «ВЫЖИТЬ В МЕГАПОЛИСЕ»
08.30 «ЗВАННЫЙ УЖИН»

09.30 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
10.30 «НОВОСТИ ДНЯ»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
15.00 Х/Ф «СОЛДАТЫ: ТУПОЙ И ЕЩЕ ТУПЕЕ»
16.50 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
17.00 «ПЯТЬ ИСТОРИЙ»: «НЛО. ПОДВОДНЫЙ СЛЕД»
18.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.30 «РАДАР-СПОРТ»
21.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
22.00 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
23.00 «СЕКРЕТНЫЕ ИСТОРИИ»: «ВОЙНА МИРОВ»
00.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
01.00 «АКТУАЛЬНОЕ ЧТИВО»
01.15 Х/Ф «Я ЛЮБЛЮ ТВОЮ РАБОТУ»
03.25 «НОВОСТИ ДНЯ»

СТС - БАЙКАЛ

06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 09.20, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 00.15, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Т/С «ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
10.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
11.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ» 2 С.
12.00 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
13.00 М/С «СМЕШАРИКИ»
14.00 М/С «ЗОРРО. ПОКОЛЕНИЕ ЗЕТ»
14.30 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

21.00 Т/С «МОНТЕКРИСТО»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 «БОЛЬШАЯ РАЗНИЦА»
23.30 «ГОРДОН КИХОТ»
00.30 Х/Ф «ПОЛЕТ ФЕНИКСА»
02.30 Х/Ф «УМЕРЕТЬ МОЛОДЫМ»
04.40 Х/Ф «РЕКВИЕМ ПО ТЯЖЕЛОВЕСУ»
06.00 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 06.30

РОССИЯ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.55 «МУСУЛЬМАНЕ»
10.05 «МОЙ СЕРЕБРЯНЫЙ ШАР. НАТАЛЬЯ БЕССМЕРТНОВА»
11.05 Т/С «ОСЕННИЙ ДЕТЕКТИВ»
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ

12.40 М/Ф «ВОЗВРАЩЕНИЕ БЛУДНОГО ПОПУГАЯ»
12.50 Т/С «МОЙ ГЕНЕРАЛ»
13.50 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.40 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
16.40 «СУД ИДЕТ»
17.30 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
18.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
19.05 Т/С «ЖЕНЩИНА БЕЗ ПРОШЛОГО»
20.00 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
21.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 «ЮРМАЛА-2008». ФЕСТИВАЛЬ ЮМОРИСТИЧЕСКИХ ПРОГРАММ
23.25 «ФЕНОМЕН»
00.45 Х/Ф «ЗАКОНЫ ПРИВЛЕКАТЕЛЬ-

НОСТИ»
02.30 Х/Ф «ГЛАЗА АНГЕЛА»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.00, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.30 Д/С «СОКРОВИЩА ПРОШЛОГО». «СВЯЩЕННАЯ ЗЕМЛЯ»
12.00 Х/Ф «ШЕЙХ»
13.45 КУЛЬТУРНАЯ РЕВОЛЮЦИЯ
14.35, 03.25 Д/Ф «ОХРИД. МИР ЦВЕТА И ИКОНОПОЧИТАНИЯ»
14.55 Х/Ф «ПОРТРЕТ ЖЕНЫ ХУДОЖНИКА»
16.20 ВСПОМИНАЯ ЭДУАРДА ДРОБИЦКОГО. «ЭПИЗОДЫ»
17.00 В МУЗЕЙ - БЕЗ ПОВОДКА
17.10 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МЕДВЕЖОНКА ПАДДИНГТОНА»

14.00 М/С «ЗОРРО. ПОКОЛЕНИЕ ЗЕТ»
14.30 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
15.00 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «ХАННА МОНТАНА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ» 2 С.
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
21.58 «СКАЖИ!»
22.00 Х/Ф «СПРОСИТЕ СИНДИ»
23.45 6 КАДРОВ
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Т/С «ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ» 2 С.
03.45 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
04.10 МУЗЫКА НА СТС

ДТВ

09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «ЧЕРТОВ ПЬЯНИЦА»
15.05 «В ЗАСАДЕ»
15.30 Т/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
19.30 Х/Ф «ЧУЖАЯ КРОВЬ»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.55 «КАРДАННЫЙ ВАЛ +»
03.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
04.30 Х/Ф «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС»
05.20 «ЗВОНОК УДАЧИ»
07.20 Х/Ф «СЕКРЕТНЫЙ АГЕНТ МАК-ГАЙВЕР»

15.00 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «ХАННА МОНТАНА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ» 2 С.
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
21.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
21.58 «СКАЖИ!»
22.00 Х/Ф «СПРОСИТЕ СИНДИ»
23.45 6 КАДРОВ
00.30 СЛАВА БОГУ, ТЫ ПРИШЕЛ!
01.45 Т/С «ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ» 2 С.
03.45 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
04.40 МУЗЫКА НА СТС

ДТВ

09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «ЛЮБОВНИЦА»
15.30 Т/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
19.30 Х/Ф «ФАНАТКА»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Х/Ф «С.С.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.55 «КАРДАННЫЙ ВАЛ +»
03.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
04.30 Х/Ф «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС»
05.20 «ЗВОНОК УДАЧИ»
07.20 Х/Ф «СЕКРЕТНЫЙ АГЕНТ МАК-ГАЙВЕР»

Ариг Ус

06.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». «НОВОСТЯ»
07.10 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
07.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
08.00 «ТАКСИ»
08.30 М/С «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА
09.30 ИНТУИЦИЯ
10.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
11.30 Т/С «САША + МАША»
12.00 М/С «ШОУ РЕНА И СТИМПИ»
12.30 М/С «ДЕТКИ ПОДРОСЛИ»
13.00 М/С «ЖИЗНЬ И ПРИКЛЮЧЕНИЯ РОБОТА - ПОДРОСТКА»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.00 Т/С «ДРЕЙК И ДЖОШ»
14.30 «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.00 «ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
15.30 «ДОМ-2. LIVE»
17.05 Х/Ф «ПРОДЕЛКИ В КОЛЛЕДЖЕ»
19.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.15 ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
19.30 Т/С «УНИВЕР»

20.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
20.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»
21.00 «ИНТУИЦИЯ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
23.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
23.35 НАША RUSSIA
00.05 СМЕХ БЕЗ ПРАВИЛ
01.05 «СЕКС» С А.ЧЕХОВОЙ

Тивиком

06.00 «ВЕЧЕР С ТИГРАНОМ КЕОСАЯНОМ»
06.30, 13.30, 17.30 «24»
07.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.30 «РАДАР-СПОРТ»
08.05 «ВЫЖИТЬ В МЕГАПОЛИСЕ»
08.30 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
09.30 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
10.30 «НОВОСТИ ДНЯ»
11.00 «В ЧАС ПИК»
12.00 «ЧАС СУДА» С ПАВЛОМ АСТАХОВЫМ
13.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
14.00 «ЗВАННЫЙ УЖИН»
14.55 Х/Ф «Я ЛЮБЛЮ ТВОЮ РАБОТУ»

17.00 «ПЯТЬ ИСТОРИЙ»: «ИГРУШКИ»
18.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
19.00 «В ЧАС ПИК»
20.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.30 «САМ СЕБЕ ХОЗЯИН»
21.00 Т/С «ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА»
22.00 «СОЛДАТЫ. НОВЫЙ ПРИЗЫВ»
23.00 Х/Ф «БАГРОВЫЙ ПРИЛИВ»
01.25 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
01.55 «СЕАНС ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ»

СТС - «БАЙКАЛ»

06.25, 07.15, 07.40, 08.10, 08.25, 00.25, 00.50, 01.20, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.15, 09.20, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 00.54, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Т/С «ЗЕНА - КОРОЛЕВА ВОИНОВ»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
07.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.00 Т/С «РЫЖАЯ»
09.00, 13.30, 18.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ

09.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
10.00 РАНЕТКИ ДРАМЕДИ
11.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ» 2 С.
12.00 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
13.00 М/С «СМЕШАРИКИ»
14.00 М/С «ЗОРРО. ПОКОЛЕНИЕ ЗЕТ»
14.30 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ»
15.00 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
15.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
16.00 Т/С «ХАННА МОНТАНА»
16.30 ГАЛИЛЕО
17.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
17.30 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
19.00 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ» 2 С.
20.00 Т/С «РЫЖАЯ»
20.58 «СКАЖИ!»
21.00 Х/Ф «ПИРАТЫ КАРИБСКОГО МОРЯ. ПРОКЛЯТИЕ «ЧЕРНОЙ ЖЕМЧУЖИНЫ»
23.35 Х/Ф «ОСТРОВ СОКРОВИЩ» 90 ВЫП.
01.15 Т/С «ТАНЦЫ СО ЗВЕЗДАМИ» 2 С.
03.25 НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!
04.25 МУЗЫКА НА СТС

09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
09.55 ТЕЛЕМАГАЗИН
10.25 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.30 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
12.00 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
12.30 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
13.30 Х/Ф «ЛЮБОВНИЦА»
15.30 Т/С «УТОМЛЕННЫЕ СЛАВОЙ»
16.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
17.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС»
18.00 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
18.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
19.30 Х/Ф «АЗАРТНЫЕ ИГРЫ»
21.30 ЧУДЕСА СО ВСЕГО СВЕТА
22.30 «ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!»
23.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО»
23.30 «САМОЕ НЕВЕРОЯТНОЕ ВИДЕО»
00.30 Т/С «БЕЗМОЛВНЫЙ СВИДЕТЕЛЬ»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ. ГОРЯЧАЯ ДЮЖИНА»
02.55 Х/Ф «БУХТА СМЕРТИ»
05.05 «ЗВОНОК УДАЧИ»
07.05 Х/Ф «СЕКРЕТНЫЙ АГЕНТ МАК-ГАЙВЕР»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Суббота, 20

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.30 Х/Ф «ДЕСЯТЬ НЕГРИТЯТ»
07.00, 11.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
07.10 Х/Ф «ДЕСЯТЬ НЕГРИТЯТ»
09.10 «МОИ ДРУЗЬЯ ТИГРУЛЯ И ВИННИ». «ДОНАЛД ДАК ПРЕДСТАВЛЯЕТ»
10.00 СЛОВО ПАСТЫРЯ
10.20 ЗДОРОВЬЕ
11.10 «СМАК»
11.50 «КАК ЗАРАБОТАТЬ НА ЧУЖОМ ТАЛАНТЕ»
13.20 Х/Ф «ТАЙНА ЗАПИСНОЙ КНИЖКИ»
14.50 «ПЕРВАЯ ЭСКАДРИЛЬЯ»
16.20 Х/Ф «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
18.10 «МОЖЕШЬ? СПОЙ!»
19.00 «НЕВЕРОЯТНЫЕ ИСТОРИИ ПРО ЖИЗНЬ». «ЛЮБОВЬ ПО-ИТАЛЬЯНСКИ»
20.00 Т/С «ОБЩАЯ ТЕРАПИЯ»
21.00 «ЛЕДНИКОВЫЙ ПЕРИОД»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 «ЛЕДНИКОВЫЙ ПЕРИОД». ПРОДОЛЖЕНИЕ
00.00 «ПРОЖЕКТОР ПЕРИСХИЛТОН»
00.50 Х/Ф «XXX - ТРИ ИКСА»
03.00 Х/Ф «ЖИЗНЬ ХУЖЕ ОБЫЧНОЙ»
04.50 Х/Ф «БЕГУЩИЙ ЧЕЛОВЕК»
06.30 «ДЕТЕКТИВЫ» ДО 07.00

РОССИЯ

07.10 «ЗДОРОВЬЕ»
07.45 «ВСЯ РОССИЯ»
08.00 «СЕЛЬСКИЙ ЧАС»
08.25 «ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ»
09.00, 12.00, 15.00 ВЕСТИ
09.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ

09.20 «ВОЕННАЯ ПРОГРАММА»
09.45 «СУБОТНИК»
10.20 М/Ф «ВИННИ-ПУХ». «ВИННИ-ПУХ ИДЕТ В ГОСТИ»
10.45 Х/Ф «НА ЗЛАТОМ КРЫЛЬЦЕ СИДЕЛИ»
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.20 МЫ И НАЛОГИ
12.30 ТЕЛЕВИЗИОННАЯ ПРИЕМНАЯ
12.45 ТЫ СО МНОЙ, ТЕЛЕМБА, НАВСЕГДА
13.05 70 ЛЕТ ОКТЯБРЬСКОМУ РАЙОНУ
13.20 «СМЕХОПАНОРАМА»
14.15 «СЕНАТ»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 Х/Ф «РАССМЕШИТЬ БОГА»
17.15 «СУБОТНИК ВЕЧЕР»
19.05 «СМЕЯТЬСЯ РАЗРЕШАЕТСЯ»
21.00 ВЕСТИ В СУББОТУ
21.40 Х/Ф «ДЕВОЧКА»
00.25 Х/Ф «КОНСТАНТИН»
02.45 Х/Ф «ВОЗВРАТА НЕТ»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.10 БИБЛЕЙСКИЙ СЮЖЕТ
11.40 Х/Ф «ОНА ВАС ЛЮБИТ»
13.05 Д/Ф «СИГИРИЯ - СКАЗОЧНАЯ КРЕПОСТЬ»
13.20 «КТО В ДОМЕ ХОЗЯИН»
13.50 Х/Ф «БОЛЬШОЕ КОСМИЧЕСКОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ»
14.50 М/Ф «БУРЕНКА ИЗ МАСЛЕНКИНО». «ВСЕ НАОБОРОТ»
15.20 ПУТЕШЕСТВИЯ НАТУРАЛИСТА
15.50 «ТВОРИТЬ ЖИЗНЬ - ТВОРИТЬ БЕСПОКОЙСТВО...»
16.30 Х/Ф «КОРОЛЕВА ШАНТЕКЛЕРА»
18.25 В ВАШЕМ ДОМЕ. БОРИС ЭЙФМАН

19.05 МАГИЯ КИНО
19.45 ИСТОРИЧЕСКИЕ КОНЦЕРТЫ. ИГРАЕТ ИСААК СТЕРН
20.20 СПЕКТАКЛЬ «РИЧАРД III»
23.00 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
23.20 Х/Ф «НА ЮГ»
01.05 Д/С «У ИСТОКОВ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА». «НАЧАЛО ЦИВИЛИЗАЦИИ»
02.40 М/Ф «ЗАГАДКА СФИНКСА»
02.55 Д/Ф «УИЛЬЯМ ФОЛКНЕР»
03.40 МУЗЫКАЛЬНЫЙ МОМЕНТ. «ПАСТОРАЛЬ»

Ариг Ус

08.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
08.35 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
09.00 «ЖИЗНЬ, ПОЛНАЯ РАДОСТИ». ПОГОДА
09.30 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
10.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА. «НОВОСТЯ»
10.35 «МУНГЭ СЭРГЭ»
11.00 «ШКОЛА РЕМОНТА»
12.00 Д/Ф «МАМА, Я БЕРЕМЕННА»
13.00 Д/Ф «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ»
14.00 «КЛУБ БЫВШИХ ЖЕН»
15.00 «COSMOPOLITAN: ВИДЕОВЕРСИЯ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
16.00 Х/Ф «ЗВЕЗДНЫЕ ВОЙНЫ: ЭПИЗОД 3 - МЕСТЬ СИТХОВ»
19.00 ТАНЦЫ БЕЗ ПРАВИЛ
20.00 «ПРИВЕТ! ПОКА!». ПОГОДА
20.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
21.00 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ». ПОГОДА
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»

23.00 «КОМЕДИ-КЛАБ». ПОГОДА
00.00 НАША RUSSIA
00.30 УБОЙНАЯ ЛИГА
01.30 «СЕКС» С А.ЧЕХОВОЙ

Тивиком

07.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.35 Т/С «ПАССАЖИР БЕЗ БАГАЖА»
08.35 «ПРОВЕРЕНО НА СЕБЕ»
09.30 «САМ СЕБЕ ХОЗЯИН»
10.00 «Х.ПУТЕШЕСТВЕННИК»
10.25 «НОВОСТИ ДНЯ»
11.00 «ШКОЛЬНОЕ ТВ»
11.30 «ДЕНЬ ВОЕННЫХ ИСТОРИЙ»
13.30 «НОВОСТИ ДНЯ»
14.00 «ВОЕННАЯ ТАЙНА»
15.00 «ДЕНЬ ВОЕННЫХ ИСТОРИЙ»
18.30 «В ЧАС ПИК»
19.30 «ОБЪЕКТИВ»
20.00 «НЕДЕЛЯ»
21.00 Х/Ф «ВОЙНА»
23.30 «ДЕНЬ ВОЕННЫХ ИСТОРИЙ»
01.30 «ГОЛЫЕ И СМЕШНЫЕ»
02.00 «СЕАНС ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ»

СТС - «БАЙКАЛ»

06.09, 06.30, 07.02, 07.20, 08.30, 08.55, 00.20, 00.45, 01.25, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.05, 08.05, 08.55, 11.10, 17.10, 19.10, 21.55, 23.30, 00.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Х/Ф «ДОКТОР ДЕТРОЙТ»
07.45 М/Ф «АЛИ-БАБА И 40 РАЗБОЙНИКОВ»
08.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
08.30, 16.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.00 ДЕТСКИЕ ШАЛОСТИ
10.45 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ»
11.15 Х/Ф «ПИРАТЫ КАРИБСКОГО

МОРЯ»
13.00 М/С «УТИНЫЕ ИСТОРИИ»
14.00 М/С «ЧАРОДЕЙКИ»
15.00 М/С «АЛАДДИН»
16.00 6 КАДРОВ
17.00 САМЫЙ УМНЫЙ
19.00 Х/Ф «АРТУР И МИНИПУТЫ»
20.58 «СКАЖИ!»
21.00 Х/Ф «101 ДАЛМАТИНЕЦ»
22.55 Х/Ф «МОИ ЧЕРНИЧНЫЕ НОЧИ»
01.00 Х/Ф «2001 МАНЬЯК»
02.40 Х/Ф «ПОДРУГА НЕВЕСТЫ»
04.45 МУЗЫКА НА СТС

ДТВ

09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
10.00 Х/Ф «ШПИОНЫ И ПРЕДАТЕЛИ»
11.00 ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ
11.20 НЕОТЛОЖНАЯ ПОМОЩЬ
11.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
13.25 «КАЛАМБУР»
14.30 Х/Ф «ФАНАТКА»
16.30 Т/С «МЕРТВАЯ ЗОНА СТИВЕНА КИНГА»
17.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
18.30 Х/Ф «ЛЮБОВНИЦА»
20.30 Х/Ф «ШПИОНЫ И ПРЕДАТЕЛИ»
21.25 Д/Ф «ПРИГОВОРЕННЫЕ ПОЖИЗНЕННО»
22.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
22.55 Х/Ф «РЕКЛАМНАЯ ПАУЗА»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 Т/С «МЕРТВАЯ ЗОНА СТИВЕНА КИНГА»
03.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
03.55 Т/С «МОРСКАЯ ПОЛИЦИЯ: СПЕЦИОТДЕЛ»
04.55 Х/Ф «ЛАС-ВЕГАС»
06.00 «ЗВОНОК УДАЧИ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Воскресенье, 21

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
07.10 Х/Ф «ОБИДА»
09.00 «АРМЕЙСКИЙ МАГАЗИН»
09.30 «ЧЕРНЫЙ ПЛАЩ». «КИМ 5+»
10.20 ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!
11.10 «НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»
11.30 ПОКА ВСЕ ДОМА
12.20 «ФАЗЕНДА»
13.10 «ЕРАЛАШ»
13.20 Т/С «ДУРНУШКА»
15.00 «СПАСИТЕ НАШИ ДУШИ». «СМЕРТЕЛЬНЫЙ ПЕРЕКРЕСТОК»
16.10 УДАРНАЯ СИЛА. «КОСМИЧЕСКИЙ МЕЧ»
16.50 Х/Ф «ДЕСЯТЬ НЕГРИТЯТ»
19.00 «БОЛЬШИЕ ГОНКИ»
20.10 «МИНУТА СЛАВЫ»
22.00 ВОСКРЕСНОЕ «ВРЕМЯ»
23.00 Х/Ф «БУМЕРАНГ»
01.00 ФУТБОЛ. XXII ТУР. «ЗЕНИТ» - ЦСКА
03.00 Х/Ф «БАГРОВЫЕ РЕКИ»
05.00 Т/С «ДИКИЕ КАРИБЫ»

РОССИЯ

06.20 Х/Ф «ЧЕЛОВЕК РОДИЛСЯ»
08.00 «ВОКРУГ СВЕТА»
08.55 «САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР»
09.45 «УТРЕННЯЯ ПОЧТА»
10.20 Х/Ф «ВЫЗОВ»
12.00, 15.00 ВЕСТИ
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. СОБЫТИЯ НЕДЕЛИ
12.50 «ГОРОДОК». ДАЙДЖЕСТ

13.20 «СТО К ОДНОМУ»
14.15 «ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС»
15.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
16.05 «ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ»
16.35 СУПЕРПРЕМЬЕРА. «МОЦАРТ»
18.30 Х/Ф «ВЫБОР МОЕЙ МАМОЧКИ»
20.30 «СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРРЕСПОНДЕНТ»
21.00 ВЕСТИ НЕДЕЛИ
22.05 Х/Ф «ВАША ОСТАНОВКА, МАДАМ!»
23.55 «СТО ПРИЧИН ДЛЯ СМЕХА». СЕМЕН АЛЬТОВ
00.25 Х/Ф «ЧЕРНЫЙ ГРОМ»
02.25 Х/Ф «ПРОКЛЯТИЕ-2»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
11.10 «ОБЫКНОВЕННЫЙ КОНЦЕРТ С ЭДУАРДОМ ЭФИРОВЫМ»
11.35 Х/Ф «СУВОРОВ»
13.15 ЛЕГЕНДЫ МИРОВОГО КИНО. МИХАИЛ АСТАНГОВ
13.45 «МУЗЫКАЛЬНЫЙ КИОСК»
14.00 М/Ф «ДИКИЕ ЛЕБЕДИ»
15.00, 02.55 Д/С «ПОМЕСТЬЕ СУРИКАТ». «ЧУЖОЙ СРЕДИ СВОИХ». 22 С. «ИСКУССТВО ПОЛКОВОДЦА»
15.45 Д/Ф «ФЕС. ЛАБИРИНТ И РАЙ»
16.00 «ЧТО ДЕЛАТЬ?»
16.45 «ВОСПОМИНАНИЯ О БОЛЬШОМ ЗАЛЕ»
18.05 БАЛЕТ ДЖ.БАЛАНЧИНА «ДРАГОЦЕННОСТИ»
19.50 ВОКРУГ СМЕХА. НОН-СТОП
20.35 Д/Ф «БААЛЬБЕК. СТОЛПЫЮПИТЕРА»
20.50 Х/Ф «СУКИНЫ ДЕТИ»
22.30 «ПЕТР ТОДОРОВСКИЙ В КРУГУ

ДРУЗЕЙ»
23.25 Д/С «РИМ: РАССВЕТ И ЗАКАТ ИМПЕРИИ». «ЮЛИЙ ЦЕЗАРЬ»
00.15 Х/Ф «КАРМЕН ИЗ КАЕЛИЧИ»
02.25 ДЖЕМ-5. СОННИ РОЛЛИНЗ
03.40 М/Ф «КВАРТИРА ИЗ СЫРА»

Ариг Ус

07.30 ИЗМЕНИ СВОЙ МИР ПОГОДА. «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
08.00 «БЛАГАЯ ВЕСТЬ»
08.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
09.00 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.40 «ГОСТЬ В СТУДИИ»
10.00 «ДОМ-2». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
11.00 ШКОЛА РЕМОНТА
12.00 «4 КОМНАТЫ»
13.00 «ПРИВЕТ! ПОКА!». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
13.40 Х/Ф «ЗВЕЗДНЫЕ ВОЙНЫ: ЭПИЗОД 3 - МЕСТЬ СИТХОВ»
16.35 БОЛЬШОЕ КИНО ПО ВЫХОДНЫМ: «ЗВЕЗДНЫЕ ВОЙНЫ: ЭПИЗОД 4 - НОВАЯ НАДЕЖДА». ПОГОДА
19.00 Д/Ф «ОПАСНЫЕ ИГРЫ»
20.00 «МУНГЭ СЭРГЭ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
20.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ». ПОГОДА
21.00 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ»
22.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ». ПОГОДА
23.00 «КОМЕДИ-КЛАБ». «ЗНАКИ ЗОДИАКИ»
00.00 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»
00.30 СМЕХ БЕЗ ПРАВИЛ
01.30 «СЕКС» С А.ЧЕХОВОЙ

07.00 «ОБЪЕКТИВ»
07.30 Д/Ф «БЕЗОБРАЗИЕ КРАСОТЫ»
08.00 «ПАССАЖИР БЕЗ БАГАЖА»
09.00 Х/Ф «ВОЙНА»
11.30 «ОЧЕВИДЕЦ»: САМОЕ СМЕШНОЕ
12.30 «ШАГИ К УСПЕХУ» С АЛИНОЙ КАБАЕВОЙ
13.30 «ОБЪЕКТИВ»
14.00 «НЕДЕЛЯ»
15.00 «РЕПОРТЕРСКИЕ ИСТОРИИ»
15.30 «ЧАСТНЫЕ ИСТОРИИ»
16.30 «ДОРОГАЯ ПЕРЕДАЧА»
16.40 «В ЧАС ПИК. ПОДРОБНОСТИ»
17.10 Х/Ф «НАВОДНЕНИЕ»
21.10 Т/С «4400»
23.00 «ФАНТАСТИЧЕСКИЕ ИСТОРИИ»: «МАШИНЫ УБИЙЦЫ. АТАКА НА ЛЮДЕЙ»
00.00 «ОЧЕВИДЕЦ» ПРЕДСТАВЛЯЕТ: САМОЕ ШОКИРУЮЩЕЕ»
01.00 «МИРОВОЙ БОКС: ВОСХОДЯЩИЕ ЗВЕЗДЫ РОССИИ»
02.00 «СЕАНС ДЛЯ ВЗРОСЛЫХ»

СТС - «БАЙКАЛ»

06.09, 06.30, 07.02, 07.20, 08.30, 08.55, 00.20, 00.45, 01.25, 01.55, 02.20, 02.50, 03.20 СКАЖИ НА СТС-БАЙКАЛ
05.55, 07.05, 08.15, 09.12, 11.10 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ: БУРЯТИЯ
06.00 Х/Ф «БРИЛЛИАНТОВАЯ ЛОВУШКА»
07.50 М/Ф «КАНИКУЛЫ БОНИФАЦИЯ»
08.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
08.30, 16.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
09.00 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ»
09.15 САМЫЙ УМНЫЙ
11.00 ГАЛИЛЕО
12.00 СНИМИТЕ ЭТО НЕМЕДЛЕННО
13.00 М/С «ЯСОН И ГЕРОИ ОЛИМПА»

14.00 М/С «ШОУ ТОМА И ДЖЕРРИ»
15.00 М/С «ЛЕГЕНДА О ТАРЗАНЕ»
16.00 6 КАДРОВ
17.00 СТС ЗАЖИГАЕТ СУПЕРЗВЕЗДУ РАНЕТКИ ДРАМЕДИ 2 С.
20.58 «СКАЖИ!»
21.00 Х/Ф «МИСТЕР И МИССИС СМИТ»
23.15 ХОРОШИЕ ШУТКИ
01.15 Х/Ф «ОТВЕРЖЕННЫЕ»
03.45 Х/Ф «ОТБОЙ»
04.10 МУЗЫКА НА СТС

ДТВ

09.00 УДАЧНОЕ УТРО
09.50 МУЗЫКА НА ДТВ
10.00 Х/Ф «ШПИОНЫ И ПРЕДАТЕЛИ»
11.00 ТЫСЯЧА МЕЛОЧЕЙ
11.20 НЕОТЛОЖНАЯ ПОМОЩЬ
11.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
13.25 «КАЛАМБУР»
14.30 Х/Ф «АЗАРТНЫЕ ИГРЫ»
16.30 Т/С «МЕРТВАЯ ЗОНА СТИВЕНА КИНГА»
17.30 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
18.30 Х/Ф «ЛЮБОВНИЦА»
20.30 Х/Ф «ШПИОНЫ И ПРЕДАТЕЛИ»
21.25 Д/Ф «ПРИГОВОРЕННЫЕ ПОЖИЗНЕННО»
22.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
22.55 Х/Ф «ВОЗМЕЗДИЕ»
01.00 Х/Ф «С.S.I. МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЬЮ-ЙОРК»
02.00 Т/С «МЕРТВАЯ ЗОНА СТИВЕНА КИНГА»
03.00 ТЕРРИТОРИЯ ПРИЗРАКОВ
03.55 Т/С «МОРСКАЯ ПОЛИЦИЯ: СПЕЦИОТДЕЛ»
04.55 Х/Ф «ЛАС-ВЕГАС»
06.00 «ЗВОНОК УДАЧИ»

Дэлхэйн бэлигэй
дээжэнээ

(Эхинийн ургахи дугаарнуудта).

Гүн нойрто абтаба Гайавата;
Гүгэнэхьень соносоно нойртоо
Вавоноса хүнийн шубуухайн
Вигвам дээрэн гансаарданги.
Хадын харьялаа горхоной
Хүбшэ ойтой зугаалхьень,
Харанхы соо эли соносоно.
hүнийн нэрюун нэбшээдэ
нэршэгэнэдэн мододой мүшэрэй
Уяханаар найгалзахы онигно.
Ой хүбшын абьян бүхэнийн
Ойлгосотой тодо нэн Гайаватын
Гүнзэги нойр соо дууһандаа.

Долоодохи хоногтонь масагай
Умда, эдээ абанхай,
Үүрээр Нокомис эрбэ,
Уйлан хайлан хэлбэ: -
"Үлэн хооһон байхадаа,
Үхэхэш холо бэшэл даа".

Юушье тэрэ эдигбэгүй,
Юунэйшье ойронь хүрбэгүй,
Ийгжэл тэрэ үгэлбэ:
"Үдэш болохые шүлээ,
Үдэрэй ходорон ошоһые
Шух-шух-га шонхорой дохёолхые
Шагналайши суг, Нокомис!"

Уйлаһаар бусаба Нокомис,
Үлэн хооһоор байжа,
Үлбэртэжэ үхэхэһөөнь айба.
Гайавата гажаран Мондаминие
Гашуудалтай хүлээһээр үлбэ.
Наранай орохо зүг тээһээ
Натагар ута һүүдэрнүүд
Нута дайдаар бии боложо,
Баруун Уһанай нйруу дээр
Бууба наран аалихан,
Намарай улаан набшаһанай
Намдууханаар уһанда шэнгэншүү
Шургаба сээл гүнзэги руу.

Мандомин үүдэндэн эрэнхэй,
Мэндэшэлжэ байбал энебхилэн.
Шубуунай үдэнүүд толгойдонь
Шэмэг хайханаар харагдана,
Үһэнийн сулгы алтаншуу,
Хубсаһаниинь шара ногоохон.
Нойрмогтоо мэтэ Гайавата
Найгаһаар урдаһаань бодобо.
Байха хүсээ зангидан,
Барилдажа зоригтой эхилбэ.

Тэнгэри газарай ниилсэ
Тэдэ тэмсэбэ ана-мана!
Гүльмэдэ оронон хилмэдэл,
Гүн руу уһанай буялдананшуу
Гүльмэ таһара татахаар
Гайаватын зүрхэн булгилба.
Улаан шуһаар соробхилоншуу
Урбалдаба тэнгэри хаягаараа.
Зуугаад наран огторгойдо
Зуралзан тэмсэлын шэртэлэй.
Гэнтэл мэдэхэдэ Гайавата
Гансааран үлэшөөд зогсолэй.

Хатуу шанга тэмсэл соо
Халашоод, бөө шэшээрүлэн,
Гайавата найган зогсоо нэн.
Газарта тэрэнэй урдань
Хубсаһаа, үдээ уржуулан,
Хайрата Мондамин амигүй
Хэбтээ нэн үдэшин наран дор.

Тэмсэлдэ илагша Гайавата
Тэрэнэй үгөөрнь болоол нэн:
Хубсаһыень Миндаминай тайлаба,
Хухарһан үдэдыень хуряаба.
Хүрһэндэ булаһынгаа урда
Газарыень оролдосотой элдэбэ.



ГАЙАВАТА ТУХАЙ ДУУЛАЛ

Гашуудалта намагай оршондо
Шух-шух-га шонхор уйдхартай,
Шуухиран хашхарба гунигтай.

Гэртээ, Нокомисай вигвам
Гайавата бусажа эрбэ.
Тэрэ үдэш масаглалын
Түгэсөө нэн долоон хоногын.
Тэмсэгшэ тэрэхэн дайдаа
Тэмдэглэжэ хадунхай Гайавата.
Бороо, наран доро орхигшо
Мандоминие булаһан дайдаа,
Наруули тэрэ талаяа,
Мартангүй эрьжэл байдаг нэн.

Хоног бүридэ Гайавата
Хүүрыень эрьедэг болоо нэн.
Булаһын газар элдэдэг,
Буртаг үбһыень түүдэг нэн.
Үлэн хирээнүүдые үдэдэг,
Эшхэрэн тэдэниие туудаг нэн.

Тийн байтар ногоохон эшэ
Тэндэнэнь ургажа гараба.
Хойноһоонь хубарин үшөө
Хэдэн эшэнүүд бултайба.
Зунай дулаахан үдэрнүүдтэ
Залаата ургамалууд үндыбэ.
Алтаалмал гоёхон гээгэтэй
Арбай хүхэрүүдэдэ гарсайдаба.
Бахарһан Гайавата хашхарба:
"Баран зоной хани Мондамин!
Бүгдэндэ ашатай Мондамин!"

Ооголбо тэрэ Нокомисые,
Ооголбо Ягу үбгые.
Шанга тэмсэлээ, илалгаа,
Шэдитэ энэ үзэгдэлые
Хөөрөөд, ногоохон хүхэрүүдэ
Харуулжа, тэдэндэ: "Тэнгэрийн
Хамаг зондо хэшэг гээшэ", - гэбэ.

ГАЙАВАТЫН НҮХЭД
Бэлиг түгэдэр хоёр нүхэд
Бии бэлэй манай Гайаватада.
Баясаха, гажарха үедэн
Бата тулга болодог тэдэ:
Агуу хүгжэмшэ Чайбайабос,
Абарга хүсэтэ Квазинд бэлэй.

Вигвамуудайн хоорондын зүргэ
Буртагта даруулахы мэдэдэггүй нэн.
Эдэб зэрэб хүүр, хоб үгэ
Эбыень таһалха аргалгүй нэн.
Хамагаа хоорондоо зүбшэжэ,
Хамагаа гурбуулан хэлсэжэ,
Сэхэ сээр сэдхэлхээ
Сэсэн үгээ тааража,
Арад бүрийн уладуудай
Амгалан байдалай түлөөдэ
Арюун бодол түхөөдэг нэн.

Гайаватын эрхим нүхэрын
Гайхамшаг дууша хүгжэмшэн,
Дүтэ хэнтэйшье сасуулшагүй,
Дүмүүшэ зантай Чайбайас нэн.
Сэрэгтэ яабал эрэлхэг,
Сэбэрхэн басагандал хитүүхэн,
Голой бургааһандал уяхан бэетэй,
Гуа маралдал гэшхэдэлтэй бэлэй.

Дуулажа эхилбэнь тэрэнэй
Дүтын айлууд суглардаг нэн.
Гэргэдэй, сэрэгшэдэй сэдхэлэйн
Гунигламаар, бахархамаар уянгалан,
Чайбайабос жэмбүрдэжэ дууладаг нэн.

Хуһан жэмбүүрээ үлээхэдэн,
Хүбшын жэгүүртэд уяржа,
Хуряадаг бэлэй лэ дуугаа.
Аалидадаг нэн хадын горход,

Аджидома анираа хаташадаг,
Амхай Вабассо нэгэл байрадаа
Анжаран зогсоод шагнадаг нэн.

Тиймэ даа!
Дуугаа хуряагад Сибовиша
Үгэлбэ: «Ай, Чайбайабас! Намайе
Уянгата дуундаа хургыш даа!»

Тиймэ даа!
Овейса шубуухай жүтөөрхэнги
Үгэлбэ: «Ай, Чайбайабас! Намайе
Уянга хайхан дуундаа хургыш!»

Тиймэ даа!
Аялдар хүхюухэн Овейса
Үгэлбэ: «Ай, Чайбайабас! Намайе
Алая хүхюун дуундаа хургыш!»

hүнийн шубуухай Вавонэйса
hүхирбэ: «Ай, Чабайабас!
Намайе хургыш уйдхарта
Дуунуудайнгаа уянгын абяанда!»

Дэлхэй дайда тэрэнһээ
Дуулажа, уянгалжа хураба.
Халуун сэдхэл бүхэниие
Хүгжэм дуугаараа уруулан,
Эрхэ сүлөө, инаг дура,
Үзэмжэ хайханиие, найрамдал
Уянгалхадаа, хэтэдэ мүнхэ
Саада наһан тухайда,
Понима дээдын орониие,
Буянтанай жаргаланиие дурсадаг нэн.

Гайаватын сэдхэлдэ хүндэтэйл
Гайхамшаг хүгжэмшэ дуушан,
Дабтагдашагүй дээгүүр бэлигтэн,
Даруу номгохон Чайбайабоста
Уянга дуунуудайн хайханда,
Урин зантайдань дуратайл нэн!

Тэрэнэй зүрхэндэ сэнтэй нэн
Тэнюун абари зантай,
Тэнсэлгүй хүсэтэ Квазинд.
Аажам дэлгэр зантайдань,
Абарга хүсэтэйдэн дуратайл нэн.

Айдар наһандаа Квазинд залхуу,
Аалин, саадын наһанда эзэлгдэнги,
Хэнтэйшье нүхэсэжэ наададаггүй,
Хээээдшэ заһаһалхаа ошоодоггүй,
Хээрэ гаража агнадаггүй,
Хүнһөөл хаа ондоохон зантайл нэн.

Хэлэбэ нэгэтэ эхэнь:
«Квазинд хэндээшье туһагүйлши.
Зундаа нойрмогтоо мэтэ
Зоргоороо зайналай дайдаар,
Гараа хүлшөөнэш үбэлдөө
Гуламтын галда вигвамай.
Янгинама үбэлэй хүйтэндэ
Ябанаби заһаһалжа, тийхэдэмни
Ямаршье туһагүй хэбтэнэлши.
Губшуурни үүдэнэй дэргэдэ
Гордойго хүрэнһэн үлгөөтэй.
Бушуу бодолши, гаража,
Бажуугаад, һалхинда хатаалши!»

Шандарууда даруулан гуламтаһаа
Шархаһаар Квазинд бодобо,
Газашаа дуугайхан гараба.
Губшуур яаралгүй абажа,
Гамгүй бажуухадань, мүльһэтэһэн
Хагдан ногоондол бутаран,
Хяара хүрэжэ тэрэн
Хэндээшье хэрэггүй болошобо!
Эды ехэ хүсэһөөнь
Эбдэрээшьегүйдөө яхал нэм!

«Квазинд! — гэбэ эсэгэн, —
Хоюулан агнаһаа ошоёлши!
Номо хуршайа ходоодо
Нугара хухара татадагши.
Барихан ангуудыем ойһоо
Вигвамдаа асардаг бололши».

Хабшал соогуур урдаһан,
Хадын горхо уруудабад,
Эрьын элһэндэ мүрлэһэн,
Эдэб ангуудай мүр шэнжээд,
Гүрөөһэ, бизонуудые мүрдэбэ.
Тийн саашаа ябахын аргалгүй
Тэмгэ унаһан модод
Тэдэнэй зүргэ дээрэ хэбтэбэ.

«Бусаха баатай болободи,
Бэшэ яахыншье аргалгүй!
Габшагай хэрмэн, жэрхишье
Гаража энээгүүр шадахалгүй!» — гээд,
Гаһаһаа нэрэжэ эсэгэн
һанаанда хатан хууба.

Дууһаагүйдэ гаһанайн тамхинай
Дардам харгы бии болошобо:
Зүүлжэ, баруулжаны шээлбэ
Зэбэ шэнгээр наһадые.
Квазинд арбагайдаба хушануудые —
Харгы дары сэбэрлэгдэшэбэ.

Хүдөөдэ наадаһан эдиршүүл:
«Квазинд! — гэлдэн ооголбо. —
Байса тохогонолдоо юундэ
Байшоо гэһэнбши наадахагүй.
Шумууһан наашаа ерыши,
Шулуу шэдэжэ наадалайши».

Харюусабагүй тэдэндэ Квазинд,
Хахадшье үгэ унагаабагүй.
Хабсагайе хам тэбэрижэ,
һоглоро татан абаад,
һэнжэгдээд толгой дээрэ
Уһа руу шэдэжэрхибэ тэрэнээ,
Ураскал түргэн Повэтин руу.
Үлэшгэлэй тэндэ тэрэ байса
Уһанай оёорһоо урғаншуу.

Хөөһэтэжэ салгидан урдаһан,
Харьялаа Повэтиние уруудан,
Квазинд нүхэдтэйгөө тамарба.
Бобрнуудай удамарша Амикын
Бурьялан ураскалтай тэмсэн,
Уруудаха, үгсэхыень нэтэрүү
Удабашыегүй тэрэ обёорбо.

Удаан бодожо байнгүй,
Уһа руу хүрэбэ Квазинд.
Айхатбар гүнзэги уһан соо
Амикые тэрэ эрьюулбэ,
Уһанай оёорһоо шунган,
Үни удаан мүрдэбэ.
Нүхэдын гэмшэбэ: «Квазиндамнай
һалаба, үхэбэ гэһэл даа,
Уһанда орожо хосорбол даа!»
Ээм дээрээ үргэлһэн,
Удамарша боброй арһанһаа
Уһа шожогоносо гоожуулаһар
Гаража ерээл даа Квазинд.

Иимэл юм даа Гайаватын
Үнэн хоёр нүхэдын.
Сэнтэй хайхан тэдэнтээ
Сэдхэлээ зугаа дэлгэжэ,
Арад бүрийн уладуудай
Амгалан байдал тухайда
Аргалгүй наһаата болодог нэн.

Михаил БАТОИНАЙ оршуулга.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха).



ҮЛБГЭРЭЙ ДАЛАЙ

Бурхан Базын түүх-намтар

СУТРА О МУДРОСТИ И ГАУПОСТИ

Легенды, рассказанные самим Буддой



ИЗДАТЕЛЬСТВО ОЛО-РЕГИОНАЛЬНАЯ КНИГОТРАФИЯ

УЛАН-УДЭ-2008

(Үргэлжлэл. Эхинийн урдахи дугаарнуудта).

28. АШОКА ХААН ТУХАЙ ЗҮЙЛ

Иигэжэ минии соносоһон нэгэн сагта Илажа Түгэс Нүгшэһэн бурхан Илагша хан хүбүүнэй сэгэлигтэ Этигэлгүй эдээн үгэлэгтэн баясхалангай хүрээндэ заларан бууба ха. Тэрэ сагта Илажа Түгэс Нүгшэһэн бурханай Анандагатаа хамта бадарай эдэ үгэдэг газарта ошоходонь, зуурандань хэдэн бишыхан хүбүүд нангай гэр байсан, мүн юумэ хадагалдаг газар бүтээжэ, эрдэни зэндэмэниие тооложо наадажа байба. Бурханай морилхые нэгэ хүбүүнийн холоһоо хаража баясаад, «буян үргэхэм!» гэжэ сэдхээд, сан болгон табинан шоройһоо нэгэ адха абаад, бурханда үргэхэ гэхэдээ, өөрөө набтархан дээрэһээ хүрэхгүй байжа, үргэжэ шадабагүй. Тэрэ хүбүүн нүгөөдэдөө:

- Ши бүхыгөөд үгэ, би дээрш гэхээд, энэ шоройе бурханай бадар аягада хэжэ үгэһүү гэхэдэнь, тэрэ хүбүүн үгөөрнэ бүхыхэдэнь, хүбүүхэн тэрэнэй мурэ дээрэ гараад, нэгэ адха шорой бурханда үргэхэ гэхэдэнь, бурхан урдаһаань тодожо, бадар аягадаа хүүлэжэ абаба. Тиигээд Анандааа үгэжэ:

- Энэ шоройе шэнгэрүүлээд, хүмэ хиидтэ сүршээрэй. Ананда аа, энэ жаахан хүбүүн найхан сэдхэлхээ намда адха дүүрэн шорой үргөө. Тэрэнийнхэ хүмэдэ сүршэһэн буянай ашаар нирваан болоходом, зуун жэлэй үнгэрһэнэй һүүлээр тэрэ хүбүүн Ашока нэрэтэй хаан божон түрээжэ, бүхыжэ үгэһэн хүбүүн тэрэнэй түшэмэл боложо түрөөд, замби түбиие эзэлжэ, гурбан эрдэнийн эрдэмүүдые хамагта алдаршуулаха, шарилыем үргэн дэлгэрээр тахиха юм. Замби түби дээрэ найман түмэн дүрбэ мянган субарга нэгэн сагта бүтээжэ, - гэжэ зарлиг болоходонь, Ананда баясан бэшэржэ, Илажа Түгэс Нүгшэһэн бурханһаа иигэжэ асууба:

- Түүншэлэн ерэнэн бурханай эртэ урда ямар буян үйлэдһэн дээрэһээ шарил дээрэн тэды олон субарга бодхообо гэшэб?

- Найтар соносоод, ухаандаа тогтоожо аба. Би шамда номноһуу. Эртэ сагта тоо томшогуй оло дахин галабай эрехын урда тээ замби түби дээрэ Тахиха Шадагша гэжэ хаан байгаа хэн ха. Тэрэ хаан найман түмэн дүрбэ мянган үшүүхэн хаашуултай бэлэй. Тэрэ хаанай засаглажа байхада. Бурса гэжэ нэрэтэй бурханай юртэмсэдэ морилжо ерэхэдэнь, тэрэ хаан түшэмэлнүүдтээ хамта дүрбэн зүйлэй хэрэгтэй юумэ бэлдээд, бурханда, гэлэн сахилтанай хубарагуудта үргэхэ гэхэ. Тэрэ сагта хаан ба уласай хамаг хүмүүн ходо бурханаа тахин мургөөд, үргэн хүндэлбэ. Бусад үшүүхэн хаашуул буян үйлэдэбэгүй. Тэдэ холын хизаарай үшүүхэн хаашуул ба улас иргэниие номдо оруулахын тулада «Бурханай хүрэг зуруулаад, үшүүхэн хаашуулаа үгэхэ юм байна», - гэжэ сэдхээд, олон тоото зураашадые суглуулжа, зарлиг болобо:

- Таанад барандаа бурханай бөөе найнаар зурагты! - гэхэдэнь, тэдэ зураашад бурханай нюдэнэй үмэнэ ошоод, бэлгэ шонжын үзэжэ зурахадаа, нэгэнииншые дүрэ түхэлынь гаргажа шадабагүй. Тийхэдэнь бурхан өөрөө будаг шэрэ эдхээд, нэгэ хүрэг зураад үгэхэдэнь, зураашад тэрэниинхэ нажаагаад, найман түмэн дүрбэ мянган түгэс бэлгэтэ хүрэгүүдые зураа хэн ха. Тэдэ хүрэгүүдые үшүүхэн хаашуулаа тус тустань нэжээд-нэжээдээр эльгээгээд:

- Та, хаашуул, хамаг улас иргэн зон бүгэдээрээ бурханай энэ хүрэгые сээг, хүжэ болон хамаг хэрэгтэй зүйлөөр тахижа, зальбаран мургэгты, - гэхэн тунхаг тараахадань, тэдэ улас иргэн Түүншэлэн ерэнэн бурханай хүрэгые үзээд, маша ехээр баясан бэшэржэ, үргэн хүндэлэн тахиба.

- Ананда аа! Тэрэ сагта тэрэ ушартахи Тахиха Шадагша хаан хадаа энэ би болоноб. Тэрэ сагта Түүншэлэн Ерэнэн бурханай найман түмэн дүрбэн мянган хүрэгые зуража, хамаг үшүүхэн хаашуулаа үгэһэн буянай ашаар хааншые түрлөөд олоходоо, дээдэ изагуурга тэнгэрийн хаан Хурмаста болон түрээжэ, зүһэ үнгэ түгэдээр болон гушан хоёр бэлгэ ба наян үлбгэрөөр шэмэглэгдэн, элитэ туйлаһан бурханай хутаг олоо бэлэйб. Нирваан болоходом, шарил дээрэмни найман түмэн дүрбэ мянган субарга бүтээгдэхэ юм.

Бурханай иигэжэ зарлиг болоходо, Ананда болон нүхэдэнь элитэ баясажа, даган бэшэрбэ.

29. АЛТАН ДОМБО ТУХАЙ ЗҮЙЛ

Иигэжэ минии соносоһон нэгэн сагта Илажа Түгэс Нүгшэһэн бурхан Ширавасун балгасай Илагша хан хүбүүнэй сэгэлиг

соо Этигэлгүй эдэ үгэлэгтэн баясхаланга хүрээндэ заларжа бууба хэн ха. Тэрэ сагта гэлэн сахилтан зунай сагай гуримаар буубанаа, тэндэһээ гаража, Илажа Түгэс Нүгшэһэн бурханай заларжа бууһан газарта ошобо хэн ха. Бурханийн тэдэ ламбагайнартай үнинэй уулзаагүй байһан хадаа тэдэндээ нигүүлэхсы сэдхэхэ түрээжэ, мянган хигээс түгэсэһэн хүрдэ тэмдэгтэй мотороо дээшэн үргөөд, тэдэ гэлэн сахилтаниие хүндэлжэ:

- Үбшэн тахал үгы гүг, амгалан гүт? - гэжэ зарлиг болобо. Ехэ эрдэм гүйсэһэн бурханайнгаа гэлэн сахилтаниие эды найханаар хүндэлжэ байхынь хаража, Ананда гайхаад, Илажа Түгэс Нүгшэһэн бурханда хандажа:

- Бурхан аа! Юртэмсэ дээрэ эгээл дээдэ эрдэмтэй, сэдхэхэгүй бэлгэ бэлэгтэй аад, та үшүүхэн сэдхэхэ бариха, эдэ гэлэн сахилтаниие хүндэлжэ шалтагаантай юун бэлэй? - гэжэ асуухадань:

- Ананда аа! Эртэ нэгэн сагта тоо томшогуй, сэдхэхэгүй оло дахин галабай эрехын урда тээ замби түбин Варанаси гэжэ уласта зөөри суглуулан хуряаха талаараа айхабтар шадамар нэгэ гэрэй эзэн байгаа хэн ха. Ямар нэгэн эд таваартай болоол хаа, тэрэнээ худалдажа, алтан болгоод, нэгэ алтан домбо бүтээгээд, дэрэ дороо хадагалба гэхэ. Тэрэ мэтээр ямар эд бараатай болоноб, тэрэнээ бээдэ эдлэнгүй, гансал алтан болгожо, олон жэлэй туршада долоон домботой болоод, тэдэнээ газар доро булаба хэн ха. Хожомой нэгэ сагта тэрэ гэрэй эзэн үбшэлжэ үхэхэдөө, тэдэ алтан домбонуудаа хурисан ташаяажа, хорото могой боложо түрөөд, тэрэ алтан эдлээ хэбтэбэ. Үни удаан сагай үнгэрхэдэ, тэрэ балгас хушаран хандаржа, хэнэйш хуудатгүй хооһон газар болобо гэхэ. Тэрэ могой олон жэлэй үнгэрхэдэ үхэхэдөө, дахиад лэ могой болон түрээжэ, мүнөөхи алтан домбонуудаа орёгоод хэбтэдэг байгаа. Гэхэ мэтээр олон түмэн жэлнүүдтэ ходо могой болон түрөөд лэ тэрэ алтан домбонуудаа хахидаг байгаа. Эгээ һүүлшынгээ түрэлдэ баһа могой болонхой мүнөөхи домбонуудаа хахижа хэбтэхэдээ, уйдхарта эзлэгдэн: «Би энэ алтанда хурисан ташаяаһан дээрэһээ муу түрэлтэ могой болон түрээжэ, зобожо байнаб. Одоо эдэ алтатой домбонуудаа буянай орондо үргөө наам, найн байха хэн ха. Олоной ябадаг аянай харгын хажууда үсхэн үбһэ ногоон соо хоргодон хэбтээд, иишэ тиишээ ябаһан хүнүүдые дуудаха байна» - гэжэ сэдхээд, харгын хажууда ошожо хоргодоод хэбтэхэдэнь, харгыгаар нэгэ хүн ябаба ха. Могойн тэрэ хүниие ооголодонь, тэрэ хүн иишэ тиишээ хараашалаад, юунэйш үзэгдэхгүйдэ, саашаа ябахатайн ади, тэрэ могой дахин ооголбо:

- Ай замшан, минии хажууда ерэ, - гэжэ дуугархадань:

- Ши намайе дуудана гүш, яаха гэбши? Маша ехэ хоротой амитан, ши намайе алахадаа болохош, - гэхэдэнь:

- Би шамда үнэхөөр хоро хэрэ гээ наа, хажуудам ерээшгүй нааш, хонхо хүрээжэ шадахаб, - гэжэ хэлэхэдэнь, тэрэ хүн айжа, могойн хажууда ерээб гэхэ.

- Намад нэгэ алтан домбо бии юм. Тэрэ домбоёо буян хэһын тулада шамда үгөө наам, ши буян хэжэ шадаха гүш? Хэрбээ буян хэжэгүй нааш, би шамда хоро хүргэхэб, - гэжэ могойн хэлэхэдэ:

- Би буян хэжэ шадахаб, - гэжэ тэрэ хүнэй хэлэхэдэ, могой тэрэ хүниие алтан домбоһоо хажууда дахуулжа ошоод, нэгэ алтан домбо үгөөд, иигэжэ хэлэбэ:

- Ши энэ алтан домбо абажа ошоод, бурсан хубарагуудта тахил болгон үргэжэ буян хэ. Тэрэ буян хэжэ үедөө ши намайе эндэһээ абажа ошоорой, - гэжэ захирхадань, тэрэ хүн алтатой домбынь абажа ошоод, бурсан хубарагуудта, гэлэн сахилтанда үргөөд, иигэжэ хэлэбэ:

- Энэ хадаа нэгэ хорото могойн алтан болоно. Энэ алтан домбые тэрэ могой бурсан хубарагуудта тахил болгон үргөөд, буян түгөөгты гэжэ эльгээгээ. Энэ алтаар эдэ хоол, эд бараа бэлдэжэ, буянай хэгдэхэ дээр тэрэ могой эндэ ерэхэ юм, - гэжэ хэлэхэдэнь, тэрэ бурсан хубарагууд тэрэнэй үгые зүбшөөжэ, тэрэ алтаар эдэ хоол ба хэрэгтэй болохо бүхы юумэ бэлдэбэ. Буян хэжэ үдэртөө тэрэ хүн нэгэ ехэ араг үргэөөд, хорото могойн хэбтэһэн газарта ошобо. Тэрэ хүнэй ерэхэдэ, могой ехэтэ баясаба. Тэрэ хүнэй арагтаа могойе хэжэ арадаа үргэлөөд ябахадань, зуурандань нэгэ хүн ушаржа:

(Үргэлжэлэһын хожом гараха).



ТИБЕТСКАЯ КНИГА МЕРТВЫХ

Психологический комментарий доктора К.Г.Юнга

(Продолжение. Начало в предыдущих номерах).

УКАЗАНИЯ ТОМУ, КТО ПРОВОДИТ ОБРЯД:

Таким образом, при неспособности расстаться с влечением и отвращением, те, кто имеют наименее развитый ум, и те, кто обладают дурной кармой, могут найти прибежище среди животных. Способ отвлечься от этого заключается в том, чтобы, снова обратившись к нему по имени, сказать так:

«О высородный, если ты не способен избавиться от влечения и отвращения и не знаешь секрет выбора двери в лоно, то, какие бы из указанных видений ни появлялись, обратись к Драгоценным Трём Телам, и пусть они станут твоим прибежищем. Молись Великому Сострадающему. Шагай с высоко поднятой головой. Познай себя в Бардо. Отбрось всю слабость и привязанность к своим сыновьям и дочерям или к иным оставленным родственникам. Они тебе не пригодятся. Иди на Белый Путеводный Свет дэвов или на Желтый Путеводный Свет мира людей: войди в великие дворцы из драгоценных металлов и в прекрасные сады».

УКАЗАНИЯ ТОМУ, КТО ПРОВОДИТ ОБРЯД:

Повтори это обращение к усопшему семь раз подряд. Затем следует вознести «Мольбу к буддам и бодхисаттвам»; «Путь благих желаний, дающий защиту от страхов в Бардо»; «Основные слова, или стихи Бардо» и «Избавитель, или путь благих желаний, спасающий от ловушек или опасных узких проходов Бардо». Их нужно прочитать трижды. Также следует прочесть «Тахдол», который освобождает совокупность тела. Затем также следует прочесть «Обряд, который сам по себе дарует Освобождение благодаря склонности».

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С помощью чтения оного должным образом, те верующие или йоги, которые преуспели в понимании, могут наилучшим образом воспользоваться Перенесением в момент смерти. Им не нужно будет пересекать Промежуточное Состояние, и они отправятся по Великому Вертикальному Пути. Другие, которые несколько менее опытные в духовных вещах, отправятся по вертикальному пути из Чёндия Бардо после того, как узнают Ясный Свет, Те, кто еще менее сведущ, будут освобождены - в соответствии со своими личными способностями и кармическими связями - когда перед ними явятся Мирные и Гневные Божества в течение первых двух недель пребывания в Чёндия Бардо.

Поскольку существует несколько поворотных пунктов, освобождение будет получено в том или ином из них через узнавание. Но те, кто обладает очень слабой кармической связью, чей разум слишком затмнен дурными деяниями, должны будут опускаться все ниже и ниже и окажутся в Сидпа Бардо. Тем не менее, поскольку существует много видов подготовки к встрече с моментом истины или напоминаний, сравнимых со ступеньками лестницы, освобождение должно быть обретоено с помощью одного из них через узнавание. Но те, кто имеют самые слабые кармические связи, не могут узнать, поскольку не могут совладать со страхом и ужасом. Для них существуют различные пошаговые учения для закрытия двери в лоно и для выбора двери в лоно; и на одной из стадий они должны освоить способ создания мыслеобраза и применить его безграничные достоинства, чтобы возвыситься свое собственное состояние. Даже самые неразвитые из них, подобные животным, будут способны, обратившись за помощью к высшим силам, удержаться от вхождения в несчастные состояния; и, обретя великий дар в виде наделенного совершенствами свободного человеческого тела, при следующем рождении найдут себе гуру, который будет их другом и наставником, и примут спасительные обеты.

Если усопший, пребывая в Сидпа Бардо,

услышит эту Доктрину, то это будет все равно, что соединить звенья цепи добрых деяний. Это как поместить желоб в проломленную сточную трубу. Таково это Учение.

Те, кто обладает тяжелой кармой, не могут не освободиться, если услышат эту Доктрину и поступят в соответствии с ней. Если спросить, почему, то ответ будет таков: происходит это, потому что в это время являются, чтобы принять усопшего, все Мирные и Гневные Божества, а с ними вместе приходят принять его также мары и зловредные духи, и простое слушание этой Доктрины переворачивает его взгляды, и обретается освобождение. Ибо нет у него опоры из плоти и крови, но лишь ментальное тело, которое легко поддается воздействию. Как бы глубоко в Бардо ни забрел усопший, он услышит и придет, ибо обладает некоторой способностью сверхъестественного восприятия и ясновидения. Разум же способен измениться или поддаться влиянию через мгновенное воспоминание и осознание. Посему сие, т. е. Учение, приносит здесь великую пользу. Оно подобно катапульте. Чтобы понять ее действие, нужно представить, что, если большую деревянную балку или бревно, которую не смогут снести и сотня человек, положить на воду, то ее можно легко перекинуть по воде куда угодно. Это как удечка, с помощью которой управляют лошадью.

Посему, подойдя близко к телу того, кто только что ушел из жизни, если таковое тело присутствует, ярко внушай сию науку духу усопшего, снова и снова, пока из ноздрей его не начнет выходить кровь и желтая слизь сукровица. В это время труп не следует тревожить. Правила, которые следует соблюдать для того, чтобы это внушение принесло результат, таковы: ни одно животное не должно быть убито из-за усопшего; родственники не должны плакать или издавать скорбные причитания рядом с мертвым телом; пусть семья совершает праведные деяния как можно дальше от тела.

Сия Великая Доктрина «Бардо Тхёдол», равно как и другие религиозные тексты, могут толковаться мертвым и умирающим и по-другому. Если эту Доктрину соединить с «Руководством» и читать вслед за «Руководством», то она становится очень эффективной. И в других случаях ее следует читать как можно чаще.

Слова и смысл следует заучивать на память каждому; и, когда смерть неизбежна и наблюдаются признаки смерти, умирающему, если силы ему позволяют, следует читать эту книгу самому и размышлять над смыслом. Если силы не позволяют, тогда пусть друг прочитает ее для него и позаботится, чтобы слова и смысл ее хорошо отпечатались в памяти усопшего. То, что это принесет освобождение, не вызывает сомнений.

Эта Доктрина, которая освобождает тем, кто ее видит, без какой-либо медитации или садханы. Эта Мудрая Доктрина освобождает через слушание или через видение. Эта Мудрая Доктрина освобождает тех, кто обладает огромной дурной кармой, открывая им Тайный Путь. Не забывай ее смысл и слова, пусть даже тебя преследуют семь мастифов.

С помощью этого Избранного Учения человек обретает состояние будды в момент смерти. Если бы будды Трех Времен Прошлого, Настоящего и Будущего задались такой целью, Они бы не смогли найти доктрину, превосходящую эту.

Так завершаются Мудрые Капли Сердца Доктрины Бардо, называемой «Бардо Тхёдол», которая освобождает заключенные в тела существа.

ЗДЕСЬ ЗАКАНЧИВАЕТСЯ «ТИБЕТСКАЯ КНИГА МЕРТВЫХ».

Перевод с тибетского на английский Кази Дава-Самдуна. Перевод на русский А.Боченкова. Редактор д-р Ивэнс-Вентц.



2008 он - Хүүгэдэй уншалгын жэл

Баснинууд

АНГУУДАЙ ХААНИИЕ ПУНГАЛГА

Ангуудай ехэ уласта Ахалагша агуу хаанаа пунгаха болоһон тухай нураг суу тараба ха. Аяар арбаад арьяатад Хүндэ ямбага хаан болохо Хүсэл ханалаа мэдүүлээ нэн. Аглаг хүбшэдэ, талада Аймшагтай идхалга үнгэржэ, Хуулига пунгалтын үдэр Хурданаар хүржэ ерээ нэн. Ордоһото хүгжэм доро Олон түмэн пунгалгад Амитад бүхэнөө хайрлаха Агуу хаанаа пунгаа нэн. Аша габьяа гаргажа, Алдаршажа түрүүлэн Ямар сууга арьяатан Ялас гэмэ хаан болооб Гэжэ олон ан амитад Гэнэгүй удаан хүлээбэ. Эреэн гүрөөһэн гээ наа, Эрид бургай зантай. Арсалан хаан болоо гү,- Айхаар түргэн сухалтай. Баабгай арайш таарахагүй, Балбайжа муухай залуу. Нармагшан, нээрээ, ямар хаб, намган зантай, нээхэлзүүр. Шоно үлэмжэ шунахай,



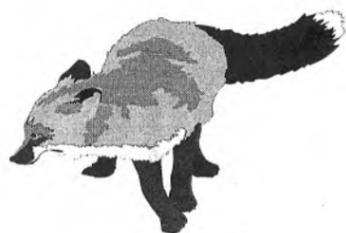
Шоодбори золг гэгдэдэг, Үнэгэн харата мэхэтэй, Үргэхэ ханаан байгаагүй. Хандагай абари муутай, Хара амяа харааша. Тэрзэгэр бодон гахай Тэнгэри өөдэ харадаггүй. Туулай, доргон, хэрмэнүүд Тулюур жэжэ амитадые Ямар амитад хаан болгоод, Янаа ябтайга болоно бэ! Хамагай дуугаар Бугые Хаанаар пунгаа бэлэй лэ. Харахада, Бугамнай Ханатай адар бөөтэй, Дарагар арагар эбэртэй Даруу номгон зантай Уласаа урма баяртай Ударидажа эхилбэ. Арсалан, эреэн гүрөөһэн Агсамнажа хүндэрнэ, Хара Баабгай ехэрхүү Хаанай үгэ дууланагүй. Хоро ханаан Шоно Холуур тойрон гарана. Харин Үнэгэн, нармагшан Хажууханнаань халангүй, Альбан жэльбэн зангаараа Амар заяа үзүүлэнгүй. Удаанш болонгүй Бугын Ударидаһан хаан улас Нарнин доройтожо захалба, халаха туйлдаа хүрбэ. Юун дээрэһээ уласнай Юрэндэггүйгөөр муудааб гээд, Амитад бэе бэдээ Асуудал табин гомдоо лэ. Абарга ехэ хүсэтэй, Ариун шэмэг эбэртэй Урин, номгон Бугада Ухаан дутана гэлсэжэ,

Хамаг арьяатад эблэжэ, Хан шэрээһэнь намнаба.

Дарга ноён болохоо Даншые ехээр горьдогшод Эгээл энэ бугадал Элэг наадан бологшол.

ҮНЭГЭН БААБГАЙ ХОЁР

Хүбшэ ойн ажахыда Хүдэлмэрилжэ байдаг Үүргэ ажалдаа бэрхэ Үнэн сэхэ Баабгай Шонтогор хушууга Үнэгые

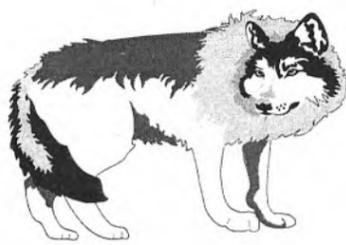


Шоо үзэн байжа, Хоёрой хоорондо гүйжэ, Хоб хошо зөөжэ, Ажахынгаа хэрэгтэ Альбан мэхэ гаргажа, Хулгайн мүрөөр харгылан, Худал үгэ тараана,- Гэжэ ангуудай суглаан дээр Гэмгүй шангаар шүүмжэлбэ. Үбгэн Баабгайн хэлээшын Үнэн байһаншые мүртэнь, Үнэгэн сухалаа хүрбэл даа, Үһөө үрзылгэн байбал даа. Хүбшынгөө нэрэ хухалхан Хүйхэр зантай Үнэгэндэ Донгодолго ашаха Долоон хоног соохоно Заһарха саг үгэхэ Зарлиг тогтоол гаргаад, Ангуудшые суглаанһаа Ан-бун тараа нэн. Харин шара Үнэгэн Хара Баабгайнаа хайшан гээд Хоро үһөөгөө абахаяа Хонон-үнжэн шэбшэбэ. Арга хургаая одоо Айхабтар найнаар бодоо. Ажал хэргээрээ Баабгайн Амбаар худар ороходонь, Үнэгэн түргэн гүйн гараад, Үүдыень суургалжархиба. Тэрэ сагтаа гүйдэлөөр Тэрзэгэр бүдүүн гэдэһэтэй Ангуудай хиналтын дарга Арсаланда ошобо ха. - Эндэ хая суглаан дээр Элдэбээр Баабгай хэлэжэ, Ангуудай дунда намайе Айхабтараар хардаа нэн. Харин өөрөө тэрэмнай Хара һабартаа дабирхайтай Хулгай дээрмэ хэдэг Хуулигүй арьяатан байшаба. Зүгын гэр хооһолжо, Зүдэр шууяа татаа нэн. Амбаар складта орожо, Амаргүй тонуул хэдэг лэ,- Гэжэ байжа Үнэгэн Гэмэрэн һагад хэлээ нэн. - Баабгайн зэмые гэршэлһэн Баримта шамда бии гү?- Гэжэ Арсалан дарга Гэдэргэдэн асууба. - Байнгүй яахаб, байха лэ. Баабгайн хорото хэрэгые Баран мүнөө элирүүлхэ Баримта сүм байна лэ.

ШОНО ДОКТОР

«Нюур дээрэ - нал нашан», Нюурганда - муу мэхэ» - Онһон энэ үгэ Одоол Шонодо таарана.

Олон хоногой туршада Олоо бэдэрээд, олоогүй Хооһон Шоно нэгэтэ Хонид үбшэлөө гэжэ

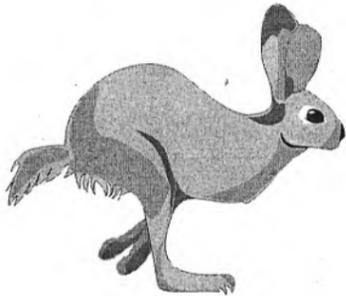


Хаанаһаашыеб дуулажа, Хара мэхэ ханаба ха. Аргашан боложо хубсалаад, Аймшагтай бүдүүзгэй юумэ Хотгошо нохойнуудһааш айнгүй Хонидой хорёо руу ороо нэн. «Эй, баарһад, үбдэшөө гүт? Эдэгэхэ байхат, эдэгэхэт... Али багтатнай үбдэнб? Аргалхабди, эмшгэлхэбди...»- Гэжэ Шоно Хонидто Гэжэгыме уринаар дуугарасагаан, Тарганиень шэлэжэ, Ташаа нюргыень барисагааба.

Мэхэтэй хүнүүд эгээл иимэ,- Мэдэжэ, танижа абатгы: Үгэ хэлэниинь - урин хонгёо, Үнэн ханалынь - тад ондоо.

ХУЛГАЙША ШАНДАГАН

Анханай үнэншэ нэгэ Шандаган Алдуу гаргажа, замһаа хадуурба. Колхозой огородһоо нэгэтэ Хоёр морхооб ходолон абаба. «Гэмгүй юм байна. Миинтэ!»- Гэжэ Шандаган олзуурхан бодобо. Хоёр-гурбаар, дүрбэ-табаар Ходо зулгаадаг, асардаг болобо. «Хая, боли, аягүй!»- гэжэ Хатаниинь хорижо бүри ядаба. «Олоной зөөри хулгайлаад яахашниб! Орхи!»- гэжэ түрэлхидынь аргадана, «Арбаад морхооб абахада, бараг даа!» Атагадш гэбэгүй манай Шандаган. «Ахир юумэнэй түлөө баригдаад, Алдар нэрээ хухархаш!»- гэжэ шангаран, Хатаниинь аргадажа ядаад,



Хашхаржа, хараажа оробол даа. «Хулгай хэдэггүй амитад угы. Хуули нуладал гээшэ ха. Харин миниихи юунш бэшэ, Хархые хараа наа, гайхахаш!»- «Хархые?»- «Хари даа... Гахайн бүхэли гуя, ташаа Гансаараа нүхэндөө абаашаа. Миисгэй, Нохой гэнэһүүдые Миин байна гэхэ гүш? Үнэгэн шубуунай мяха Үдэр бүхэндэ зооглоно. Хони хулуудаггүй Шоно Хомор болонхой, мэдэнэ гүш? Баабгай үхэр, мориинэ Баража ядатараа эдинэ бшуу»- «Ай даа, ямар жэрхэштэй Амитад бэ - дээрмэшэд, тонуулашад.

Харин ши тэрэ морхообоо Хая, хулгайгаа болуулали!»- «Хэды морхообой түлөөдэ Хэн мание мүрдэхэб? Бараг томо хулгайшадые Барижа, хаажа байгуулжа!»- Гэжэ дорюун Шандаган Гэнэгүйгөөр дуугарба. ...Харин энэ үедэ Харата хулгайтай тэмсэхэ Хатуу тогтоол гараба, Харуул, шалгалта шангадаба. Хулгайша олон амитад Хуулиин хинамжада абтабагүй. Баарһан Шандаган гансаараа Багса морхообтой баригдаба. Хамагай ехэ хулгайшан

гэгдэжэ, Хаалтада удаанаар оробо. Ябая,- гэбэ Үнэгэн. Яаралаар Арсалан хубсалба. Үнэхөөр ниитын амбаарай Үүдэ нээжэрхихэдэнь, Харата мэхэдэ ороһон Хайрата Баабгай байгаа нэн. Хайшан гэхэб - Баабгай Хара хэрэгээр оролдоо. Эгсэ хоёр жэлээр Эрхээз тиин хаһагдаа.

Үнэн зүбыень шийдэхэ Үүргээ дүүргэжэ шададаггүй, Үнэгэн мэтэ мэхэшэдэй Үгэдэ бэлээр ородог Арсалан шэнги амитад Али олон дайралдадаг.

БАСНИШАН ТУХАЙ БАСНИ

Нэрьезтэ энэ дэлхэй дээр Нэгэтэ Баснишан байһан гээ. Тэмсэл, байлдаа хэнгүйгөөр Тэрэ нуужа шададаггүй, Муу муухай зүйлүүдтэй Мундуу тэмсэл ябууддаг. Найн найханай түлөөдэ Дайн байлдаа үүсхэдэг. Ниитэ зоной дунда Нилээд олон үзэгдэдэг, Үнэн сэхэ хүнүүдэй Үнэ зүһэ үрзылгэдэг Харанхы хуушанай сагай Харата муухай үлэгдэл-Албан хайраг ябадал, Аралжаа наймаа, мэхэ Ара далда хоб бэшэг, Альбан, жэльбэн ааша, Эдилгэ билдагуушалга г.м. Элдэб доройд хэрэгые Элирүүлхэ гэнэн зорилго Эгээ урдаа табяад, Уран үгэтэ Баснишан Унтажа хэбтэнгүйхэнөөр Улан бурыад хэлээрээ Ута басни бэшээ нэн. Холо бэшэ, дүтынгөө Хотын эмхи зургааниие Басни соогоо оруулба, Барагханаар харуулба. Үнинэй гэндэ шэбээһэн, Үйлэтэ ааша гаргаһан Амитадые нэрлэжэ, Ан арьяатан, амитадай Алдар нэрэ үгэжэ, Амаргүйгөөр шүүмжэлбэ. Үглөөдэрын газетэдэ Үргэн олон уншагшад Тэрэ басниинь уншажа, Тэнсэлгүйгөөр энээлдэбэ. Хүнэй хүлөөр шэргүүсэлдэдэг, Хүгжэлтэдэмнай һаад хэдэг Зүһэн бүриин хүдхэшүүлые Зүб элирүүлээ гэлсэбэ. Хара, бури зосоохитой, Харата, хорото ябадалтай Барга зарим амитад Басни уншаад байхадаа, Бээз хүрэнөөр таниба ха, Бэлтгээд байжа үгэбэ ха. Бүтэхэгүй юумэн болохонь гэн,

Бүтүү зосоогоо бодобо ха. «Али энэ шүүмжэлэл Аалар үнгэрхэ гээшэ гү? Обогьемнай дурдажа, Олоной дунда мяхалаагүй, Доохонуур ангай нэрээр Догоодон хадхаа хадань;

Хэндэ юун гэсэгээжэ, Хэлэжэ, гүйжэ ябалайбди. Энэһнээ хойшо, нээрээ, Элдэб муухай аашаяа Зондо мэдүүлээгүй дээрээ Зогсоохо, болихо болоо»,- Гэжэ нэгэ зариманиинь Гэдэргэ урагшагүй шийдэбэ. Абяагүйнүүд, номгоһон Ажаһуужа эхилбэ. Харин эндэ дүрбэн хүн Хара Баабгайн, Шонын, Шара Үнэгэн болон Шандаганай орондо Таажа бээз мэргэнээр Таниһанаа гэршэлжэ: «Газетэдэ гаргаһан Гажа буруу басняараа Хардаһанайнгаа түлөөдэ Харюусаг лэ Баснишан»- Гэжэ дээдын зургаанда Гэмгүй шангаар гомдобо. Ехэ зургаанай дарга Ерэнэн бэшэг шалгажа, Үнэн зүбынь элирүүлхэ Үтэр хэмжээ абаба. Захагүй ехээр гомдожо, Зарга барихан дүрбэниие - Басни соогоо мание Баабгай, Шоно, Үнэгэн, Баһа Шандаган гэжэ Баһаа, хардаа гэсэгээн, Дурагуйлхэн бэшээшэдые Дуудан мэнэ ерүүлбэ. - Эгээлэй ажалша таанадые Элдэблэбэ гү?- гэжэ Засагай түлөөлэгшэ Заргашадта хандаба. - Хэниетнай юун гэжэ Хэлээ, хардаа гэнэбта? - Баабгай гэжэ намайе Баһахын ехээр баһаа лэ. Дүхэгэр юумэ ябадаг, Дүрим эблэдэг гээ лэ. -Харин намайе энэшни Хамтын хони хулгайлааг Арьяатан Шоно гэжэ Аюултайгаар хардаа лэ. Энэниинь, юрэдөө, би Эгтээ хэзээш хулсэхэгүйб! - Шагныт, намайе баснидаа Шара Үнэгэн гээд бэшээ. Дээшэнь нэрэгүй хоб бэшэг Дээдүү олоор бэшэдэг Гэжэ байжа шал худал Гэмэ зэмэ тохобол. - Би Шандаган гээшэ гүб? Билдагуушан болоно гүб? Яахадаа Баснишан намайе Ядуу болгожо харуулааб? Худалаар хэлээ, хардаа, Хуулиин ёһоор харюусал!... Гэжэ тэдэ дүрбэн Гэмэрэн, занан байбал даа. - Ухай! Танай бэшэгэй Удха элиржэ эхилбэ,- Гэжэ таһалгын эзэн Гэнтэ ухаа абаба,- Басни соо зурагладаһан Баабгай, Шоно, Үнэгэн, Ядуу жаахан Шандаган Яагаад дурьтнай гутаабаб? Юундэб гэхэдэ, таанадай Юумын муухай ааша Ангуудай хэнэн хэрэгтэ Адли байба ха юм даа. Харата гүрэтэ хэрэгээ Харан, дуулан гэхэдээ, Таанад бээз танижа, Гааралдаба гээшэлта. Үлүү газарта хардуулан Үнэн сэхэ зон гэжэ Нээрээ, та дурбые Нэрлэхэгүй байналби. Яар яндан ан мэтээр Ямар муу хэрэг хэнэнээ Отго юушые нуун нөөнгүй, Одоо намда хэлэгты!.. Баснишаниие хэнэхэ Бараг арга ханаан Хүдхэ дүрбэн дүхылдэн, Хүхэ сагаан болоһолой. Иимэ юумэн болохо гээд Эдэ дүрбэн ханаагүй. Дайсанаа хүнэй гараар Даруулхаяа ханаа лэ. Баснишан тухай басниини Баһа дахин уншагты. «Бүгнэ бүхэтэрөө гэршэлээ»- Бүгэдэ ойгожо абатгы.

2008 он - Хүүгэдэй уншалгын жэл

Жан ЗИМИН

ДАЛАЙ

Дулаан далай,
Долгито далай
Урин гоёор
Миралзана,
Үнгэ торгоор
Гэрэлтэнэ.



Мүнгэн хашарһаар
Мирлана далай,
Миллион хубаһаар
Яларна далай.

Түмэн зоние
Татана бээдээ,
Одон зоние
Урина эрьедээ.

Сэнгүү агаараар
Сээжэ дүүргэнэ,
Сэбэр агаараар
Сэдьхэл баясуулна.

Бүхэ тобир
Бээтэй болгоно,
Хүдэр дорюун
Зориг нэмэнэ.

Хүнгэн ульгам
Ябадал үгэнэ.
Замын холодо
Зоригжуулна.
Эгсэ өөдэ
Эрмэлзүүлнэ.
Хүн зондоо
Хүндэтэй далай.
Арад зондоо
Аргатай далай.

ХУРЬГАН

Талын ногоо тамшааж
Тэнжэн, тэнжэн бэлшэнхэйш.
Нарин хөөбэри нооһоёо
Нэмэн, нэмэн ябанхайш.

Хонин болохо хурьгадай,
Колхозоймнай хурьгадай,
Баяртайбди баялигташни,
Омогтойбди олзодошни.

Нооһоёо хурса наранда
Наршуулангүй ябыши.
Талын дошхон халхинда
Тооһыень дууһан гүбюулыш.

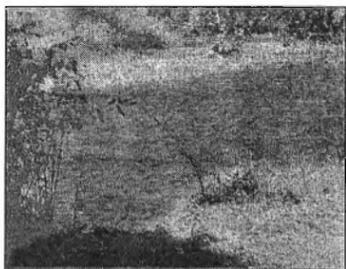
Хэды олон зоние
Хубсалууддаг болохошниб?
Хэдэн янзын хубсаһа
Бэлэглэхээ бэлдэнэш?

Зөөлэн ноотой хурьгадай,
Зөөри ехэтэй хурьгадай,
Буряад талын хурьгадай,
Баялиг ехэтэй хурьгадай.

ГОРХОН

Горхон шашана үдэр соо.
Гаарана үшөө үдэшэндөө.
Үльгэр түүхэ хэлэнэ гү?
Үзэһэн юумээ хөөрэнэ гү?

Үдэр хүниеш мэдэнгүй
Үргэ амаа гаргана гү?
Юун тухай шашанаб даа?
Хэн тухай хэлэнэб даа?



Хэлыш, горхон, оршуулыш -
Хэлышени ойлгоногүйб.
Хэн тухай хэлэнэбши?
Юун тухай яринабши?

БУЛЖАМУУР

Борохон бараахан
Булжамуур шубуухай.
Хонгоохон ирагуухан
Хоолойтой булжуухай.

Үдэр соо элинхэй,
Үргэлжэ жэргэнхэй,
Эсэхээш мартанхай,
Эдихээш болинхой.



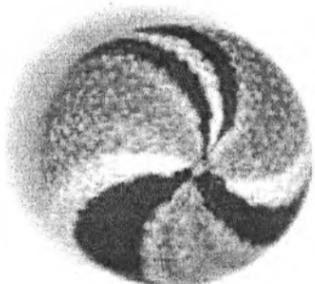
Ажалша булжуухай,
Аймшагтай шубуухай,
Гажархаашье болиһон
Гайтайхан хоолойтой.
Барагдахаашье болиһон
Баянхан хүгжэмтэй.

Аргатайл байгаа хаа,
Агаарай дуушанда
«Арадай артистые»
Үгүүлхэл байгааб даа.

БҮМБЭГЭ

Томо гоё
Бүмбэгэм,
Бүмбэрсэгтэл
Бүмбэгэм.

Дээшэнь шэдээд
Баринаб -
Дэгдэн алдаа
Бүмбэгэм.



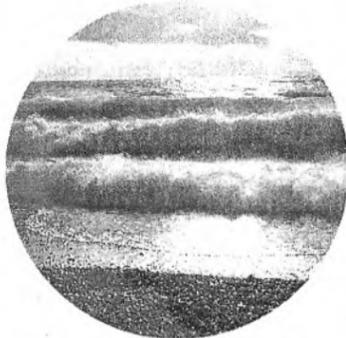
Ульгам бушуу
Мухарина,
Урдам ороно
Бүмбэгэм.

Хурданшье хаа,
Бүмбэгэм,
Хүсэгдэнэ
Бүмбэгэм.

Гоё найхан
Бүмбэгэм,
Габшагайхан
Бүмбэгэм.

ДОШХОРОН
ДОЛГИД

Уймахаяа
Болиногүйл,
Аашалхаяа
Орхиногүйл.
Хэндэ иитэрээ
Уурлаа юм?
Хэмһээн юундэ
Гараа юм?



Долгид дүүлээд
Дэбхэрнэ,
Эрье нэдхээд
Эбхэрнэ.
Сагаан хөөһөөр
Сасарна.
һолонго матаад
Асарна.
Шулуун эрье
Шэһэрнэ.
Хабсагайн гранит
Хахарна.
Юундэ иитэрээ
Аашалаа юм?
Юунһээ боложо
Буһалаа юм?
Ургадаад лэ
Абаа хаа,
Уурынь болихол
Байгаа даа.
Ногголоод лэ
Баряа хаа,
Номгороод лэ
Үгэхэ һэн.
Хазаарлаад лэ
Орхёо хаа,
Хазагадшые гэхээс
Болихол һэн.

НУУР

Нуурай нюрган
нараңда
Уһа гараса
шаруулаа,
Уурал бааяса
халуудаа.



Халуун шанга
нараңһаа
Хорожо ядаад
нуурнай
һалхин татаһан
үүлэнһээ
һүүдэр гуйжа
хандаба,
һэрюусэхээр
һанаба!

ХУЛГАНА

Хубхай үлэн хулгана
Хулуухаяа бодобол даа.
Тонохоо зориһон хулгана
Тогоон тээшэ гүйбэл даа.



Хайрсаг соохи
хилээмэ
Химэлээд ехээр
эдибэ даа.
Торхо соолоод
тоһондо
Торонгүйгөөр оробол даа.

Тэбээрбэ даа, түргэнөөр,
Бүдүүрбэ даа, бэлэхэнээр.
Эльбэбэ даа, гүзээгээ -
Үлүү эдихэн хэбэртэй.

Агнажа ябаһан миисгэйдэ
Аяар холоһоо мэдүүлбэ.
Тагнажа байһан миисгэйдэ
Торхын саанаһаа танюулба.

Алагад ошоһом гэхэтэйгээ
Агнуушанда баригдаа.
Холодохом гээд гүйхэтэйгээ
Хатуу һабарта оробол даа.

Бэлэн эдээн бэрхэтэй -
Баригдахадаа мэдэбэл даа.
Тоһо эдихэ түбэгтэй -
Тархья шаажа һуунал даа.

ХУН САГААН
ХУРЬГАД

Арюун уһатай Аляа дээгүүр
Аляа хурьгад тоголно.
Аглаг талһаа уһан дээгүүр
Аляа һалхин үлээнэ.



Хун сагаан хурдан хурьгад
Эрье тээшэ эрмэлзэнэ.
Хурдан хурса хүрэг хурьгад,
Эрье тээшэ гүйдэнэ.

Хоёр саг соо хашхаржа
байгаа
Хурьгадаые дууданаб даа.
Хоолтой ногоо заажал
байгаа...
Хоолойм юрэдөө һөөлдэбэ даа.

Аляа хурьгад хүрэлдэнэ,
Уһан дээгүүр харайлдана.
Эрье тээшэ зэһэншьегүй даа,
Эддин бэлшэхээ
һананашьегүй даа.

һалхин һуларaad хэбтэшэбэ,
һогоо хулһад дуурашаба.

Хурьгад хаана оробо гээшэб?
Харайлдахаа болибо гээшэб?

Гайхаад, тагнаад байналби даа-
Гайтай ушар болобо гү даа?
Хаагуур яагуур бэдэрээд үзөөб,
Хурьгад үгы, үгы даа.
Үйлэ зүйлынь һаял ойлгооб:
Үнэн хурьгад бэшэл даа-
Уһанай долгид гээшэл даа.

БЭЕМНИ

Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ
Бээлһэн бээмни.
Бүдэржэ ябаад,
Боргожоһон бээмни.
Унажа ябаад,
Урһаһан бээмни.
Бороондо сохюулаад,
бүхэжөө һэм,
Аадарта адхуулаад,
амидарлаа һэм.
Хүдэжэ ябаад,
хүн болооб.
Алдажа ябаад,
амитан болооб.

Нюдөөрөө шэртэжэ,
Шэхээрээ шагнажа,
Гараараа һарбайжа,
Хүлөөрөө гэшхэлжэ,
Зүрхөөрөө зэһэжэ,
Тархяараа тухайлжа,
Агуу дэлхэйн
амитаниинь болооб,
Уужам дэлхэйн
угсаатаниинь гүүлээб.

ҮҮЛЭД

Тэс хара үүлэд
Тэнгэрээр нүүнэ.
Дүүрэн уһатай үүлэд
Дээгүүрнай зөөнэд.



Хабтагай тала
ганташоо -
Хоолойнь таһа
хаташоо.
Хайратайхан
болошоо,
Харыт, үүлэд,
доошоо.
Уһалыт даа, талые,
Ундалуулыт хурьһыень.
Ами һаһыень аршалыт,
Аза хубиһыень абарыт.

Уһатай үүлэд,
Ундайтай үүлэд,
Бороо хура бэлэглэйт,
Аадараар адхарыт.

Хабтагай талые,
Хатаһан хурьһыень
Шиигээр «шэглыт»,
Шэнээ оруулыт.
Уһаа бү харамныт,
Уһалыт даа, уулыт.

Базар Барадиевич БАРАДИНАЙ түрэхөөр нь 130 жилэй алдарт ойд зорюулнаб



Ая гангаар хангалтан аглаг найхан Ага нютаг нэмжжэ оршонон Монгол Ехэ Уласай бурхантай, мүргэлтэй Хэнтэй уулаһаа эхиеэ абажа, урдан халин наашаа шэглэн зорихон Онон хатан эжытэй гэнэ. Алтан дэлхэй дээрэй Бурхан сахюсануудай заларан морилдог зургаан нангин газарай нэгэн болохо Алхана абатай арюун сэбэр Ага нютаг юм даа.

Энэ эдин хонгор нютагта Хори буряадуудай Ага найман эсэгийн үри һадаһан эртэ урда, дээдэ, үни холын сагнаа амидаржа, ажаһуужа байгаа тоонтонь болоно гэе.

Уг үндэһээ үргэлжэлүүлжэ ябаһан Агын буряадууд алтан тоонто нютагтаа мүргэжэ, шүтэжэ ябадаг. Манай дунда гоё нангин ёһо заншал байдаг. Агаһаа гараһан уг гарбалтан холо, ойрын орон нютагуудаар ажаһуужа байгааһаа наа, эрбэн бусан хүржэ эрэдэг ха юм.

Нармай үргэн Агамнай аршаан булагтай, тарган тобир табан хушуу малнуудтай, алта, мүнгэнэй уурхайтай, ажалла, малша арад зонуудтай байхабди. Иигэжэ тоонто нютаг Агадаа магтаал үргэгшэ мохоо хутагата моотогон харганын үри һадаһан ябаа хадаа бэшэхэ болоноб.

Оюун бэлиг түгэс, һонор сэсэн ухаатай, урагшаа һанаатай, бэрхэ мэргэн хүбүүд, басагад Ага буряадай дундаһаа гараһан ёһотой. Мүнөө үедэ Ага найман эсэгийн аша, гуша, дүшэ, зээнэр ажалаа ябуулжа ябана гэе даа.

Монгол туургата алдар солотой, нэрэ түртэй зоной дундаһаа урган гараһан хүн гэхэдэ, элитэ Базар Барадиевич Барадин ха юм. Эрэлхэг зоригтой, үрэ дүн, ашаг ехэтэй ажал ябуулагша байһандаа монголшуудай болон бэшэһе үндэһэ яһатанай түүхэ домогто нэрэ, обогоо тансаг ехэ жэшээ болгон хэтэ мүнхэдэ үлөөһэн хүн гээд тэмдэглэхэ шухала.

Б.Б. Барадинай һаһан соогоо бүтээһэн хэрэг үйлэһүүд тухай али олон тоото гар эхэ бэшэгүүд, эхэ хара бэшэгүүд, хэрэгэй саарһа гэхэ мэтэһээ эхилээд, он жэлүүдэй ябаса соо хэб-лүүлэгдэһэн номууд, хэблэдэ тушаагдһан арбан нэгэн хүдэмэринүүд, Түбэдһөө ород хэлэндэ оршуулагдһан хэдэн зохёолнууд, үшөө хэблэдэ бэлдэгдээд байгаа хоёр зүгөөргүй ехэ хэмжээнэй аяншалганууд тухай, саашааа түрэхэй яряанай хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн зохёолнууд байгаа.

Эдэ зохёолнууд соо түүхэтэй холбоотой үлгэрнүүд, онгохонууд, онһон ба хошон үгэнүүд, комеди, жүжгэл гэхэ мэтэ элдэб жанрай аяар юһэн зохёолнууд. Бэшэжэ үрдинэн эрдэм шэнжэлэлгын ажалтай холбоотой хэдэн бүлэг данса.

Энэ үедэ ямарнууд эрдэм Эсэгийн дайнай үлүүлээр нэн, Эдир залуухан багша бидэндэ, Эрдэм бэлигэй дэжжэһээ хургажа, Эндэ түбхинэжэ һуугаа нүхэртээ. Хамтын ажалда һурагшадгата гаража,

гэгээрэлэй, соёлой, шэнжэлэлгын талаар бүтээһэн хүдэмэринүүд тухайгаа Базар Барадиевич 1924 оной ноябриин 11-дэ «Миний намтар» соогоо бэшэһэн. «История преподавания монгольских языков в учебных заведениях дореволюционной России (XVIII - начало XX вв.)» гэнэн диссертаци дээрээ хүдэлжэ ябахандаа, Гүрэнэй архивуудта хадагалаанда байһан материалнуудтай танилсаһан, зарим тэдэ буулгабари абаһан байхаб.

Б.Б. Барадин тухай һүүлэй хэдэ жэлэй хугасаа соо һонирхол татамаар статьянууд болон эрдэмтэдэй шэнжэлэлгэнүүдэй материалнууд ном боложо хэблэгдэһэн гээд тэмдэглэхэ шухала.

Саашааа Базар Барадиевич тухай бэшэхэдэ иимэ. Уг үндэһэниинь Хори буряадай уужам Түгнын сагаангуудай байһан ха. Ажалла бэрхэ аба, эжытэй Б.Б. Барадин 1878 ондо Агын талада түрэхэн. Аяар арбан нэгэн үхибүүдэй (долоон хүбүүд, зургаан басагад) ууган үринь байгаа.

«Буряад үнэн» газетэдэ хүдэлжэ ябаһанаа, уряалаар Ага нютагаа ошожо, Б.Р. Рабдано, А.Ж. Жамбалонтой «Толондо» хамта хүдэлжэ ябаһан Дондоков Дарма Базарович хадаа ахмад редакторай орлогшоор ажаллана. Эдэбхитэй бэрхэ, олон талаһаа талаан бэлиг түгэс журналист Дарма Базарович һонирхомоор һонин элдэб темэдэ бэшэдэг.

«Толон» газетын 2002 оной августын 3-най 31-дэхи номерто «Дүрбэн тэгшэ бэлигтэй буряад-монгол арадай түлөөлэгшэ бэлэй» гэнэн статьягаа «Бэлигтэй мүшэдэ» гэнэн рубрика доро бэшэхэдэ, «Нютаг хүбүүндээ соло дуудая!» гэжэ нэрлэһэн. Хэмжээгээрээ ехэ, 6-7 хуудандаа, ехэ һонин материалнуудые суглуулһан, борлуулан «эдэшүүлһэн» хүн хэн бэ гэхэдэ - Дарма Базарович мүн. Базар Барадиевич Барадиные бүхэл талаһаань харуульһе оролдоһон байна.

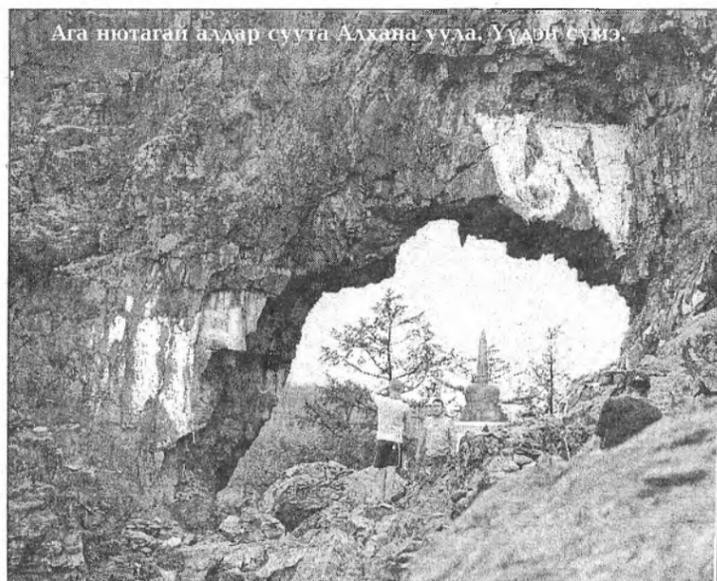
1999 оной декабрь һарада бага хүбүүн Валерий Пурбев бидэ хоёр үбэлэй янгинама хүйтэндэ Ага нютагаараа ябахандаа, «Толон» уншадаг хүн хадаа, редактор ороходомнай, угтан абажа, хүлээгдэгүй сайлаан болоо. Б.Р. Рабдано, А.Ж. Жамбалон, Д.Б. Дондоков - хүндэтэ нүхэдтээ уулзажа, нютагһаа урган гараһан Базар Барадиевич тухай үни удаанай хөөрөлдөөн боложо, бэе бээдэ туһатай мэдэсэ абаһан байхабди. Энэ уулзалга хадаа статья мүнөө бэшэхэдэмни, яһала ехэ түлхисэ боложо үгэбэ гээд тэмдэглэхэ болоноб.

Д. Базарович интервью намһаа абажа, фото-зурагтай материал декабриин 11-нэй 49-дэхи номерто түрүүшын, эхинэй нюурта «Голоной» айлшан - Дулма Дарижапова гэнэн статья хэблэжэ, намайе яһала баярлуулаа һэн даа. Б. Рабдановичта «Агын буряадуудай аман зохёолой дээжэ» гэжэ нэрэтэй һаяхан гараһан номоо бэлэглэһэн байгааб. Тиигээд энэл номерто намайгаа магтажа, рецензи бэшэһэн.

Дуулим талын Агынхид хаанашье уулзахадаа, тоонто нютагаа, оюун ухаанай гүнзгы далай соогуур ябажа хүдэлһэн эрдэм бэлигтэй, дэлгэр сагаан, зүрхэ сэдхэл хүдэлгэмэ түлөөлэгшэдөө һанан дурсажа, омогорхожо ябадаг найхан ёһо заншалтай байхабди. «Эрдэм бэлиг хэшээлээр олодог. Энхэ жаргал тэмсэлээр олодог». Үнэхөөрөө, арадай сэсэн мэргэн энэ үгын удхань гүнзгы, дэмы

таамагаар хэлсэгдэдэггүйн үнэн байха.

Саашааа энэнтэй нягта холбоотой Базар Барадиевич Барадин гээшэ һаһан соогоо элдэб шатын хургуулида һуража, түгэс бэлэдхэлтэй багша, эрдэмтэ, гүрэн түрэн ажал ябуулагша, Агадаа арадай театрай үндэһэ табигшадай нэгэн, Буряадай АССР-эй арадай гэгээрэлэй комиссар, Буряадай эрдэмтэй центр тогтоожо, ударидагшань ябаһан, буряад-монгол арадай литературын һуури табигшадай эдэбхитэдэй нэгэн, соёлой институтдай директорэй орлогшо, багшын дээдэ хургуулида (БГУ) кафедрин хүтэлэгшэ ябаһан гэхэ.



«Б. Барадину принадлежат много научных трудов, посвященных изучению Монголии и Тибета, а также монгольского и бурятского языков. С его именем связаны латинизация бурятского языка, составление многочисленных программно-методических разработок по преподаванию бурятского языка, а также по востоковедению и монголоведению». 1935 ондо Б.Б. Барадин Ленинград гэр бүлөөрөө ошожо, Зүүн зүгэй институтта хүдэлжэ ябахандаа, хоюулайень (Хандама Цыбенова, Б.Б. Барадин) тушааһан. Энэнь февралын 22-ой үдэр байгаа. Тиигээд августын 24-эй үдэр Б.Б. Барадин буудуулагдһан ха. 1958 оной мартын 27-ой үдэр Б.Б. Барадин сагааруулагдһан. Хандама нүхэрнын 1937 оной октябриин 4-дэ табигдаа, 1937 оной октябриин 25-да сүлээгэ абаад, аяар холын Казахстан ябуулагдаа, һаһа бараһан гэхэ.

Баир басагынь түрэлхидын нюусаар Агаяа асарһан. Манай Агадаа хүдэлжэ ябаха үедэ һайн байдаг гээд дууладаг һэмди. 1908 ондо Ц.Ж. Жамцарано Санкт-Петербургийн университеттэ монгол хэлэнэй багшын тушаал Базар Барадиевич Барадинад дамжуулан байгаа. 1902-1905 онуудай үедэ Базар Барадиевич университеттэ һуража ябахандаа, академик С.Ф. Ольденбург ба Ф.И. Щербатский гэгшэдэй шабинь ябаһан. Университедэ һайн дүүргэжэ, 1905-1907 онуудай үедэ Түбэд эрдэмтэй анишалгада гараһан. һайнаар ажаллаһанай тулада Б.Б. Барадин Пржевальскийн шанда хүртэжэ, «член-сотрудник Русского географического общества» болоһон байгаа. Саашааа Б.Б. Барадин 1917-1923 онуудта Агадаа багшалаа.

1923 онһоо Буряадай түб ерэнэн байна. һүүдшын жэлнүүд Ленинградтай Зүүн зүгэй институтта үнгэрөө.

«Базар Барадиевич Барадин в Санкт-Петербургском университете с 1908 по 1917 годы читал курс лекций по монгольскому языку, вел занятия по разговорной речи, руководил практической работой студентов по чтению монгольских текстов и т.д.».

Саашааа Б.Б. Барадинай дүү, түрэл тухай нэгэ богонихон мэдэсэ намда байдаг юм даа. Гэр бүлын арбан нэгэн үхибүүдэйн хүбүүд долоон, басагад дүрбэ байһан.

Шэтын областин Агын округой Могойтын райондо

Саашааа байха байра, эдэе хоолоо борлуулха, хубсаһа хунараа угааха, сэбэрлэхэ хэрэгтэй ха юм. Пурбо Балданович Жамьян ахые гээртэ байлгахын зүбшөөл намһаа абаа бэлэй. Хэдэн һара, хабар, зун, намар манайда байһан даа. хургуулин хашаа соо байдаг байгаабди. Газаагаа зуһалантай дулаан гэр биһ гэнэ. Тэндэ байрааа түхээрээ һэн. Бидэһе тэндэ эдэе хоолоо шанадаг һэмди. Олон лэ зоной эдээнэй гэр болоо һэн. Манайда миний дүү Саша Дарижапов, аба эгэшэ ба Цыжип Цыдено хуряхайн Самбуу, аргагүй дүтын танил, үндэр һаһатай Дильков Базар багшын Баир хүбүүн, хадам эгэшэ Пильжит Балданжапова, манай Цокто, Цымжит үхибүүд - бултадаа суглархадаа, эдээнэй хоёр столнуудые эзэлдэг һэмди.

Жамьян Барадиев аха хүдэр бээтэй, дунда зэргын бээтэй хүн бэлэй. Тэрэ үедэ хэдэ һаһатай ябаһан байгааб. Одоо энэниие һураһан бэшэб. Энэ тэрэ хэрэгсэлнүүдые хадагалжа ябахын тулада яһала томошог модон хайрсагтай һэн.

Жамьян ламаһай үнэн сэхэ, аргагүй ажалла, оролдосотой хүн бэлэй. Нарин нягта, сэбэр, сүмөөн. Эртэ бодохо, орой харанхы болотор хүдэлхэ. Ямар һайн хүн байһан тухай мүнөөһе һанажа ябанхайб. Үсөөн үгэтэй, үлүү булуу юумэн тухай, һайн, муу түрмэдэ ябаһанаа хөөрэхэ, хэлэдэггүй һэн даа. 1960-аад онуудай үедэ Жамьян Барадин Ага һууринда ажаһуугаа. Пильжид абжааһай нүхэр Дэмшгэ Николаев хуряхаймнай һаяшаг һаһа бараһан байгаа. Аргагүй һайн, һайхан сэдхэлтэй хүн һэн даа. Абжаа Пурбэдэ ходал хэлэхэ: «Энэ Жамьян ламаа ажаллаһань болуула, гарга. Намайе энэ хүнтэй байна гэжэ хэлсэдэг болобо». Тээд Пурбэ һайнаар хүдэлжэ байһан хүниие яажа ажаллаһань гаргахаб.

Тиигээд Пурбынгөө үгынь дуулаха үгы байхадань, Пильжид абжаамнай түрэл гарал уруугаа ошоо һэн даа, баарһан. Жамьян аха хэддэ ажаллаа гараһан байгааб, мэдэхэ үгыб. Пурбэ округой хургуулинуудаар ажаллаһан, тиигээд 1953 онһоо манай гэр бүлэ Москва зөөжэ, хурахаяа ошоһон байһабди. һүүлдэ һурагшалахадань, Жамьян аха һама абажа, гэр бүлэ болоһон гэлсэдэг һэн. Хоншион боложо ябаһан байгаа. Хэдыдэ хада гээртэ ошоһон тухайнь намда эли бэшэ.

Жамьян ахатай удаан барисаатай байха бэлэйбди. Манай Улаан-Үдэ ерээд, ажалда хүдэлжэ байхадань, хэдэн бэшэг ябууладаг һэн. һүүлшын бэшэг Жамьян Барадиевичһаа 1960 оной мартын 2-ой үдэр бэшэһыень абаа һэмди. Тэрэ үедэ Ага һууринда Ленинэй үйлсын 100-дахы гээртэ ажаһуугаа.

ТҮГЭСХЭЛ

Базар Барадиевич Барадин тухай статьяга иигэжэ соло-магтаал үргэн, хэлэхэ байнаб:

- Замбуулин дэлхэйдэ ажаһууһан һайн хүнэй һаһанайн харгы зам хадаа зүлэг харгыгаар ябаһанһе һаа, хэзээдэһе сэбэр, арюун байдаг гээшэ ааб даа! Ажал ябуулгань бүтэсэтэй, буянтай, хэшэгтэй, хэтэ мүнхэдөө мандан, бадаран үлэдэг ёһотой.

Дулма ДАРИЖАПОВА, педагогикын эрдэмтэй кандидат, доцент, арадай гэгээрэлэй отличник.

Улаан-Үдэ, 2008 оной апрелин 15.

БАГШАДАА

Дулма Дарижаповна багшадаа зорюулнаб

Эсэгийн дайнай үлүүлээр нэн, Эдир залуухан багша бидэндэ, Эрдэм бэлигэй дэжжэһээ хургажа, Эндэ түбхинэжэ һуугаа нүхэртээ. Хамтын ажалда һурагшадгата гаража,

Хүдэржэн хубилаа сэбэрхэн шарайнь, Хүндэтэ Балданжабон багшатай хамта Хүгжэм наада эмхидхэн ябаал. Танай шабинар мүнөө һаһатайбди,

Та сэдхэлдэмнай залуухан зандаалта, Танай намтар хүүгэдтэ дамжуулнабди, Тандаа һаһанай утгы хүсэһэбди. Замай һайхание сэхээр дабаалта,

Заяанайнгаа бэлиг эрдэмдэ зорюулаалта, Золтой, жаргалтайһе ажабайдал үзөөлта, Зөөлэн гурбание эдлэжэ һуугыт даа. **П.САНЖАЕВА.** Гүнэй тосхон.

СПАСАЕМ КОЖУ ОТ КОМПЬЮТЕРА

Многим из нас приходится сидеть перед компьютером в течение долгого рабочего дня. Ничего хорошего это коже не дает, а к вечеру мы выглядим осунувшимися и утомленными, появляются темные круги под глазами, а самое ужасное — кожа сохнет и натягивается, особенно в области щек и вокруг глаз, и это провоцирует появление ранних морщин. Поэтому здесь нужен особый уход.

УВЛАЖНЯЕМ

Даже если с утра мы наложили на лицо увлажняющий дневной крем и воспользовались кремом для век, после нескольких часов работы за компьютером в офисе мы чувствуем дискомфорт и сухость кожи.

Что же делать? Во-первых, купите термальную воду. Термальная вода — прекрасный способ увлажнения, и кожу можно опрыскивать по мере необходимости в течение дня, обычно через 2-3 часа. Даже если у вас на лице макияж, это не проблема, термальная вода ему не навредит. Она освежает, тонизирует, увлажняет и успокаивает кожу.

Но это только первый шаг к спасению красоты кожи. Врачи советуют воздержаться от непрерывного сидения за компьютером. Каждый час нужно делать пятиминутный перерыв. Желательно выйти на свежий воздух или сделать гимнастику для глаз.

Что касается дневных увлажняющих средств для кожи лица, то многие известные косметические линии уже давно предлагают кремы для офисных работников. Они так и называются — «день-офис». Состав кремов разработан специально для кожи, которая ежедневно подвергается стрессам и загрязнению в закрытом помещении.

ДЛЯ ПОЛЬЗЫ ДЕЛА

Хуже всего на кожу действует сухой воздух в помещении — от кондиционеров или нагревательных приборов. Было бы замечательно, если бы в каждой комнате вашего офиса стоял специальный прибор для увлажнения воздуха, но не каждый работодатель готов разориться. Негативную энергию от компьютера способен «поглощать» кактус. Просто поставьте его рядом с монитором. И вам поможет, и ваш рабочий стол украсит.

В течение дня в офисе лучше всего пить воду с долькой лимона. Такой



коктейль припитает кожу изнутри, ведь практически все цитрусовые — отличные антиоксиданты и обладают тонизирующим действием. Прекрасно подойдет и зеленый чай без сахара.

А теперь поговорим об обеде. Многие, к сожалению, на обед не выходят и предпочитают перекусы сэндвичами и булками, не отрываясь от рабочего процесса. От этой плохой привычки нужно отказаться. Даже если вы не выходите из офиса в ближайшее кафе на бизнес-ланч, вы можете принести полезные продукты с собой. Хотя далеко не в каждом офисе есть кухня, где можно пообедать.

Ученые доказали, что овощи лучше всего защищают кожу от негативного компьютерного воздействия. Что именно есть, чтобы всегда оставаться красивой? Простые томаты и капусту. А две чашки свежесваренного зеленого чая способны нейтрализовать воздействие излучения за долгий восьмичасовой рабочий день.

Уже находясь дома, очищайте лицо с помощью тоника, сливок или молочка и других косметических средств. Перед сном обязательно нанесите питательный крем.

ЧТОБЫ КРАСИВО ХЛОПАТЬ РЕСНИЦАМИ

Что делать, если ресницы начали тускнеть и выпадать? Не бить тревогу, а просто всерьез заняться их лечением.

Первое правило по уходу за ресницами: ни в коем случае не ложиться спать, не смыть тушь и прочий макияж. Иначе можно навредить не только ресничкам, но и коже вокруг глаз. Снимать макияж нужно только специальными средствами, а не ночным кремом или тоником для лица, как это часто делают женщины.

Желательно, чтобы средства, как для снятия макияжа, так и для снятия туши с ресниц, содержали питательные вещества. Проводить процедуру по «очищению» нужно как можно осторожнее: глаза нельзя растирать. Лучше всего, обмочив ватный тампон в средство для снятия макияжа, положить его на глаза и подождать пару минут, пока тушь растворится. Потом аккуратно снять краску тампоном.

По утрам полезно промывать глаза слабым раствором чая. Можно сделать и примочки из отвара ромашки: 2 ватных тампона промочить теплым отваром и положить на глаза на 5-7 мин.

Неплохой эффект дает использование касторового масла. Им нужно ежедневно смазывать ресницы на ночь. Днем использовать его нежелательно: масло, стекая, попадает в глаза и может вызвать раздражение. Для процедуры лучше всего взять кисточку от старой туши и, хорошенько очистив ее, использовать для нанесения масла. Можно налить масло в тюбик из-под туши, и тогда его удобно будет брать с собой. Утром, вопреки распространенному мнению, остатки масла нужно смывать.

Полезно для ресниц делать компрессы из персикового и миндального масла. Для этого ватные тампоны, смоченные в масле, нужно положить на глаза, накрыть пергаментной бумагой и оставить на 7-10 мин. После процедуры реснички кажутся более густыми и становятся блестящими. Некоторые женщины жалуются, что эффект от масляных процедур на самом деле недолговечный. Но тут стоит учитывать, что сами реснички живут в среднем от трех недель до пары месяцев, поэтому курс процедур (2-3 недели) нужно время от времени повторять.

Тем, у кого с ресницами совсем плохо, можно сделать наращивание — пучки искусственных волосков приклеиваются между настоящими на 2-3 недели. Как утверждают косметологи, процедура абсолютно безопасна и безвредна.

ОВОШИ ПРО ЗАПАС

Сейчас сезон баклажанов, перца, кабачков и т.д. А это значит, что мы можем сделать хорошие запасы, чтобы зимой было чем удивить родных гостей.

ЗЕЛЕНАЯ ЗАПРАВКА ДЛЯ СУПОВ

Потребуется: 300-400 г зелени укропа, 4 моркови, 2-3 сладкого разноцветного перца, 1 большая луковица, 200г соли.

Приготовление. Мелко нарезать все ингредиенты. Добавить соль, перемешать. Заложить в чистые банки. Слить выделяющийся сок. Закрывать крышками. Хранить в холодильнике.

БАКЛАЖАНЫ С ОСТРОЙ ПРИПРАВой

Потребуется: 2 кг баклажанов, 3 сладких перца, 1 горький перец, 1 головка чеснока, 100 г столового уксуса, 100 г растительного масла.

Приготовление. Перец и чеснок пропустить через мясорубку, залить уксусом и растительным маслом — это будет припра-

ва. Баклажаны нарезать кружками, посолить и оставить на 4 часа, отжать сок, обсушить и обжарить каждый кружок с обеих сторон до золотистой корочки. Затем, обмакивая каждый кружок в приправу, укладывать их в банки. Когда банка будет полная, влить остатки приправы и закатать.

ГОВЯДИНА С КАРТОФЕЛЕМ

Потребуется: 1 кг говяжьей вырезки, 2 головки чеснока, перец и соль по вкусу.

Для гарнира: 1 кг картофеля, по 3 веточки петрушки, укропа и зеленого лука, 20 г сливочного масла.

Приготовление. Чеснок мелко нарезать. Сделать в вырезке небольшие надрезы, нашпиговать их чесноком. Мясо посолить, поперчить, завернуть в фольгу, запечь в духовке. Для гарнира отварить картофель. Воду слить, а в кастрюлю положить сливочное масло, мелко нарезанную зелень. Все перемешать. Подавать мясо и картофель вместе.

ГОРОСКОП НА СЕНТЯБРЬ

24 августа - 21 сентября

ДЕВА

Поймай волну (друга)

Сентябрь обещает быть прибыльным. При минимуме усилий сможешь сделать максимум полезных приобретений для дома и благоустроить свой быт. Коллеги и бойфренд проявят повышенное внимание к твоей персоне. А вот ты, похоже, не будешь слишком активно стремиться ответить им взаимностью. Во всяком случае, до последней декады месяца твои инициативы могут частенько провоцировать людей на конфликт. А все из-за склонности действовать «на своей волне», не задумываясь о чужих амбициях.

22 сентября - 23 октября

ВЕСЫ

Есть идея

В твоём внутреннем мире все не так просто. Из-за этого ты порой чего-то недоговариваешь, дразнишь окружающих загадочной улыбкой. Тем не менее активности и общительности в сентябре у тебя прибавится. И на работе, и на вечеринках ты станешь главным генератором идей и веселого настроения. Молодые люди слетаются к тебе, как осы на сладкое. Тебя ждёт много приключений, увлечений и развлечений. А вот домочадцы почему-то будут взирать на тебя с осуждением. Может быть, стоит чаще их навещать?

24 октября - 22 ноября

СКОРПИОН

Деньги VS покой

В августе ты неплохо зарекомендовала себя на работе. Теперь, неожиданно для себя, можешь убедиться в том, что не существует таких денег, на которые ты была бы готова променять собственный душевный покой. Тебе захочется отгородиться от лишних хлопот и ненужного общения. Спрятавшись от мира в родных пенатах, ты обнаружишь, что там можно тоже найти немало удовольствий — от телевизора до лепки пельменей, — которые вообще не требуют никаких средств.

23 ноября - 21 декабря

СТРЕЛЕЦ

Демократия для приличия

Рост твоих служебных полномочий и материального благосостояния, начавшийся в августе, продолжится и в первой половине сентября. Некоторых (а возможно даже многих) в твоём окружении это может довести до белого каления. Поэтому звезды рекомендуют, не дожидаясь осложнений, стать проще и демократичнее. Такой стиль поведения не принесет тебе дополнительных выгод, но зато поможет сохранить приличные отношения с друзьями, близкими и коллегами, а это не так уж и мало само по себе.

22 декабря - 19 января

КОЗЕРОГ

В итоге — плюс

Звезды не уточняют, что за прорыв локального масштаба случился в твоей жизни в конце августа, но их сентябрьское расположение говорит: итоги события позитивны. Вплоть до последней декады месяца ты будешь испытывать мандраж от неопределённости перспектив и непривычности ситуации, в которой оказалась. Но это не помешает тебе настоять на своем в личных отношениях, доказать свой профессионализм, неплохо заработать и решить прочие важные для тебя задачи.

20 января - 19 февраля

ВОДОЛЕЙ

Никому и ничего

На твою улицу пришёл праздник. Если кто-то проявляет о тебе много заботы, балует подарками или выплатой повышенной зарплаты — это не повод чувствовать себя обязанной. На самом деле сейчас мысли бойфренда больше занимает апгрейд его авто, а умы коллег — их собственные бытовые нужды. Стало быть, ты не обязана никому и ничего. Отличный момент, чтобы освоить на досуге умение жонглировать, посетить пару-тройку неведомых стран или, например, организовать общественное движение.

20 февраля - 20 марта

РЫБЫ

Трудности перевода

Неприятная рутина позади. Отдыхать и расслабляться, пользуясь наработками прошлого, ты в сентябре сможешь столько, сколько душевнышке будет угодно. Правда, не исключено, что ради этого придется чем-то пожертвовать. Уж не уволюсь ли ты собралась. Впрочем, возможно, все не настолько серьезно. А вот отношения с любимым и коллегами до 20-х чисел можно будет охарактеризовать как «перетягивание каната» — если, конечно, ты не приложишь усилий к тому, чтобы лучше понять их творческие натуры.

21 марта - 20 апреля

ОВЕН

Своя ноша тянет

После насыщенного работой августа ты почувствуешь себя выжатой, как лимон, но количество важных дел будет только расти. Звездный совет: не пытайся успеть везде. Ты заставишь больше себя уважать, если ограничишься тем, что можешь сделать качественно. Коллегам тоже нужен фронт работ. Они будут благодарны, если ты им его оставишь. Тебе же стоит уделить больше внимания интересам и увлечениям бойфренда. Ваши отношения становятся серьезными, и пора бы уже лучше узнать друг друга.

21 апреля - 21 мая

ТЕЛЕЦ

Парк аттракционов

Нежные чувства по-прежнему не оставляют времени на скуку: то поднимут тебя к вершинам восторга, то опустят в пучину терзаний. Как на американских горках. А разум, по своему обыкновению, кричит: «Остановите, я сойду!» Для полноты картины к этому можно добавить непонимающие взгляды подруг... А между тем работа все настойчивее требует твоего внимания. Постарайся организовать ее так, чтобы избежать авралов и прыжков выше головы. Самое главное сейчас — усидчивость и исполнительность.

22 мая - 21 июня

БЛИЗНЕЦЫ

Держи дистанцию!

Пока ты сибаритствовала, на работе инициативу перехватили коллеги, выделиться у тебя шансов немного. Впрочем, это и неважно. Гораздо больше тебя будут занимать отношения с бойфрендом. Еще несколько месяцев назад тебе казалось, что глобальные события в личной жизни позади и все расставлено по местам. Ан нет, есть еще поводы для переживаний и грез. Но постарайся не давать нежным чувствам и их объекту власти над собой. Разумная дистанция никому не мешала.

22 июня - 23 июля

РАК

Политика невмешательства

Вплоть до 20-х чисел сентября хлопот, поездок, встреч и бумажных дел по-прежнему будет столько, что в одиночку не справиться. Тебя продолжат выручать коллеги, партнеры и любимый. А твои мысли между тем будут больше всего занимать то ли ремонт квартиры, то ли оборудование рабочего помещения (если ты, к примеру, затеяла собственное дело). И вот в этой сфере ты не потерпишь никакого вмешательства со стороны. И, возможно, зря. По крайней мере, будь с окружающими дипломатичнее.

24 июля - 23 августа

ЛЕВ

О любителях кататься

В том, что капризы и приступы «звездной болезни» не помогут тебе ничего добиться ни от любимого, ни от шефа, ты убедилась еще в августе. Однако внимания, денег, подарков и много чего еще все же хочется? Тогда в течение первых двух декад месяца постарайся все это заслужить. Правда, от дел во благо родного предприятия и спутника жизни тебя будет отвлекать масса других не менее интересных вещей: поездки, новые знакомства и творческие эксперименты. Жизнь ожидается насыщенная.

Полосу подготовила С.БАЙМИНОВА.

Буряад зоной урданай нуудал байдалтай тайлбари толи

(Үргэлжлэл. Эхинийн июнийн 12-ой, 19-нэй, 26-най, июлийн 10-най, 17-ной, 24-нэй дугаарнуудта).

ҮХИБҮҮНЭЙ БЭЭНИ ТАМИРАЙ МҮҮДАЛГА БА ТЭРЭНИИ АРГАЛАЛГА НЕДОМОГАНИЕ ДЕТЕЙ И ИХ ЛЕЧЕНИЕ

Жабты табюулха - хүндэхэн үбшэн хүрөө наань, дасан ошожо гү, али ламы гэгтээ залажа, уншалга уншуулжа байгаа, аршаануулха, үлээлгэхэ (читая молитву, исполнять обряд отпущения грехов, болезней).

Эльбүүлхэ - бага үхибүүе ойлгомторгүй унагааж, яһанайн гэмэлтээ хаа, гартаа дүйтэй хүнөөр, барашаар гэмтэнэн газарынь барюулха (вправлять, делая массаж).

Найжа - нарай үхибүүнэй элүүр энхэ үндыхын тула харалсажа абаха хамгаалагша, нэрэ үгэнэн лама, бөө (наречитель - лама, шаман). Үхибүүнэй үбдөө наань, найжынь заладаг. **Найжа лама Сохоодой дооромбые дахан, Агын дасан мордоһон юм** (Ц.Ж. Жимбиев).

Лама найжа - үхибүүнэй гэртэхинэй гуйжа олоһон, нарай үхибүүе элдэб муу юумэнхээ хамгаалжа абаха лама (лама-опекун). **Лама найжын амба хүндыень дааха шадалгүй байхагаа...** (И. Тугутов, 1956, №2).

Бөө найжа - үхибүүнэй гэртэхинэй өөһэдэньгөө хүзэгтөө боложо, үхибүүнэй харалсажаар гуйһан бөө (шаман-опекун). **«Хүбүүмни бөө найжатай гэшээ бэлэйл» гэжэ ханаандаа оруулаад оршиходоо, Нимын зосоо муу шэнги болошобо** (И. Тугутов, 1956, №2).

Найжа гуйжа - үхибүүнэй үбдэхэдэ гү, али үхибүүнэйн тогтодоггүй айлай ламые гү, али бөө үхибүүнэй хамгаалагша, харалсагшан боложо зүбшөөл абаха (просить опекуна).

Найжалха - үхибүүнэй элүүр энхэ томо болохын, торнихын тула найжаарнь уншалга уншуулжа, тусхай ёһолол бүтээхэ (совершать обряд опекуном ребенка). **Нэгэ ламасар хүндэ найжалуулжа. Базарсага гэжэ нэрэ олгобо ха** (Ц.Д. Дондокова, 1995, №3).

«Хүүгэдэй Манзаргаша» - үхибүүнэй нагсархада, үбдэхэдэ уншагдадаг түбэд ном (специальная книга на тибетском языке, читаемая при болезни и недомогании детей).

«Хүүгэдэй Манзаргаша» уншуулха - бага үхибүүнэй үбдэхэдэ, эдэгшын тула уншуулдаг бурханай ном найжаарнь гү, али ламаар уншуулха (читать книгу «Детский Манзаргаша»).

Нэрэ эрихэ - үхибүүнэй найжые нэрэ үгэхынь гуйжа (просить опекуна дать ребенку

имя). Нэрэ эрихэдэ, гэртэхинэйн үхибүүгээ найжалуулһанайнгаа хүүлээр эридэг байгаа. Тийхэдэнь лама хүн хаа, гараһан үдэр гарагынь хараада абажа, таарама нэрэ олодог хэн.

Нэрэдээ даагдаха - үхибүүндэ үгтэнэн нэрын таараагүй байлаһаа боложо, үхибүүнэй үбдэлгэ (нарекать ребенка неподходящим именем). Урдан буряад зон үхибүүнэй тогтодоггүй дээрэнхэ үхибүүндэ гоё нэрэ, элдэб томо хада уулануудай нэрэ үгэдэггүй байһан юм. Тиймэнхэ үхибүүндэ юрэнхы нэрэ, үгышые хаа, ара нэрэ үгэдэг байгаа.

Нэрэ нэлгүүлхэ - нэрэдээ даагдажа, ехээр үбшэлхэн үхибүүндэ ондоо нэрэ үгэхэ (менять имя). **Мун муу заяанай шүтнэхэгүйн тулада нэрынь нэлгүүлдэг хэм** (Б. Санжин, 1981).

Ара нэрэ - үхибүүнэй нэрэдэ элдэб юумэнэй хорхойтохо, обтохогүйнь тула элдэб нэрэ үгэлгэ, жэпэнэ: Ямаан, Адли бэшэ, Энэ бэшэ гэхэ мэтэ (охранное имя).

Гал тайха - үхибүүнэй үбдэхэдэ, боро хараанаар уляһан сусалаар газар сохихо ёһон (обряд с огнем при болезни ребенка, заклинающийся в битве горящим осиновым поленом о землю за порогом). Гал тайхадаа, боро хараанай урда зорюута уляһан сусал галдаа хэжэ носоогоод, газар гарангүй, тэрэнхэ хабшагаараа барйжа богоһо дээгүүрээ маани уншажа байгаа, гурба дахин газар сохихо. Тэрэ сусалаа үүдэ-нэйнгээ хажууда үхибүүнэйнгээ һайн болотор хэдэг байгаа.

Нэтэр - нэтэрлүүлхэн малда зүүдэдэг хадаг болон олон үнгын бүдэй үртэнхүүд (хадак и разноцветные ленты, навешиваемые на шею выбранного для обряда животного). **Нэтэртэй хара ямаанынь айлай газаруур зайжа зуража ябаад...** (И. Тугутов, 1956, №2).

Мал нэтэрлүүлхэ - үхибүүнэй үбдэхэдэ, ламые гү, али бөөе залажа, тусхай ёһолол дүүргээ, ямар нэгэн мал шэээн оложо, нэтэр зүүлгэхэ (после совершения определенного обряда повесить на шею животного хадак и разноцветные лоскутки). Мал нэтэрлэхэ ёһон хадаа хүүгэдэй сахюусан тэрэ нэтэрлэгдэнэн мал унаад, муу юумэнхээ үбдэнэн үхибүүе аршалха гэхэн үдхатай байгаа. Мун нэтэрлүүлхэн малаа гаргажа эдидэггүй байгаа. **Ушөө харяамаа нэтэрлүүлхэ гэхэнгэнь Нима өөрөө нуураараа ошожо, Дамбаһаа хара ямаа үрхэн байгаа** (И. Тугутов, 1956, №2).

Хүүгэдэе хүндэ үгэхэ - үхибүүгү айла үхибүүгээ үгэхэ (отдать в дети). Үхибүүгү хүнэй үхибүү эрээ наань, ламада таараха таарахагүйн үзүүлдэг байгаа. Урданай буряад зон үхибүүгү айлые үхибүүтэй болгоходоо, дээдын ехэ буян гэжэ тоолодог дээрэнхэ үхибүүнэй эрихэдэнь, таараха наань, үгэдэг байгаа. Гэбшье гурбан хүбүүтэй хаа,



тэдэни таһалдаггүй байгаа юм.

Үргэжэ абаха - түрэл айлһаа, мун хүршэ болон бэшэшые дүтын харилсаатай айлһаа үхибүүнэй эрижэ абаха, абаад өөрынгөө үхибүүн шэнгээр тэжээжэ хүмүүжүүлхэ (усыновить). **Ханаагаа зобохон нютагай-хинийн үншэн хоёрой байдал тухай колхозойнгоо правленийн суглаан дээрэ зүбшэн хэлсээд, үлгытэй хэбтэгшын үргэжэ абаха хүнэй олдоо хаа үгэхэ, үтэлхэниин хүнэй үргүүхэндэ оротороо байһан мөрөөрөө байна бээ гэхэн шийдхэбэри гаргаба ха** (Н. Очиров, 1968); **Үгдөө байһан хүбүүгээ холын нэгэ түрэлэйнгөө шадалгүйхэн хүнөө Сэнгэ үргэжэ абаһан байгаа** (Б. Барадин, 1999).

ШАЖАН МҮРГЭЛ РЕЛИГИЯ, ВЕРА

Абарал - 1) юун болохо байһан тухайда ламын абарал шоо табяад, уридшалан хэлээдэ (прорицание, предсказание). Тийгээд абарал шоогоо табйжа хайрлыт (Х. Намсараев, 1959); 2) ямар нэгэн зоболонһоо гарахын тулада ламаһаа туһаламжа айладалга (обращение к ламе с просьбой избавить от физических или душевных страданий). **Аандитан аймагынгаа хахюуһанай абарал буулганһы этигэнэ** (Ц.Ж. Жимбиев).

Абаралай гурбан эрдэни - Будда, ном, сангха гурбан (прибежище трех драгоценностей, т.е. Будда, учение, община). Абаралай гурбан эрдэни болбол энэ наһантаяа хахасажа, түрлөө нэлгэхэ замда найдамтайгаар абардаг, аршалдаг нүхэд болоно. Абаралай сахил хүртэхэ, абаралда этигэхэ (принять обет прибежища).

Абаралшан - үзэлшэн, мэдэлшэн, түлгэлшэн, уридшалан юмэ хэлээдг хүн (прорицатель вещун, провидец). **...ургата хубилгаанай абаралша мэргэниин амшан зондо гайхаргаһан байгаа** (Х. Намсараев).

Абгалдай - бөө мүргэлтэнэй тахидаг хүдэ, хүрэг, дүрсэ, нэгэ онгон (маска, личина, изобразяющая шаманского божка). **Найжын абгалдай баабайгаа тахиха гэжэ хэдэн набшаһан тамхи, нэгэ гаршан хагартайгаар абааг, гэрлээ гарана** (Х. Намсараев, 1957).

Абида - Аминдаба, саглашагүй

гэрэлтэ. Абида бурханһаа Арьяа-Баала (Авалокитешвара) бодисада гарбалтай, харин газар дэлхэйдэ байһан хубилгааниин Будда Шигэмүни, гадна Баншан-лама тэрэнэй хубилгаан гэдэг. (Амитабха, один из пяти первоначальных дхьяни-будд, создатель и владыка рая Сукхавати). Буряадаар Абида гэжэ алдаршаһан бурхан юм. Зоболон элдэжэ байгаа али бүхы хүн амитад тэрэндэ гүн сэдхэлхээ этигэн хүгэдэбэл, оршодог Сухабаадин диваажанай орондонь түрэн, нэргэжэ шадаха гэдэг. Энэ Абида бурханай орондо зайлашагүй түрэхын юрөөл табйжа, агис абаты... (Ц. Дон, 1988).

Абишаг - санаар олгуулга, хахил хүртөөлгэ, зүүлгэлгэ, арамнайлагга, арюудхалга (посвящение в сан, освящение, окропление).

Аграмба - ламада олгогдоһон нэрэ зэргэ (одна из ученых степеней у лам). Эрдэмэй энэ нэрэ зэргэ дасанда арбандолоон жэлдэ байжа, тарниин аймаг номнолдо мэргэжэлхэн, тарниин аймагые гүн ухаанай талаһаа шудалһан ламада олгогдодог.

Агын дасан - түбэдөөр Даши-Лхундублин гэдэг энэ дасан XIX зуунай эхээр баригдаһан юм (действующий буддийский монастырь в Агинском округе Читинской области). Энэ дасанай сахюусаниин Жамсаран бурхан юм. Агын дасан 1930-аад онуудта хаагдажа, зарим сүмэнүүдын һандаргагдаһан, харин ехэ сүмэдэнь уушханай ханаданай санаторий байрлаа хэн. 1946 ондо Агын дасан дахин нээгдээ. **«Агын дасан ошожо, хамбые бараалхагты!»** - гэхэн үгэнүүд Агын талаар сахилгаан түргэньөөр тараба (Д. Батожабай).

Ада - гол түлэб бөө мүргэлтэнэй ойлгомжоор, тэнгэринэр, хаадууд болон эздэдэ гадна, наһа бараһан юрын хүнэй хүнэнэн болохо ада, анахай, шүдхэрнүүд дэлхэйдэ байдаг (злой дух). Тэдэ агаараар ниидэдэг, хүниие айлгадаг, үбшэ тараадаг, хүнэй сэдхэлдэ ханашагүй элдэб шунал оруулдаг. **Үе, ямар бардам аматай ада гэшээ?** - гэжэ, сухалаа хүрэнгөөр газар нэшэхээр забдан, альгаа ташасаһааар ерээбэ (В. Халхув).

Адагуусан - амитан, тэрэ тоодо абарга томо амитадһаа гадна, жэжэ божо хорхой шумуулнуудшые ородог (тварь, живое существо). Хүн наһа барахадаа, нүгэл буянайнгаа зэргээр адагуусаншые болоод түрэжэ болохо юм. Тиймэнхэ адагуусанда хүнэнэн заяан гэжэ байдаг. Тэрэниинь гомдохохогүй, хэлэ амагүй адагуусание сохихогүй, зобоохогүй, тэдэниие хайрлаха хэрэгтэй гэдэг.

Газарай яндан агаруусан Бузарай муухай шабаһаар

Арюун эрьем хушажа, Сарюун уһием гутаабал (Г. Дашабылов).

Адис - шажанай ёһоной үршөөл, хайра, үлзы хутаг дамжуулга (благословение). Тийхэдэ лама гү, али гэгээн өөрынгоо гараар, үгышые хаа, бурханай номоор гү, али эрхээрээ урдаа байһан хүнэй толгойдо хүрэдэг. **Агис мүргэл табйжа эхлэбэ** (Д. Батожабай).

Адхаг - сэнгэхэ, жаргаха, баяжаха, нэрэ алдар олохо гэхэ мэтэ элдэб олон шунал хүсэлдэ хүнэй абталга (привязанность к мирским страстям). **Эндэхи зоней ханал сэдхэлхын адхаг хэжгээр урбалдан, айха жэгшүүрхэнь хэмжээгүй ехэ болоно...** (Х. Намсараев).

Алтан гэрэл - бишыхан хүүгэдэй ами наһа, бэеые аршалха, хамгаалхын тулада уншагдадаг бурханай ном (молебн ради охраны жизни детей). Гэртээ ламые залажа, «Алтан гэрэл» уншуулба.

Анагай дасан - Хорин Анаа голдо хуушан модон дасангай дэргэдэ 1808 ондо шулуун дасан баригдажа дүүрэнэн байна (Анинский дацан в Хоринском районе). **Хэзэхэн жэлэй үнгэрөөд байхада, Анагай дасанда мянган лама би болоһон байна** (Ц. Галанов).

Айха - бөө мүргэлтэнэй шүтэдэг хадата газар (сакральная шаманская гора).

Алайрай дасан - энэ дасан 1810-аад онууд багаар Эрхүү можын Алайр нутагта нээгдээ хэн (Аларский дацан в Иркутской области). **Байгалай урга бэһээ ошоһон ламанар, мун нутагайшые хүнүүд шэрээ-тэнэр байгаа. Зүбэлтэ засагай үедэ энэ дасан хаагдаа хэн. Алар 1814 ондо арамнайлаггаһан Алайрай дасан болбол бөө мүргэлтэ дайгада буддын шажание дэлгэрүүлхэн юм** (Ц.Ж. Жимбиев).

Алханын обоо - Агын Алхана уулада байдаг, Байгалай урдахи обоонуудай нэгэн (Алханайский обо в Читинской области). Энэ обоогой Алханын сүмэ Үгдэн сүмэ хоёр бурхантай нангин хабсагай гэжэ тоологдодог. **Хүн үбдэхэдөө, мун үри хүүгэдгүй байхадаа, тэндэ ошожо мүргэдэг. Нимын энэ мори асарха гэжэ ябахадань, Алханын обоо боложо, тэрэ үбдэг соорхой харьмай үмдэтэйшые хаа, Алхана гаралсаа хэн** (Ж. Тумунов).

Альбан - эди шэди, хии үзэгдэл, шүдхэр (волшебство, чары, сверхъестественная сила). **Ушөө үни болотор альбан шүдхэрнүүдхээ айха ... гэшээ гүбү?** (Ц. Галанов).

Амбай - түрэл гарал болохо ламые иигэжэ нэрлэдэг (ламародственник).

Буууун гэхэн амбайнар «бутуу шагнал» залгяа гээ (Б. Базарон).

С.Д.БАБУЕВ.
Ц.Ц.БАЛЖИНИМАЕВА.
(Үргэлжлэлэлын хожом гараха).

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Генеральна директор - ахамад редактор А.А.АНГАРХАЕВ. Редакторай түлөө Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА</p> <p>РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, Б.Г.БАЛЖИРОВ, А.Н.КОВАЛЕВ, М.В.КАЛАШНИКОВ, И.В.СМОЛЯК (Буряад Республикын Правительство), А.С.КОРЕНЕВ, Ц.Б.БАТУЕВ, В.Р.БУЛДАЕВ, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Т.В.САМБЯЛОВА (генеральна директорай 1-дхи орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (редактор), С.Б.БАЙМИНОВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Л.В.ОЧИРОВА, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.</p>	<p>Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришвилиин үйлсэ, 23, Хэблэлэй байшан "Буряад үнэн". E-mail: unsn@mail.ru</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 6 хууданан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэһэг - 30080. Хэблэлдэ тушаагдаһан сар - 17.00.</p>	<p>"Республиканска типографи" гэхэн ОАО-до бэлэн диапозитивүүдхээ газетэ 7000 хэһэгээр хэблэгдээ. Директорайн телефон: 21-40-45.</p> <p>Б-0165-дахи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.</p>
---	---	--	---

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорай-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорай 1-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшоной - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вршини» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутдай ажабайдалай болон олонийтын хүдэлмэрин, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерин - 21-23-67.

Редакцида ороһон материалнууд шүүмжэлэгдэдэггүй, мун авторнуудтань бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшэлыгэ хазгайрууһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин ханамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.

2008 он - Россин Гэр бүлын жэл

ЭРДЭМ БЭЛИГТЭЙ АЖАЛША НҮХЭРНАЙ, ЭНЭРХЫ НАЙХАН ЭХЭ, ХҮТШЭН ЭЖЫ...



Үнэхээрээ зүб даа, ехэ харюусалгатай, өөһэдэн уялгатай, жэншэдгүй бэлүүлхэ зорилготой байһан корректорнууд, машинисткэнүүд тухай ехэ удхатайгаар, тон үргэнөөр бэшэһэн байһаниинь журналистуудые, бусад ажалшадые, уншагшадымнай урмашуулаа, баярлуулаа нэн. Тэдэнэй дунда Яруунаһаа гарбалтай, олон жэлдэ эндэ корректорээр, ахалагша корректорээр амжалта түгс ажаллажа байһан урихан шарайтай, урагшаа ханаатай, үргэн эрдэм мэдэсэтэй, үлзы хэшэгтэй Татьяна Рабдановна Дугданова тухай ехэ зохидоор бэшэһэн, ажалайнь үндэр амжалта, гэр бүлын омогорхол болоһон үри хүүгэд тухайнь баһал олондо баясан мэдүүлһэн байха юм.

Бидэ түрэл сониндоо баһал хорёод гаран, гушаад жэл шахуу хүдэлжэ байһан хадаа Татьяна Рабдановнатай ажалаараа сэхэ харилсадаг, булта эды олон жэлдэ нүхэсэдэг байһандаа найхан алтан найхан энэ дэлхэй дээрэ алтан ойгоо наһанайнгаа найдамтай нүхэртэй - Дондок-Доржо Дугдановичтаа, арад зондоо аша туһатай Жаргал хүбүүнтээ, Наталья бэриттээ, 3 наһатай болохоо байһан Галсан гэжэ нэрэтэй ариухан, алтанһаа үнэтэй, амтатой ашатаа, хөөрхэн Сурэна басагатаа, түрэл гаралтаа, эбтэй ээтэй үетэнөөрөө, суг хүдэлдэг нүхэдтээ Татьянаһаа тэмдэглэхэдэнь, баярынь үнэн зүрхэнһөө хубаадаһан, түрэл тоонто Ярууна нотагайнь үргэнэн түрэлхидтэйнь, нүхэдтэйнь танилаһан, хүхирэн байһабди.

**АБА, ЭЖЫНГЭЭ
БУЯНГААР,
АРЮУН
ТООНТЫНГОО
ҮРГЭМЖӨӨР...**

Элитэ журналист, республикын арадай поэт, Гашегай нэрэмжэтэ республиканска шангай лауреат, Россин соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ, Хүндэлэлэй орденот, олон журналист, шүлэг бэшгэһэдэй, тэрэ тоодо бидэнэй ялас гэмэ хурса бэлигтэй хурган хүмүүжүүлэгшэ байһан Цырендулма Цыреновна Дондогой 2004 оной декабриин 2-то «Буряад үнэн» сониндо бэшэһэн «Эрэлхэг хүбүүдэймнай нэгэн» гэхэн очерк соогоо эдин сагаан Эгэтымнай эрэлхэг зоригтой хүнүүдэй нэгэн, суг хүдэлдэг Татьяна Рабдановнагаймнай баатар габыята эсэгэ, ниитын, партиин, совет ажалай бэрхэ хүтэлбэрлэгшэ ябаһан Рабдан Гармаевич Раднаев тухай,

Түрэл «Буряад үнэн» сониндоймнай 85 жэлэй ойн хүндэлэлдэ редакциимнай ажалай ветеран, бэлигтэй журналист, Россин соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ Б-М. Ж. Жигжитов урдань үдэр, хүнигүй шахуу хүдэлдэг, харин мүнөөшье нюдэнэйнгөө шалатар шахуу алдуунуудые заһадаг зандаа үлэһэн корректорнуудэй, машинисткэнүүдэй (мүнөө операторнууд) ажал хайн мэдэхэ нэн хойноо 2006 оной ноябриин 9-нэй хоёр нюур дээрэ бэшэгдэһэн олон үеын тэдэ ажалшадаа «Алтанһаа сэнтэй зон юм даа» гэжэ нэрлэһэн гаршагтайгаар гаргаа бэлэй.

дайшалхы зам, алдар солото ажал, гэр бүлэ тухай ехэ олон тоо баримтатыйгаар, дайнай үеын бэшгэ, справкануудтайгаар, ехэ гүн удхатайгаар хөөрэнэн байха юм. 1-дэхи Белорусска фронтдо мордожо, Зүүн Пруссида эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаһан, шанга журамтай, бээдэ эрилтэ ехэтэй эсэгэнь дайнай хүлээгээр Яруунадаа аймагай гүйсэдкомой секретаряар, түрүүлэгшын орлогшоор, КПСС-эй райкомой секретаряар болон хоёрдохи секретаряар, Хэжэнгэдэ парткомой секретаряар, Улаан-Үдэдэ партийна, совет ажалда хүдэлөө. Удаань Буркоопсоюзай түрүүлэгшын орлогшоор ехэ амжалтатый ажаллаһан байна.

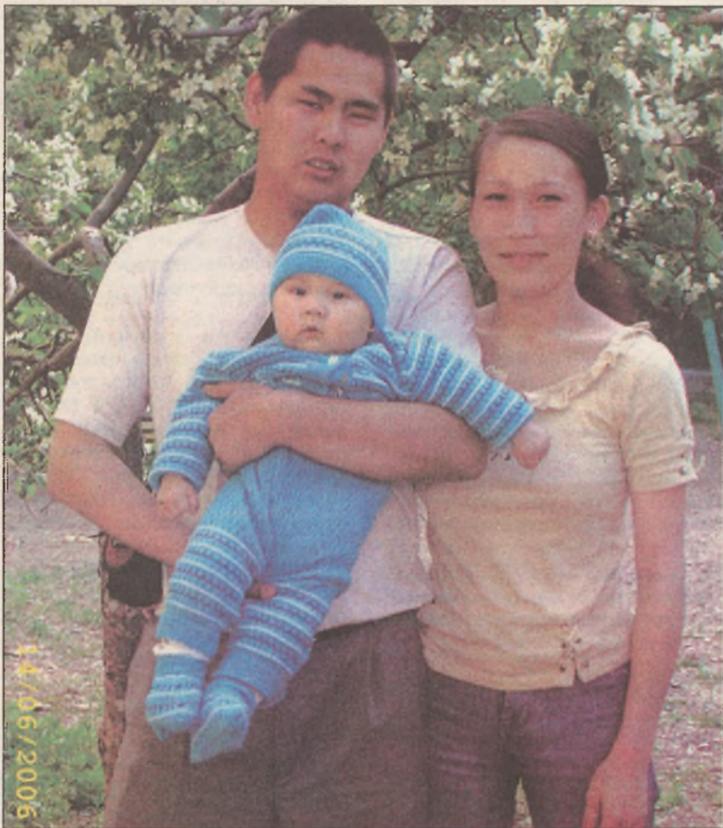
Эхэ оронойнгоо үмэнэ габыятай байһанайнгаа түлөө Рабдан Гармаевич Алдар Солын 3-дахы шатын, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар, олон медальнуудаар, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан, «Совет потребкооперациин отличник» гэхэн тэмдэгтэ хүртэһэн габыятай юм.

Татьяна Рабдановнагаймнай энэрхы найхан сэдхэлтэй эжынь Гарма-Ханда Бадмаевна наһа-

лайн харгы замые нээдэг Ярууна нотагайнь буурал баабайнар, хатан эжынэртэй түрэл тоонтынгоо үргэмжөөр, суг нураһан анда нүхэдэйнгөө дэмжэлгээр алтан ойноо баяр тэмдэглэхэ үедэнь ажалша бэрхэ, үнэр баян эхэ, эсэгэнь найханаар дурсан ёһолһониинь гайхалгүй бшуу. Юуб гэхэдэ, угаа уһанда хаягүй үри хүүгэдэнь аба, эжынгээ нэрэ нэрлүүлжэ, ажалдаа амжалтатый, ажабайдалдаа зол жаргалтай ябана гэжэ энэ баярай үдэшһөө мэдэббди.

ТАТЬЯНА РАБДАНОВНАМНАЙ - ТАЛААН БЭЛИГТЭЙ, ЭЛБЭГ ХЭШЭГТЭЙ

Эхэ эсэгынгээ нэрые дээрэ үргэжэ ябаһан үхибүүдынь булта дээдэ хургуултай, дээдэ гарай мэргэжэлтэд болонхой юм. Чингис хүбүүниинь Зүүн Сибириин түмэр замй депогой хүндэтэ хүдэлмэришэн. Ехэ басаганинь Наталья Рабдановна - республикын габыята экономист, Россин финансын отличник. Харин Надежда Рабдановна Федеральна



найнгаа амаралтада гаратараа Буряадай гүрэнэй радиотелевиденидэ бухгалтеридэ ажаллаа. Үргэн Буряадтаа хүндэтэй, үнэр баян эжы, абань 8 үри хүүгэдэ - 3 хүбүүдые, 5 басагадынь гарын ганзагада, хүлын дүрөөдэ хүргэһэн алдартай. Саһаа урид наһа бараһан эгээл аха, эгээл дүү хүбүүдын тон хайратай байна. Алын дээрэ тэнжээһэн аба, эжынгээ буянгаар, ариун адис аршаантай, ажабайдалайнь, ажа-

казначействын отделениин ахмад бухгалтер. Сэсэг Рабдановна - хубийн олзын хэрэг эрхилэгшэ. Татьянаһаа дүү Нина Рабдановна 20 гаран жэлдэ хүүгэдэй поликлиникин дээдэ гарай медсестра, Россин эгээл эрхим медсестра гэхэн бүхэроссин конкурсно иагша мүн.

Бүхы эгэшэ, дүүнэрэйн хани нүхэдтээ Татьянага үнэн зүрхэнһөө хани халуунаар амаршалжа, ажалайнь амжалта дурдажа, найхан амаршалга



хүргэжэ байхадань, зүрхэндэ хэды дулаан, захид байгаа даа?!

1975 ондо Нархатынгаа (Ярууна) дунда хургуули дүүргэһэн Татьяна басаган баһааа хүдөөгэй ажал хайн мэдэхэ хадаа БСХИ-гэй ветеринарна факультетэ ороһон, дүүргэһэнэйнгээ удаа нэгэ жэлэй туршада Тувагай Каа-Хемскэ районной Бояровкада мэргэжэлээрэ хүдэлһэн, ажалайнгаа намтар эхилһэн юм.

Холо нотагта гэртэхинээ, нүхэдөө, нотагаа ханаһан, гунглажа эхилһэн Татьяна зүрхэ сэдхэхэе эзэлһэн, наһанайн нүхэр болохоо шийдэһэн, инаг дуранай элбэг зүрхөөр тишэ ошожо, өөрынь һөөргэнь асарһан Ярууна нотагайнь үлзы хэшэгтэй Үлдэргэ нотагайнь, БСХИ-гэй зоотехническэ факультет дүүргэһэн Дондок-Доржо Дугданович Дугдановтай хуби заяагаа нилүүлээ бэлэй.

Мүнөө БГСХА-гайнгаа технологическа факультетгэ багшаддаг наһанайн хани нүхэр хоёр жэлэй урда тээ хүдөө ажыхын эрдэмэй кандидат боложо, түрэлхидөө баясуулаа нэн. Ажалша сэдхэлтэй, найхан хоолойтой, үгэ хэлэхэдэ бэрхэ Дондок-Доржо нүхэрын баярайнь үдэшые найхан дуунуудаараа шэмэглээ.

Аяар хорёод гаран жэлэй саана түрэл «Буряад үнэн» сониндоо корректорээр хүдэлхөө ерэнэн Татьяна Рабдановнагай талаан бэлигые, ажал хэрэгые, үсэд нэтэрүү, үргэн мэдэсэтэй байһые олон тоото шангууд, Хүндэлэлэй грамотанууд гэршэлэнэ бшуу.

Аша үрэтэй ажалайнгаа, харюусалга ехэтэй байһанайнгаа түлөө 1997 ондо республикынгаа Президентын Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн, харин 2004 ондо «Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон байна. Түрэл буряад хэлээ хайн мэдэхэ хадаа газетынгээ нюурнуудые алдуугүйгөөр гаргахые оролдодогынь сэгнэһэн республикымнай хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерство шэнэ сайт, шэнэ номуудые бэлдэхэ хэрэгтэ Т.Р.Дугдановае хабаадууһан юм.

Ажалыемни дэмжэһэн, сэгнэһэн «Буряад үнэн» Хэблэйнгээ байшангай хүтэлбэрлэгшэдтэ, хуралсалай болон эрдэм ухаанай министрствэдэ, суг хүдэлдэг нүхэдтөө, гэртэхиндээ баярые хүргэн ябадагби. Ажалһаа гадуур Цыдендамбаевай словарь, буряад номуудые, тэрэ тоодо республикын Гүрэнэй шангай лауреат хаяхан болоһон бэлигтэй журналист, поэт Булад Намдакович Жанчиповай 3 боти, бурханайшые номуудай оршуулануудые - «Доржо Жодбо», «Алтан гэрэл», бусад зохёол-

нуудые уншажа, алдууень заһажа, буряад хэлэ хүгжөөлгэдэ өөрынгөө хубита оруулалсааб. Буряад хэлэнэй найдэртэ зорюулагдаһан мұрысөөндэ түрүүлһэндээ, тус министрствын баярай бэшгүүдтэ хүртэһэндөө баяртайб. Бүхы амжалтадамни аба, эжын буян, түрэл нотагаймни бурхад, бэрхэ багшанар, суг хүдэлдэг нүхэдни, суг нураһан зомни туһална, дэмжэнэ гэжэ баяр баясхалан хүргэн ябадагби, гэжэ Татьяна Рабдановна омогорхон хэлээ нэн.

Гэр бүлынь анханһаа дэмжэһэн, найхан сэдхэлтэй, урагшаа ханаатай, 80 гараһан, мүнөө Үлдэргэһөө ханаата болон нуудаг, ходол һү, зөөхэй, тоһо өөрөө буйлуулан элбэгэдэг эжыдэ Дулма Бочиктоевнада, ходол туһалдаг Доржо ахайдаа үрээлэй дээжэ хүргэжэ, үшөө удаан жэлдэ ажаһуухынь хүсөө нэн.

Дугдановтанай эгээл ехэ баяр, омогорхол, ерээдүйн жаргал, уг замыень үргэлжэлүүлхэ зон гэхэдэ, алтан хүбүүниинь, алтан басаганиинь, алтан зээниинь болоно гэжэ зүрхэ сэдхэхэ-льемнай жэгнэһэн баярайнь үдэшэ дээрэ сэдхэхэ һэмди. Олондо аша туһатай Жаргал хүбүүниинь Ивалтын дасанай Буддын шажанай университетэй философиин багша, гэршэ болонхой. Сурэна басаганиинь БГСХА-гай экономика факультетэй III курсын оюутан. Жаргалайнь хани нүхэр Мужыхын (Ярууна) Наталья бэринь - баһал ерээдүйн экономист. Хөөрхэн заахан, 3-даа дүтэлһэн Галсан ашань эгээл ханаха байха амтатый ашань. Нэрынь нэрлүүлхэ үшөө олон аша, зээнэр олошорхо байха гэхэн үрээл, хүсэлнүүд зэдэлээ нэн.

Түрэлхидтөө, анданартаа ходоодоо халуун сайтай, элбэг хэшэгтэй, нүхэд олонтой, ажалдаа амжалтатый, аяг зангаар аятай захид, бидэнтэй суг хүдэлдэг Татьяна Рабдановнадаа үрээлэй дээжые алтан ойн баярта хүргэнэбди:

Үлзы хэшэгтэй,
үргэн харгытай,
Үнэн олон нүхэдтэй,
Үеынгөө наһанайн нүхэртэй
Үринэрөө, аша зээнэрээ
харалсажа,
Ажалдаа үшөө
ехэ амжалтатый,
Ажабайдалдаа зол жаргалтай
Ажаһууашины болтогой!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Т.Р.Дугданова; аба эжын буян ехэ: Р.Г.Раднаев наһанайнгаа нүхэр Гарма-Ханда Бадмаевнатай; Жаргал хүбүүниинь, Наташа бэринь Галсан хүбүүнтээ.
Гэр бүлын альбомһоо.